

Èsìn Ìsíláàmù

Ti awọn ọrọ Kuraani ati Sunna ẹni ti o dara julọ
nínú àwọn ẹdá n ẹ̀ ẹ̀ fihàn ẹ̀

Akojọpọ

Fahd Bn Hamd Al-Mubaaraq

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات ، ١٤٤٥ هـ

ح

المبارك ، فهد

دين الإسلام تعرضه نصوص القرآن وسنة خير الأنام - يوربا. /

فهد المبارك ؛ جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات - ط.١ - .

الرياض ، ١٤٤٥ هـ

١٤٠ ص ؛ ١٤ × ٢١ سم

ردمك: ٧-٤٨-٤٤٤٢-٦٠٣-٩٧٨

١٤٤٥ / ١٨٩٣٣

شركاء التنفيذ:

المحتوى الإسلامي

رواد الترجمة

جمعية البروة

دار الإسلام

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع

الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التفسير في النص.

Tel: +966 50 244 7000

info@islamiccontent.org

Riyadh 13245- 2836

www.islamhouse.com

Ni Oruko Allah, Ajoke-aye, Aşake orun

Orọ išaaju

“Iyin ni fun Ọlọhun, awa nyin In, awa n wa iranlọwọ Rẹ, awa n wa aforijin Rẹ, ati pe a n fi Ọlọhun wa iṣọ kuro nibi awọn aburu awọn ẹmi wa ati awọn aburu awọn iṣe wa. Ẹniti Ọlọhun ba fi mo ọ̀nà, onitoun ni o mọna, ẹniti o ba si ọlona, iwọ ko nii ri alaranṣe ati olutọṣona fun un, ati pe mo n jẹrii pe ko si ọlọhun kankan ti ijọsin ododo to si yatọ si Ọlọhun Allaah, mo si tun n jẹrii pe Muhammad ni ẹru Rẹ ati Ojijẹ Rẹ (ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a ni ọpọlọpọ).”

a- leyin igba naa..

“Dájúdájú a n bukaata gidi gan ni ayé ọde ọ̀nı́ si tira ọ́kí kan ti ko nii le ti o maa ẹ afihan ẹsin Islam pẹ́lú bi o ẹ kún kéké, boya nipa nńkan ti o nii ẹ pẹ́lú adisọkan ni, tabi ijọsin, tabi ibásepọ, tabi ẹkọ, tabi nńkan tí ó yàtọ sí iyẹn.” Ẹni tí ó bá n ka a yóò ni ikapa láti jẹ ki iròrí tí ó hàn ti o kún ti o pe nípa Islam o sarajọ si i lódò. Ẹni tí ó bá wọ inú ẹsin Isilaamu yóò rí nínú rẹ ibuserisi àkókó láti kọ àwọn idájọ àti àwọn ẹkọ àti àwọn àṣẹ àti àwọn nńkan tí wón kò. Tira yíí máa wa ni arọwoto àwọn olupepe si ti Ọlọhun, wón máa tú u sí gbogbo èdè pátá, wón máa fún gbogbo ẹni ti bá n béèrè nípa ẹsin Isilaamu, àti gbogbo ẹni tí ba n wọ inú rẹ, tí ẹni tí Ọlọhun ba fé kí ó mọ̀nà ti ara rẹ mọ̀nà, tí ẹri ati jijijẹ máa dúró lóri àwọn ẹni anù.

Şaaju ki a to bere kikọ iwe yii, o jẹ dandan lati ẹ agbekale awọn ojú-òpó ati awọn ọfin ti onkowe maa tele;

lati le mu erongba ti o pàtàkì jù fun tira yii ẹ́ lání ipase ẹ́, a maa daruko nínú ẹ́ awon ofin to n bo yii:

Ki won ẹ́ afehan esin yii nipase awon oro inu Kuraani ati Sunna ti Anabi ti a ti so di mimo, ki o ma ẹ́ je nipase awon agbekale eniyan, ati ona awon onimọ́ oro-siso nibi ijiroro ati imudaniloju, iyen nitorí opolopo awon nkan:

1."Pèlú gbigbo oro Olohun ati agboye ohun ti O gbalero, eni ti Olohun ba fe fi mona yoo mona, ati pe eri maa de odo eni anu alagidi, gege bi Oba ti o la Re ga se so pe:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَا مَنَّهُ ۗ﴾
... ﴿٦﴾ [التوبة: 6]

{Ti eni kan ninu awon osebọ́ ba wa eto aabọ́ wa sodọ́ re, ẹ́ eto aabọ́ fun un titi o fi maa gbọ́ orọ́ Allāhu. Leyin naa, mu u de aye ifokanbalẹ́ re.} [At-Taobah:6]

O se e se ki eri ati imude-ogongo ma waye pelu agbekale abara, ati awon ona awon onimọ́ nipa oro, eyi ti adinku and aaye maa n sele si.

Wipe Olohun pa wa lasẹ́ lání mu esin Re ati imisi Re de ogongo gegẹ́ bi won se so o kale, ko si pa wa lasẹ́ ki a hun oju ona awon onimọ́ oro-siso lání fi awon eeyan mona, ti a maa wa lero pe a maa jere okan awon eeyan pelu e, kilode ti a fi n ko airoju ba emi ara wa pelu nkan ti won o pa wa lasẹ́ ki a se, ti a wa n seri kuro nibi nkan ti won pa wa lasẹ́ ki a se?

3- Wipe àwọn ọna ipepe miiran, gege bii sisoro pupo nipa yiyegerere awon alatakò ati fifun won ni esi, boyá ni abala adisokan ni tabi iwà tabi ekò tabi isunná, tabi lílo iyàn-jijà ti iròrí, gegé bíi sisoro nípa fifi bibẹ Olohun rinle- Olohun ga gan tayo nkan tí awon alabosi n so-, tabi sisoro nípa ayipadà ti o n be nínu Bíbẹ̀lì, ati Taoreeta, ati awon tira awon esin miiran, ati sise àlàyé titakora ati ibajere. "Gbogbo eyi dara lati je ibuwole si sise àlàyé ibajere ti o wa ninu awon ipile ati adisokan awon alatako, ati pe o tun dara fun jije ipese ti asa ati olaju fun Musulumi- bi o ti le je pe àní imò nípa re ko se ipalara fun un- sugbon ko dara rara fun jije ipile ati aaye ibere fun nkan ti pipepe lo si oju ọna Olohun ma duro le lori."

4."Awon ti won wo inu Islam nipase awon ọna ti a ti daruko saaju wonyi, ko je dandan fun won lati je Musulumi ododo, o le je pe okan ninu won wo inu esin yii nitori ife ti o ni si oro kan pato ti won salaye nípa re fun un, ati pe o le ma ni igbagbo si awon oro pataki miiran ninu awon oro esin, gege bii enikan ti o nife si- fun apeere- awon iròyin ti eto isuna Isilaamu fi tayo, sugbon ko ni igbagbo ninu ile ikẹyin, tabi ki o ma gbagbo ninu bibẹ awon alujannu ati awon esu, ati be be lo".

Iru iran yii ninu awon eniyan, ipalara re fun Islam ju anfaani re lo.

5- Alukuraani ni ase lori awon emi ati okan, nitori naa ti won ba da a da won, awon emi mimọ yoo da a lohun, won yoo si goke ni awon ọna igbagbo ati ipaya, kini o wa de ti won fi wa ni kodí laarin re ati won (awon emi?)

"ki awọn idapada èsì àti ìkìmólẹ̀ ìṣesí, ati awọn àlàyé àkòsílẹ̀ ti o ṣáájú má dapọ̀ mọ̀ ṣíṣe àfihàn ẹ̀sin yii, bi ko ẹ̀ pe ki wọn ẹ̀ se afihan ẹ̀sin yii bi o se sọkalẹ̀, ni ẹ̀ni tí n tẹ̀le ilana rẹ̀ nibi iba àwọn eeyan sọrọ̀, ati mí mú wọn gòkè dídiedie ni ojú ọ̀nà iduroṣinṣin"

"Kí ó mọ̀mọ̀ jẹ́ ki ọ̀nà igbe-ọ̀rọ̀-kalẹ̀ o rọ̀rùn nibi ǹnkan kíkọ̀, ki o si ẹ̀ se e ni soki bi o ba ẹ̀ se ni ikapa mọ̀, ni ọ̀na ti o fi maa rọ̀run lati gbe tira naa, ati lati maa pin in láàrin awọn eeyan"

Gbà pé a parí iṣẹ̀ yíí, a wa tùmọ̀ tira yii si èdè mìíràn, a wa tẹ̀ ẹ̀dà mìlìọ̀nu mẹ̀wàá jáde nínú ẹ̀, ki o wa dé ọ̀wọ̀ èyàn mìlìọ̀nù mẹ̀wàá, kí ẹ̀nikan péré nínú ọ̀gọ̀rùn-ún nínú wọn wá ní ìgbàgbọ̀ sí àwọn aaya àti àwọn hadiisi ti ó wà nínú ẹ̀, kí mọ̀kàndín-lọ̀gọ̀rùn-ún nínú ọ̀gọ̀rùn-ún wá ẹ̀ se aigbagbọ̀ sí i, kí ẹ̀nikan yii wa bá wa ni ẹ̀ni tí n paya, ti o fẹ̀ ni ìgbàgbọ̀ àti ìpayà, ò jẹ́ o mọ̀- ire ọ̀mọ̀-iyá mi alapọ̀n-ọ̀nle- pé ẹ̀nikan nínú ọ̀gọ̀rùn-ún yii n tùmọ̀ sí pé èyàn ẹ̀gbẹ̀rún ní ọ̀nà ọ̀gọ̀rùn-ún ni wọn maa wọ̀ inú Islām?"Làìsí iyè méjì, aṣeyọ̀ri nla ni eléyíí, ati pe ti Ọ̀lọ̀hun ba fi ẹ̀nikan mọ̀nà nípasẹ̀ rẹ̀, o dara fun ọ̀ ju awọn rakunmi pupa lọ̀."

"Kódà, ti ko ba si ẹ̀ni kankan ninu awọn eniyan ti a pe yii ti o gbagbọ̀, ti gbogbo wọn si ẹ̀ṣẹ̀ri kuro níbi ẹ̀sin yii, dajudaju àwa ti pé àmọ̀nà, a si ti jẹ́ iṣẹ̀ tí Ọ̀lọ̀hun fi ran wa.

"Dajudaju iṣẹ̀ awọn olupepe si ojú ọ̀nà Ọ̀lọ̀hun kii ẹ̀ se lati rí aridaju pé àwọn ènìyàn gba ẹ̀sin yii, tabi - gégé bí Alukuraani ti mẹnụ ba a- lati ọ̀jọ̀ kòkòrò fun itọ̀sona wọn".

﴿إِنْ تَحَرَّصَ عَلَىٰ هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾
[النحل: 37]

{Tí o bá n̄ ʃojú kòkòrò sí ìmònà wọn, ẹnì tí Allāhu bá ʃì lònà, dájúdájú kò ní fi mònà,} [An-Nahl: 37]

"Şugbọn ojúşe wọn ti ipilẹ naa ni ojúşe Anabi wọn- ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a- ẹniti Oluwa re ọ fun un pe- Ọba ti O gbọngbọn ti O ga-.

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ...﴾ [المائدة: 67]

{Ìwọ Ọjísẹ, fi gbogbo ohun tí wọn sòkalẹ fún ọ láti òdò Olúwa re jíşẹ. Tí o ò bá sì şe bẹẹ, o ò jíşẹ pé. Allāhu yó sì dáàbò bọ ọ lódò àwọn èniyàn.} [Al-Maaidah: 67]

"A n beere lọwọ Ọlọhun ki gbogbo wa ni ifowosowopo lori imu ẹsin Ọlorun de etígbọ́ gbogbo eniyan patapata, ati pe ki O şe wa ni kókóró fun oore, ati olupepe si i, ki O si tun şe wa ni àgádágodo fun aburú, ki a ʃì le dúró ʃinşin ni iwaju re, ati pe Ọlọhun ni O mọ julọ, ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba Anabi wa Muhammad."

Olùkàwé mi ọwọn:

"Iwe ti o wa ni iwaju re yii, yoo je ki o mọ nipa ẹsin Islam ni ọna ti o rọrùn ti o kún keke pelu gbogbo awon abala re (adisokan- iwa - ofin - gbogbo awon ekọ re toku)."

"Mo sì şe akiyesi ọpọlọpọ awon nkan ti o pàtàkì nínú iyen:"

"Akọkọ: Ifojusi awọn ipilẹ ẹsin ti o dúró lé lórí."

"Ikeji: Ẹ́ṣe ọ́rọ ni soki bi agbara ti mọ."

"Ẹ̀kẹta: Fifi Islam han nipasẹ awọn orisun ipilẹ rẹ (AluKuraani alapọn-ọnlẹ, ati awọn hadiisi ojìṣe, ki ike ati ọlẹ Ọlọhun maa ba a), ni ọ̀nà tí ó jẹ pe olukawe yòò fi wa ni iwájú àwọn orísun ipilẹ Islām, ti yoo maa mu omi imona rẹ àti ẹkọ rẹ láti inú rẹ tààrà.

"Iwo olukawe mi ọ̀wọ̀n, wàá rí, lẹyin ti o ba ti de opin iwe naa, pe irori ti o hàn nípa Islām ti sarajọ si ọ lódò, lẹhin rẹ o le maa lekun sí nipa imọ nípa Islam díẹ díẹ.

Iwe yii ti o wa ni iwájú rẹ kan àwọn eniyan pupọ, àwọn tí o kọkọ kàn gan ni àwọn tí wọn fẹ gba Islām, ti wọn si fẹ kọ nípa adisọkan rẹ, àti ẹkọ rẹ, ati ìdájọ rẹ.

"O tun kan àwọn tí wọn ní akolekan mimọ nípa àwọn ẹsin, pàápàá jùlọ àwọn ẹsin ti mílìọ̀nù egbẹẹgbẹ̀rún èyàn n ẹ. O tún kan àwọn ọ́rẹ Islām ti wọn n káàánú rẹ ti wọn si nífẹẹ sí àwọn iròyìn rẹ kan. Bákan náà ni o tún kan àwọn ọ́tá Islām tí wọn n gbógun ti i, àwọn tí o ẹ pé ó le jẹ pé àìní imọ wọn nípa rẹ ni ọkan nínú àwọn okùnfà pàtàkì fún igbogunti yii àti ìkórííra yẹn.

Nínú àwọn ti iwe yíi kan gbòngbòngbòni ni àwọn Musulumi ti wọn nífẹẹ si ẹ́ṣe àlàyé Islām fun àwọn èyàn, iwe yii maa din wàhálà wọn ku, o si maa ẹ ịṣẹ naa ni irọrun fun wọn.

"O lè rí, irẹ olukawe mi ọ̀jọgbọ- tí o o ba ni irori tẹlẹ nipa ẹsin Islam- pé o nilo afọkansi díẹ, ati kika pẹ̀lú ifarabale lati mọ awọn itumọ ti o wa ninu iwe yii; nítorí náà ma ẹ ìyọnu

nípa ìyẹn, àwọn ìkànnì pọ ti o jẹ ti Islam ti yóò maa dáhùn àwọn ibéèrè rẹ.

1- Gbolohun imọ Allaahu ni ọkan (laa ilaaha illa Allahu)

Ipilẹ ti o pàtàkì fún ẹsin Isilaamu naa ni gbólóhùn (Laa Ilaaha Illaa Allah). Láísí ipilẹ ti o le yíí, ilé Islām tí ó ga kò lè dúró, òun ni gbólóhùn àkókó ti o jẹ dandan fún ẹni tí o ba fẹ gba Islām ki o wí i lẹniti yóò ni adisọkan gbogbo ìtumò rẹ. Kini ìtumò "Laa Ilaaha Illaa Allah".

"Laa ilaaha illaa Allahu" n túmò si"

"Ko si adẹdaa kankan fun gbogbo nńkan ti n bẹ àyàfi Allahu".

"kò sí olukapa kankan àti olúdarí kankan nínú ayé yii ayafi Ọlọhun.

Ko si olujọsin fun kankan ti o ni ẹto si ijọsin ododo ayafi Ọlọhun Ọba Allah.

Ọlọhun Ọba Allah ni O ẹda ile aye yii ti o fẹ ti o si rẹwa daadaa. O si da sanmọ pẹlu awọn irawọ rẹ ti o tobi, ati awọn irawọ ti n rin, ti o si n rin pẹlu eto ti o pé, ati kikuro loju kan rẹ ti o jọ ni loju, ko si ẹni kankan ti o le mu wọn duro ayafi Ọlọhun Ọba Allaah. O si tun da ile pẹlu awọn oke rẹ, ati awọn afonifoji, awọn òkè ati awọn akeremọdo rẹ, pẹlu awọn igi ati awọn irúgbìn rẹ, pẹlu atẹgun ati awọn omi rẹ, bákannáà pẹlu ile ati ibudo rẹ, pẹlu oru ati ọsan rẹ, pẹlu ohun ti o n gbe lori rẹ ati ohun ti n rin l'ori rẹ. Ọlọhun Ọba Allaah da wọn, bakan naa o si tun mu wọn bẹ lati àísí.

Ọlọhun Ọba Allaah ti O ga sọ ninu tira Rẹ pe:

﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾﴾ [يس: 38-40]

{Àti pé òòrùn yóò máa rìn lọ sí àyè rẹ̀. Ìyẹn ni ètò (ti) Alágbára, Onímọ̀.* Òṣùpá náà, A ti ẹ̀ ọ̀díwọ̀n àwọ̀n ibùsọ̀ fún un (tí ó ti ma máa tóbi sí i) títí ó máa fi padà dà bíi ọ̀gọ̀mọ̀ ọ̀pẹ̀ t'ó ti pé.* Kò yẹ̀ fún òòrùn láti lo àsìkò ọ̀sùpá. Kò sì yẹ̀ fún alá lání lo àsìkò ọ̀sán. Ìkọ̀ọ̀kan wà ní ọ̀pọ̀pónà róbótó t'ó n tọ̀.} [Yaa'siin:38-40]

﴿وَالْأَرْضُ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾ تَبْصِرَةً وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾﴾ [ق: 7-10]

{Àti pé ilẹ̀, A tẹ̀ ẹ̀ pẹ̀rẹ̀sẹ̀. A sì ju àwọ̀n àpáta t'ó dúró gbagidi sínú rẹ̀. A sì mú oríṣíríṣi irúgbìn t'ó dára hù jáde lání inú rẹ̀.* (Ó jẹ̀) àríwòye àti irántí fún gbogbo ẹ̀rúsin tó n ẹ̀rí padà (síbi òdodo).* A n sọ̀ omi ibùkún kalẹ̀ lání sánmọ̀. A sì n fi mú àwọ̀n ọ̀gbà oko àti àwọ̀n èso tí wọ̀n máa kájẹ̀ hù jáde.*(A tún mú) igi dàbínù hù ga, tí àwọ̀n èso orí rẹ̀ so jìgbìnì.} [Qof: 7-10]

Eleyii ni ẹ̀da Ọ̀lọ̀hun ti O gbọ̀-n-gbọ̀n ti O si ga, O ẹ̀ ilẹ̀ ni ohun ti o duro ẹ̀sinẹ̀sin, O si fi sinu rẹ̀ iroyin ati le fa nnkan mọ̀ra ni deedeede odiwọ̀n nnkan ti ẹ̀ṣẹ̀mi lori rẹ̀ n bukaata si, ko nii lekun, ki lílọ̀-bíbọ̀ ma baa ẹ̀sọ̀ro lori rẹ̀, bákannáà ni ko si nii kere, ki awon alaaye ma baa fọ̀nka kuro nibẹ̀, gbogbo nnkan si n bẹ̀ lọ̀dọ̀ Rẹ̀ pẹ̀lu odiwọ̀n.

O si sọ̀ omi ti o mọ̀ kalẹ̀ lati sanmọ̀, ti ẹ̀ṣẹ̀mi o le wa ayafi pẹ̀lu rẹ̀.

﴿... وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴿٣٠﴾﴾ [الأنبياء: 30]

{A si şe gbogbo nnkan ni abemi lati inu omi} [Al-Anbiyaa 30]

O mu irugbin jade ati awon eso lati inu re, O si fun awon eranko ati awon eniyan ni omi mu lati inu re, O si pesè ile lati da ààbò bo o. Ó sì mú omi náà bó sínú àwọn òpópónà odò nínú ilẹ̀.

O si fi hu awon ogba oko ti o dara jade, pelu awon igi re ati awon ododo re ati ewa re ti n fa ni mofa, Olohun Oba Allaah ni o sèda gbogbo nnkan daadaa, O si bere dida eda latari iyepe (amọ).

Eeyan akoko ti Olohun Oba Allaah da naa ni baba gbogbo abara tii şe Adam (Ki alaafia Olohun maa ba a), O da a latara erupe amọ, ti O si to (orikeerikee) ara re dogba, o wa ya aworan re, O wa fe ategun si i latara emi Re, O si da iyawo re latara re, O wa şe awon aromodomọ re lati ara ohun ti A mu jade lati ara omi lile yepere.

Olohun ti o la Re ga so pe:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ طِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٤﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْلًا فَكَسَوْنَا الْعِظْمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٥﴾﴾ [المؤمنون: 12-14]

{Dajudaju A ti şe eda eniyan lati inu ohun ti A mo jade lati inu erupe amọ. * Leyin naa, A şe e ni atọ sinu aye ààbò (iyen, ile-omọ). * Leyin naa, A so atọ di eje didi. Leyin naa, A so eje didi di baasi eran. Leyin naa, A so baasi eran di

eegun. Léyìn náà, A fi ẹran bo eegun. Léyìn náà, A sọ ọ dídá mǐràn. Nítorí náà, ìbùkún ni fún Allāhu, Ẹni t'Ó dára jùlọ nínú àwọn ẹlédàá (oníṣẹ-ọnà). } [Suuratul Muh'minuun: 12-14].

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾ ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾ عَلَيَّ أَنْ تُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾﴾
[الواقعة: 58-61]

{E sọ fún Mi nípa àtò tí ẹ ní dà jáde (sínú àpòlùkẹ),* ẹ yin ẹ ẹdà rẹ ni tàbí Àwa l'A ẹdà rẹ? * Àwa l'A yan kádàrá (ọjọ) ikú fún gbogbo yín. Àwa kò sì lè kágara * láti fi irú yín pààrọ yín, kí á sì tun yín dá sínú ohun tí ẹ kò mò.} [Al-Waaqiah 58-61]

Woye bi Ọlọhun ẹ da ọ, waa ri eemọ nibi awọn irinṣẹ ti o munadoko ati awọn ilana ti o pe ti o je pe awọn díẹ gan ni wọn mò ọn, ka mai tii sọ pe wọn wa fe maa ẹ àkóso rẹ. Woye si irinṣẹ yii ti o pe perepere fun didà ounje, yòò oo bere lati ibi ẹnu, ti yoo ge ounje yii welewele lati le baa je ki dida ounje o rọrun, leyin igba naa ni yoo lo sinu ofun, leyin igba naa ni yoo ti okele ounje naa sinu gogongo, tan-an-na ofun o wa şilekun fun ọna ofun, leyin eleyii ni yòò wa ti ilekun irinṣẹ ti o ngbe atẹgun wole pa mò ọn, leyin igba naa ni okele yii o wa lo sinu ikun pelu iranlowo ọna ofun ti n lo ti n bọ bii idin.Ninu ikun, iṣẹ dida ounje a maa tẹ síwájú, ti ounje maa yira pada ni nńkan sísàn, yoo wa şi ilekun fun un ninu ikun, yoo wa doju kọ ọna ifun kékeré níbi ti dida ounje o ti tẹ siwaju, eleyii tii ẹ yiwi awọn ohun elo latara ounje padà si ohun elo ti yoo wa ni ibámu ti yoo si dara fun

pipese ounjẹ fun awọn seṣeli ara. Leyin naa, lati ibẹ ni yoo ti lọ sinu ifun, nibi yii ni dida ounjẹ o ti pari patapata, ti ounjẹ o si di ohun nnkan ti ó seé fà pelu iranlọwọ awọn fónrán ti n bẹ nínú ifun ki o le baa máa sànn pẹlú sísànn eṣẹ. Iyẹn ni irinṣẹ ti o pe perepere fún síṣànn eṣẹ, èyí ti o tann ka sinu òpó èjẹ ti ó díjù, ti o ba jẹ pe o nà ànn jáde ni, gígùn rẹ kì bá lé ní eḡbẹḡberun kilomita ti yóò sọ pò mọ ọkan, kii rẹ ẹ, kii sí sù u láti máa gbé eṣẹ kaakiiri ninu awọn òpó èjẹ yẹn.

Bákannáà ni irinṣẹ miran wa fun eemi, eḡeḡerin si wa fun iṣan, eḡeḡkarun wa fun fifa awọn eḡbin jáde kuro ninu ara, eḡeḡkefa, eḡeḡkeje ati eḡeḡkewa, eléyí ti imọ wa o maa lekun nípa rẹ ni ojoojumọ, nnkan ti a ko mọ nipa rẹ si pọ ju eleyii ti a mọ lọ. Tani eni naa ti o da awọn nnkan yii pelu pípe ti o yatọ si Ọlọhun Ọba Allaah.

Fun idi eleyii, ninu awọn eṣe ti o tobi julọ ni ayé ni ki o maa mu orogun pelu Ọlọhun Ọba Allaah, ti o si jẹ pe Oun ni O da ọ.

Gbéra sọ pelu ọkan ti o si silẹ, ati emí ti o mọ, ki o wa woye si iṣe Ọlọhun Ọba Allaah ti o rẹwa, woye si atẹgun ti o n fa simu, ti o si n yọ wọle si ẹ lára ni gbogbo àyè, láinn awọ kankan ti o le ko idàámú ba ojú, ti awọn nnkan yii ba fi le lọ da iṣe duro fun iṣejú perete, waa jáde láyé. Omi ti o n mu yii, ounjẹ ti o n jẹ ati eeyan yii ti o nífèé si, ati ilẹ ti o n rin lori rẹ yii, ati sanmọ ti o n wo, gbogbo ohun ti oju rẹ n ri ati awọn ti ko ri ninu awọn ẹda ti o tobi tabi ti o kere, gbogbo wọn yii ni wọn wa ninu ẹda Ọlọhun, Ọba Adẹdaa, Ọba Onimimọ.

Dajudaju mimaa ronun nipa awọn ẹda Ọlọhun, yoo maa mu wa mọ titobi Ọlọhun ati ikapa Rẹ. Ninu awọn eeyan ti

agò wọn ati aimọkan wọn ati sisonu wọn tóbi jù ni gbogbo ẹ̀niti o n ri ẹ̀da Ọ̀lọ̀hun yii ti o rẹ̀wà, ti o tobi, ti o bára mu, ti o pé, ti o n tọ̀ka si oḡbọ̀n nílá ati ikapa ti ko ni ààlà, lẹyin igba naa, ko tun wa ni ni igbagbọ si Ọ̀ba Adẹ̀daa ti O mu u bẹ̀ láti ibi aisi. Ọ̀lọ̀hun ti ọ̀la Rẹ ga julọ sọ pe:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾﴾ [الطور: 35-36]

{Tàbí wọn ẹ̀dà wọn láì sí Aṣẹ̀dà? Tàbí àwọn ni wọn ẹ̀dà ara wọn ni? *Tàbí àwọn ni wọn ẹ̀dà àwọn sánmọ̀ àti ilẹ̀? Rára o, wọn kò màmọ̀ dájú ni.} [At-Toor 35-36]

Dajudaju Ọ̀lọ̀hun Ọ̀ba ti O mọ ti O si ga, adamọ ti o ni alaafia mọ Ọn lai bukaata si kíkọ, O ti jẹ ki dida oju kọ Ọ̀ àti sisadi I maa bẹ nínú bi O ẹ ẹ adamọ, ẹ̀gbọ̀n wọn maa n ẹ̀ í (adamọ) lónà, wọn si maa n mu u jìnà si I (Ọ̀lọ̀hun).

Fun idi eleyii, ti ajalu kan ba ẹ̀lẹ si i, ati ajakalẹ arun, tabi inira ti o le, tabi ibanujẹ, tabi o dojuko awọn ewu ti o roḡba yi i ka lori ilẹ ati lori omi, kíá ni yoo ẹ̀ri pada lo si ọ̀dọ Rẹ, ti yoo si maa wa iranlọwọ Rẹ ati bi yòò ẹ bọ kuro ninu ohun ti o wa ninu rẹ, Ọ̀lọ̀hun Ọ̀ba Allaah si maa n gbọ adua ẹ̀niti o ba wa ninu inira nigba ti o ba pe E, Yòò si ka aburu kuro fun un.

Ọ̀lọ̀hun Aṣẹ̀da ti O tobi yii tobi ju gbogbo nnkan lo, ko si si nnkankan ti wọn le fi ẹ oṣuwọn Rẹ nínú àwọn ẹ̀dà Rẹ. Oun ni O tobi ti ko si si ààlà fun titobi Rẹ, ko si si ẹ̀ni kankan ti imọ rẹ le kari Rẹ, Oun ni Ẹni ti wọn n royin pẹlu iroyin giga lori awọn ẹ̀da Rẹ loke sanmọ Rẹ.

﴿... لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ [الشورى: 11]

{Kò sí kiní kan bí irú Rẹ. Òun sì ni Olùgbọ, Olùríran.}
[Suuratu Shuuroh: 11].

Nkankan o le ẹ deede Rẹ nínú àwọn ẹda Rẹ, nńkan ti o ba wa si o lókàn nipa Rẹ, Olohun Oba Allaah ko ri beẹ. Olohun n rí wa lati òkè àwọn sanmọ Rẹ, awa o si ri I.

﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ [الأنعام: 103]

{Àwọn ojú (ẹdà) kò lè ká Allāhu. Òun sì ká àwọn ojú. Òun sì ni Aláàánú, Alámọtán.} [Al-An'am: 103]

Bi ko ẹ wípe àwọn ẹyà ara wa ti a fi n ní ìmòlára àti agbára wa ko leè gbé kí á rí I ni ayé yìi. Okan nínú àwọn Anọbi Olohun tii ẹ Musa- ki o lè máa bá a- ti béèrè fún nńkan yẹn nígbà tí Olohun ba a sọrọ nibi òkè Tuur, ó sọ pé Iwo Olúwa mi, jé ki n rí O, Olohun ti o la Rẹ ga sọ fun un pé:

﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرٰنِي وَلٰكِن أَنْظِرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ نَرٰنِي فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحٰنَكَ تُبٰتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [الأعراف: 143]

{Iwo kò lè rí Mi. Sùgbón wo àpáta (yìi), tí ó bá dúró ẹnẹn sí àyè rẹ, láipé o máa rí Mi.” Nígbà tí Olúwa rẹ sì (rọra) fi ara Rẹ han àpáta, Ó sọ o di pètélẹ. (Ànábì) Mūsā sì ẹbú lulẹ, ó dákú. Nígbà tí ó tají, ó sọ pé: “Mímọ ni fún O, èmi ronú pìwàdà sí ọdọ Rẹ. Èmi sì ni àkókọ àwọn onígbàgbọ ọdodo (ní àsìkò tẹmi.)} [Al-A'raaf:143]

"Òkè nílá tí ó ga şubú ti o sî fọ pẹtẹpẹtẹ látàrí ifarahàn Ọlọhun si i, báwo wá ni oṃoṃiyan şe fé kápá iyeṅ pẹlú agbára re tí ó leNínú àwọn iròyìn Ọlọhun ti ọla Re ga ni pé Ó ní ikapa lóri gbogbo nṅkan

﴿... وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا﴾ [فاطر: 44]

{Àti pé kò sí kiní kan nínú àwọn sánmò àti ilẹ tí ó lè mórí bọ lówó Allāhu}. [Faatir: 44]

Ọwọ Re ni iṣemi àti ikú wà. Gbogbo èdá pátá ni o n bukaata si I, Oun ni O rọrọ kúrò lódò gbogbo èdá, Ọlọhun ti ọla Re ga sọ pe:

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ [فاطر: 15]

{Èyin èniyàn, èyin ni aláiní (tí ẹ ní bùkátà) sí Allāhu. Allāhu, Òun ni Ọlórò, Ọlópé.} [Faatir:15]

Nínú àwọn iròyìn Re náà ni imọ tí ó rọkirika gbogbo nṅkan:

﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنَ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلْمَتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ [الأنعام: 59]

{Ọdò Rẹ sî ni àwọn kọkọrọ ikọkọ wà. Kò sí ẹni t'ó nímò rẹ àfi Òun. Ó nímò ohun tí n bẹ nínú ilẹ àti odò. Ewé kan kò sî níí já bọ àfi kí Ó nímò rẹ. Kò sî sí kóró èso kan nínú òkùnkùn (inú) ilẹ, kò sí ohun tútù tàbí gbígbe kan àfi kí ó wà nínú àkọsilẹ t'ó yanjú.} [Suuratul An'aam: 59].

O n mọ ǹnkan ti ahọn wa n sọ, ati ǹnkan tí àwọn oríkèè wa n ẹ, kódà títí tí ó fi dórí ǹnkan ti o pamọ sínú àyà wa

{يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ} [Gaafir: 19]

{(Allāhu) mọ ojú ijànbá àti ohun tí àwọn ọkàn fi pamọ.} [Gaafir:19]

Ọlọhun n rí wa, O si mọ nípa àwọn iṣesi wa, nkankan ko pamọ fun Un ni ilẹ̀ àti sanmọ, kii gbàgbé, kii sii sùn. Ọba ti ola Rẹ ga sọ pe:

{اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ} [البقرة: 255]

{Allāhu, kò sí ọlọhun kan tí ijọsìn tọ sí àfi Ọun, Alààyè, Alámòjúútó-ẹdà. Ọ̀gbé kì í ta Á. Àti pé oorun kì í kùn Ọn. TiRẹ̀ ni ohunkóhun t'ó wà nínú àwọn sánmọ̀ àti ohunkóhun t'ó wà nínú ilẹ̀. Ta ni ẹnì tí ó máa sìpẹ̀ lódò Rẹ̀ àfi pẹ̀lú iyònda Rẹ̀? Ó mọ ohun tí n bẹ níwájú wọn àti ohun tí n bẹ léyìn wọn. Wọn kò sì ní ìmọ̀ àmọ̀tán nípa kiní kan nínú ìmọ̀ Rẹ̀ àfi ohun tí Ó bá fẹ̀ (fi mọ̀ wọn). Àga Rẹ̀ gbààyè ju àwọn sánmọ̀ àti ilẹ̀. Sísọ sánmọ̀ àti ilẹ̀ kò sì dá A lágara. Allāhu ga, Ó tóbi.} [Suuratul Baqorah: 255].

TiRẹ̀ ni àwọn ìròyìn pípé pónńbélé

TiRẹ̀ ni àwọn orúkọ ti o dása ju lọ àti àwọn ìròyìn ti o ga julọ. Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [الأعراف: 180]

{Ti Allāhu ni àwọn orúkọ t'ó dára jùlọ. Nítorí náà, ẹ fi pè É. Kí ẹ sì pa àwọn t'ó n yè kúrò níbi àwọn orúkọ Rẹ̀ tí. A óo san wọn ní ẹ̀san ohun tí wọn n ẹ̀ níşẹ.} [Al-A'raaf: 180]

Ọlọhun- mimọ Rẹ- ko ni orogun nibi ọlá Rẹ, ko si ni akegbẹ, bẹ̀ẹ ni ko ni oluranlọwọ.

Ko ni aya, bẹ̀ẹ ni ko si ni ọmọ, ko si ni bukaata si gbogbo iyen, Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝۱ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝۲ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝۳ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝۴﴾ [الإخلاص: 1-4]

{Sọ pé: "Òun ni Allāhu, Ọkan soşo. * Allāhu ni Aşiwájú (tí ẹ́dá ní bükátà sí, tí Òun kò sì ní bükátà sí wọn). * Kò bímọ. Wọn kò sì bí I. * Kò sì sí ẹnì kan tí ó jọ Ọ.} [Suuratul Ikhlāas: 1-4].

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۗ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ۝۸۹ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ۝۹۰ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ۝۹۱ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝۹۲ إِنَّ كُلَّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا ۝۹۳﴾ [مریم: 88-93]

{Wọn wí pé: "Àjọkẹ-ayé fi ẹnì kan ẹ̀ ọmọ." * Dájúdájú ẹ̀ ti mú n̄nkan aburú wá. * Àwọn sánmò fẹ̀rẹ̀ fàya pẹ̀rẹ̀pẹ̀rẹ̀ nítorí rẹ̀, ilẹ̀ fẹ̀rẹ̀ fàya pẹ̀rẹ̀pẹ̀rẹ̀, àwọn àpáta sì fẹ̀rẹ̀ dà wó lulẹ̀ gbì * fún wí pé wọn pe ẹnì kan ní ọmọ Àjọkẹ-ayé. * Kò

sì yẹ fún Àjọkẹ-ayé láti fi ẹnì kan ẹ ọmọ. *Kò sí ẹnì kan nínú àwọn sánmò àti ilẹ̀ àyàfi kí ó wá bá Àjọkẹ-ayé ní ipò ẹrúsìn.} [Suuratu Maryam: 88-93.]

Ọlọhun- mimọ Rẹ- ni ìròyìn gbìgbọ̀nngbọ̀n àti ẹwà, àti agbára, àti motomoto, àti ọlá, àti jíjẹ gába.

O tún ní ìròyìn titọrẹ ati aforijin ati aanu ati ẹ́sẹ dáadáa, Ọun ni Ajọkẹ-aye tí ike Rẹ gbòòrò ju gbogbo nńkan lọ.

Ọba Àsàkẹ-ọrun ti ike Rẹ ẹ́ájú ìbínú Rẹ

Ọba Ọlọrẹ ti ọrẹ títa Rẹ ko ni ààlà, ti ilé-ọrọ Rẹ ko nii tán

Gbogbo orúkọ Rẹ pátá ni o dára julọ ti wọn n tọka sí àwọn ìròyìn pípé pọ̀nbele tí ko lẹ̀tọ́ fún ẹnì kankan àyàfi Allāhu.

Mimọ àwọn ìròyìn Ọlọhun máa n jẹ ki ọkàn lekun ni ife àti gbìgbọ̀nngbọ̀n, àti ìpayà àti irejẹ fún Ọlọhun

Fun ìdí èyí, ìtumọ̀ LAA ILAAHA ILLAL'LOOH ni kí ó ma yi nńkan kan nínú ije-ẹru fun ẹnì kankan àyàfi fún Ọlọhun, ko si ẹnì ti a le maa jọ̀sìn fún pẹ̀lú òdodo àyàfi Ọlọhun, Ọlọhun ni O ni ìròyìn Ẹni ti ijọ̀sìn tọ si àti ìròyìn pípé. Oun ni Adẹ́daa, Olùpèsè ije-imu, Ẹni ti n ẹ idẹra fúnni, Olùyeni, Olùpani, Ẹni tí Ó ní ọlá lórí ẹ̀dá Rẹ, Oun nikan ẹ̀so ni Ó lẹ̀tọ́ si ijọ̀sìn, ko ni orogun.

Ẹni tí ó bá kọ jijọ̀sin fun Ọlọhun silẹ, tàbí ó jọ̀sìn fún nńkan tí ó yàtò sí Ọlọhun, o ti ẹ ẹbọ, o si tun ti ẹ Kẹ̀fẹ̀rí

Iforikanlẹ, ati rirukuu, ati ìtẹ̀ríba, àti irun, gbogbo e maa jẹ ti Ọlọhun nìkan.

A kii wa ìgbàlà àyàfi pèlú Ọlọhun, a kii dojú adua kọ ẹni kankan ayafi Ọlọhun, a kii wa bukaata àyàfi ni ọdọ Ọlọhun, a kii sunmọ nńkan kan pèlú èyíkéyíi asunmọ ati itele ati ijọsin ayafi Ọlọhun

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾ [الأنعام: 162-163]

{Sọ pé: "Dájúdájú ìrun mi, ẹran (pípa) mi, iṣẹmí ayé mi àti ikú mi n jẹ ti Allāhu, Olúwa gbogbo ẹdá. *Kò sí akegbé fún Un. Ìyẹn ni Wọn pa láṣẹ fún mi. Èmi sì ni ẹni-àkókọ àwọn mùsùlùmí (ní àsìkò tẹmi).} [Al-An'aam:162,163]

b- Kilode tí Ọlọhun fi dá wa?

Ìdáhùn si ibéèrè ríla yíi pàtàkì gan, ṣùgbọn o di dandan ki a mu ìdáhùn naa lati inú imisi ti ọdọ Ọlọhun. Ọlọhun ni O da wa, Oun naa ni O n fun wa ni iro nípa nńkan ti O tori ẹ da wa. Ọlọhun ti O gbongbongbọn sọ pe:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾ [الذاريات: 56]

{Àti pé Èmi kò ṣẹdá àlùjànnú àti èniyàn bí kò ṣe pé kí wọn lè jọsìn fún Mi.} [Suuratudh Dhāriyāt: 56].

Jijẹ ẹrú jẹ ìròyìn ti o pa gbogbo àwọn ẹdá Ọlọhun papọ, èyí tí kò ní onka, látí orí àwọn ẹdá ti wọn niyi jù (àwọn Malaika) dórí àwọn ti wọn yàtò sí wọn ninu awọn eemo ẹdá Ọlọhun, wọn da gbogbo àwọn ijọ yii lórí ijẹ ẹrú àti ṣíṣe afomọ fún Ọlọhun Olúwa àwọn ẹdá.

﴿تَسْبِخُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ [الإسراء: 44]

{Àwọn sánmò méjèèje, ilẹ̀ àti àwọn tí wọn wà nínú wọn n ẹ̀ ẹ̀ àfòmọ́ fún Un. Kò sì sí kiní kan àfi kí ó ẹ̀ ẹ̀ àfòmọ́ àti idúpẹ́ fún Un. Şùgbọ̀n ẹ̀ kò lẹ̀ gbọ̀ àgbóyé àfòmọ́ wọn.} [Al-Isroo': 44]

Wọn maa n mí ẹ̀ ẹ̀ afomọ́ sí àwọn Malaika, gege bi wọn ẹ̀ ẹ̀ máa n mí èémí sí àwọn omọ́ Anọ́bi Adam.Şùgbọ̀n ije erú omọ́niyan fún Ẹ̀ni tí Ó da a jẹ̀ ǹkan ẹ̀sa, kii ẹ̀ ẹ̀ tipá (ǹkan ẹ̀sa ti o je ti idanwo):

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [التغابن: 2]

{Òun ni Ẹ̀ni tí Ó ẹ̀dà yín. Alàìgbàgbọ̀ wà nínú yín. Onígbàgbọ̀ òdodo sì wà nínú yín. Allāhu sì ni Olùrírán nípa ohun tí ẹ̀ n ẹ̀.} [At-Tagoobun:2]

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ
يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ [الحج: 18]

{Şe o ò rí i pé dájúdájú Allāhu ni àwọn t'ó n bẹ̀ nínú àwọn sánmò àti àwọn t'ó n bẹ̀ lórí ilẹ̀, àti òòrùn, òşupá, àwọn iràwò, àwọn àpáta, àwọn igi, àwọn ǹkan ẹ̀lẹ̀mì àti ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ nínú àwọn èniyàn n forí kanlẹ́ fún? Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ sì tún ni iyà ti kò lé lórí. Ẹ̀nikẹ̀ni tí Allāhu bá fi àbùkù kàn, kò sí ẹ̀ni kan tí ó máa ẹ̀ ẹ̀ ọ̀pónlẹ̀ rẹ̀.} [Al-Hajj:18]

Ọlọhun da wa fun ijọsin Rẹ, àti láti le dán yíyegé wa wo níbi fifi ijọsin yíi rinlẹ. Ẹni tí ó bá jọsin fún Ọlọhun ti o si nífẹẹ Rẹ, ti o si rẹ ara rẹ silẹ fun Un, ti o si tele àşẹ Rẹ, ti o si jina si máşéé Rẹ, yoo ri iyọnu Rẹ ati àánú Rẹ ati ifẹ Rẹ, Yoo si san an ni esan daadaa. Ẹni tí ó bá kọ ijọsin fun Ọlọhun ti O da a ti O si pèsè ije-imu fun un, ti o şe igbéraga, ti o wa kọ rírò fun àwọn àşẹ Ọlọhun ati jìjìnnà si awọn nńkan ti O kọ, onítòhún ti padà pèlú ìbínú Ọlọhun, iya Rẹ si le koko. Ọlọhun kò da wa fun eré, ko si fi wa silẹ lasan. Ninu ẹni ti o ya alaimọkan ju ti o si gọ ju nínú àwọn èyàn ni ẹni tí ó lérò pé oun wa si ayé, ti wọn si fun un ni igbọro ati irina ati làákàyè, lẹyìn nàà yoo wa sẹmi ni ayé yíi fun àkókò kan, lẹyìn nàà ti yoo wàá kú, kò wá mọ kini o torí rẹ wá sí ayé, ibo si ni yòò lọ lẹyìn rẹ, Ọlọhun ti O gbọngbọn ti O ga n so pé:

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ [المؤمنون: 115]

{Şé ẹ lérò pé A kàn şedá yín fún ìranú ni, àti pé dájúdájú wọn ò ní da yín padà sódò Wa?} [Suuratul Muh'minuun: 115].

Ko dọgba ni ọdọ Rẹ, ẹni tí ó ba gba A gbọ nínú wa, ti o si gbẹkẹ le E, ti o si maa n gbé ejọ lọ ba A, ti o si nífẹẹ Rẹ, ti o si rẹ ara rẹ nilẹ fun Un, ti o si n sunmọ Ọn pèlú àwọn ijọsin, ti o si n wa nńkan ti yoo yọ Ọ nínú ni gbogbo àyè, irú ẹni bẹẹ kò dọgba pèlú ẹni tí ó rí şe Kèfèrì pèlú Ọlọhun ti O da a, ti O ya àwòrán rẹ, ti o wa n pe àwọn aaya Rẹ ni iro ati ẹsin Rẹ, ti ko wa rẹ ara rẹ nilẹ fun àşẹ Rẹ

Ẹni àkókó yòò rí aponle àti ẹsan ati ifẹ ati iyónú, tí ẹni kejì maa ko ìbínú àti iyà.

Ọlọhun maa gbe àwọn èyàn dide léyìn ikú wọn láti inú sàréè wọn, Yóò si san oluṣerere nínú wọn ni ẹsan pèlú idera ati aponle nínú ogbà idera. Yoo si fi iyà jẹ aláìdára onigberaga ti kii jòsìn fun Ọlọhun nínú iná Jahiim.

Ronú si títóbi aponle àti ẹsan ti n bẹ fun oluṣerere nígbà tí ẹsan ati aponle yii ba ti ọdọ Ọlọhun wa, Ọba ti O rọrọ, Ọba Alapon-onle ti aponle ati aanu Rẹ ko ni ààlà, ti pepe- ọrò Rẹ ko nii tán. Dájúdájú ẹsan yii maa jẹ ọba idera ti ko nii tán ti ko si nii kúrò (eléyíí ni a maa sọrò nípa rẹ ti o ba ya)

O tun yẹ ki o fojú inú wo ilekoko iyà ti n bẹ fún Kèfèrì nígbà tí iyà náà ba wa láti ọdò Ọlọhun Olùjẹni-nípá, Atóbi, Onigberaga ti ko si ààlà fun ijẹni-nipa ati ìgbéraga Rẹ.

2- Muhammad ojiṣe Ọlọhun n:

Ìní-ìgbàgbó si ijẹ-ojiṣe Muhammad- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- ni abala kejì fun origun ipilẹ nínú àwọn origun Islām, àti ipilẹ àkókó ti nnkan ti a fẹ kọ maa dúró lé lórí

Ọmọniyan yoo di Mùsùlùmí léyìn ti o ba ti pe gbólóhùn ijẹrii méjèjì, yoo jẹrii pe ko si ẹni ti ìjòsìn tọ si ni ọdodo ayafi Allāhu, yoo si jẹrii pe Muhammad ojiṣe Ọlọhun ni.

a- Kini ìtumò ojiṣe? Tani Muhammad? Njẹ àwọn ojiṣe míràn wa yàtò si i?

Èyí ni ǹnkan ti a maa gbìyànjú lati fèsì fun ni àwọn ojù- ewé yíí

Ojiṣe ni arákùnrin kan ni ti o wa ni òkè ténté nibi síso ọ̀rò ọ̀dodo ati iwà dáadáa, Ọ̀lọ̀hun maa n ṣeṣa re nínú àwọn èyàn, Yóò wàá ranṣe si i pẹ̀lú ǹnkan tí ó bá fẹ́ nínú àwọn àṣe ẹ̀sin àti àwọn àlámọ̀rí ikọ̀kọ, wọn yoo waa pa a láṣe ki o jiṣe naa fun àwọn ènìyàn. Abara ni ojiṣe, o da gégé bí àwọn abara yókù ni, o n jeun gégé bí wọn se n jeun, o n mu gégé bí wọn se n mu, o si n bukaata si awọn ǹnkan ti àwọn abara n bukaata si. Şùgbọ̀n o yatọ si wọn pẹ̀lú imisi ti o n wa ba a lati ọ̀dọ Ọ̀lọ̀hun, Yóò wàá mu u ri ǹnkan ti O ba fẹ́ nínú àlámọ̀rí kọ̀kọ, ati awọn àṣe ẹ̀sin ti o n mu de etigbọ̀ àwọn ènìyàn, o tun yatọ si wọn b́akan náà pẹ̀lú iṣọ Ọ̀lọ̀hun kúrò nibi dídá ẹ̀ṣe ńlá, tabi èyíkéyí àlámọ̀rí ti o ba le ba jijiṣe Ọ̀lọ̀hun re je.

A maa so itàn àwọn ojiṣe ti wọn şíwájú Muhammad (ki ike ati ọ̀la Ọ̀lọ̀hun máa bá a); ki o le hàn si wa pe iṣe ti wọn fi rán àwọn ojiṣe eyọkan ni, oun naa ni ipepe si ijosin fún Ọ̀lọ̀hun ǹnkan soṣo. A maa bèrè pẹ̀lú itàn ibèrè ije-abara ati ọ̀tá tí eṣu ba bàbá àwọn abara tii se Adam ati awọn arọ̀mọ̀mọ̀ re se.

b- Àkókó àwọn ojìṣe ni bàbá wa Adam (ki ọ̀là maa ba a)

Ọ̀lọ̀hun da bàbá wa Adam- ki ọ̀là máa bá a- latara amọ̀, lẹ̀yìn náà ni wọ̀n fẹ̀ ẹ̀mi si i, Ọ̀lọ̀hun ti O gbọ̀ngbọ̀n sọ̀ pé:

﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشًا قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾﴾

[الأعراف: 10-15]

{Dájúdájú A da yín, lẹ̀yìn náà A ya àwòrán yín, lẹ̀yìn náà A sọ̀ fún àwọn mọ̀lāika pé: "È forí kanlẹ̀ kí Ādam." Wọ̀n sì forí kanlẹ̀ kí i àfi 'Iblīs, tí kò sí nínú àwọn olùforíkanlẹ̀. * (Allāhu) sọ̀ pé: "Kí ni ó kò fún ọ̀ láti forí kanlẹ̀ kí i nígbà tí Mo pa á láṣẹ̀ fún ọ̀." (Èṣù) wí pé: "Èmi lóore jùlọ̀ sí òun; iná ni O fi dá ẹ̀mi, O sì dá òun láti ara erùpẹ̀ amọ̀." * (Allāhu) sọ̀ pé: "Sòkalẹ̀ kúrò níbí nítorí pé kò lẹ̀tò ọ̀ fún ọ̀ láti ṣẹ̀gbéraga níbí. Nítorí náà, jáde dájúdájú iwọ̀ n bẹ̀ nínú àwọn ẹ̀ni yẹ̀pẹ̀rẹ̀." * . (Èṣù) wí pé: "Lọ̀ mi lára tí tí di ọ̀jọ̀ tí wọ̀n yóò gbé àwọn ẹ̀niyàn dídẹ̀." * (Allāhu) sọ̀ pé: "Dájúdájú iwọ̀ n bẹ̀ nínú àwọn tí A óò lọ̀ lára."} [Al-A'roof:10-15]

O wa tọ̀rọ̀ lódò Ọ̀lọ̀hun ki O lọ̀ oun lára ki O ma si kánjú fi iyà jẹ̀ oun, ki O si yọ̀nda fun oun lati ṣi Adam ati awọ̀n arọ̀mọ̀dọ̀mọ̀ rẹ̀ lónà ni ti keeta ati ìkórííra wọ̀n,

﴿وَيَعَادِمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ﴿١٩﴾ فَسَوَّسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلَّهُمَا بَعْرُورًا فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ أَهْبُطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾ يَبْنَئُ عَادَمٌ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا يُورِي سَوْءَتِكُمْ وَرِيثًا وَلِبَاسِ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ يَبْنَئُ عَادَمٌ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَاتِهِمَا إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطَانَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾ ﴿[الاعراف: 19-27]

{Ādam, kí iwọ àti iyàwó rẹ máa gbé nínú Ogbà Ìdèrà. Nítórí náà, ẹ máa jẹ níbíkíbi tí ẹ bá fẹ. Kí ẹ sì má ẹe súnmọ igi yíi nítórí kí ẹ má baà wà nínú àwọn alábòsí. * Èsù sì kó rọyírọyí bá àwọn méjèèjì nítórí kí ó lè fi ohun tí A fi pamọ nínú ìhòhò ara wọn hàn wọn. Ó sì wí pé: "Olúwa èyin méjèèjì kò kọ igi yíi fun yín bí kò ẹe pé kí èyin méjèèjì má baà di mọlāika tàbí kí èyin méjèèjì má baà di olùṣegbére." * Ó sì búra fún àwọn méjèèjì pé: "Dájúdájú èmi wà nínú àwọn onímọràn fún èyin méjèèjì." * Ó sì tan àwọn méjèèjì jẹ. Nígbà tí àwọn méjèèjì tọ igi náà wò, ìhòhò àwọn méjèèjì sì hàn síra wọn. Wọn bá bèrè sí fi àwọn ewé Ogbà Ìdèrà bora wọn. Olúwa àwọn méjèèjì sì pè wọn pé: "Njé Èmi kò ti kọ igi náà fun èyin méjèèjì? (Şé) Èmi kò sì ti sọ fún èyin méjèèjì pé ọtá pónńbélé ni Èsù jẹ fun yín?" * Àwọn méjèèjì sọ pé: "Olúwa wa, a ti ọ̀bòsí sí ẹmí wa. Tí O ò bá foríjìn wá, kí O sì kẹ wa, dájúdájú a máa wà nínú àwọn ẹni òfò." *

(Allāhu) sọ pé: "È sòkalè, òtá ní apá kan yín fún apá kan. Ibùgbé àti ñhkan ìgbádùn sì n bẹ fun yín ní orí ilẹ̀ fún ìgbà (díẹ̀)." * (Allāhu) sọ pé: "Lórí ilẹ̀ ni èyin yóò ti máa sẹ̀mí, lórí rẹ̀ ni èyin yóò máa kú sí, A ó sì mu yín jáde láti inú rẹ̀." * Ọmọ (Ànábì) Ādam, dájúdájú A ti sọ aṣọ kalẹ̀ fun yín, tí ó máa bo ìhòhò yín àti ohun àmúṣọ̀rọ̀. Aṣọ ìbèrù Allāhu, iyẹn l'ó sì lóore jùlọ̀. Iyẹn wà nínú àwọn àmì Allāhu nítorí kí wọn lè lo ìrántí. *Ọmọ (Ànábì) Ādam, ẹ̀ má ẹ̀ jẹ̀ kí Èṣù kó ìfòrò ba yín gégé bí ó ẹ̀ yọ̀ àwọn òbí yín méjèèjì jáde kúrò nínú Ọgbà Ìdèra. Ó gba aṣọ kúrò lára àwọn méjèèjì nítorí kí ó lè fi ìhòhò wọn hàn wọn. Dájúdájú ó n ri yín; òun àti àwọn ọmọ ogun rẹ̀ (n ri yín) ní àyè tí èyin kò ti rí wọn. Dájúdájú Àwa fi Èṣù ẹ̀ ọ̀rẹ̀ fún àwọn tí kò gbàgbọ̀}. [Al-A'roof:19-27]

"Léyìn ti Adamọ̀ ti sọkalẹ̀ si ilẹ̀ ti wọn si fun un ni awọn ọmọ̀ ati awọn arọmọ̀dọmọ̀ (ki alaafia maa ba a), leyin naa, àwọn arọmọ̀dọmọ̀ rẹ̀ pọ̀ si ni ìran si ìran, eṣu ṣi wọn lónà, iyapa si tan kaakiri laarin wọn ati jijosin fun awọn sàrèè awọn ẹ̀niire ninu awọn baba wọn, ti wọn si yí padà lati igbagbọ̀ si iboriṣa; nítorí náà ni Ọlọhun ẹ̀ ran ojiṣẹ̀ kan si wọn laarin wọn, oun naa ni (Nuuh, ki alaafia máa bá a)."

c- Nuuh- ki alaafia maa ba a-:

"Ọgórùn-ún ọ̀dún mewa ni o wa laarin rẹ̀ àti Adamọ̀, Ọlọhun ran an si ijọ̀ rẹ̀ leyin igba ti wọn ti sonu ti wọn wa di ẹ̀ni tí n jòsìn fun awọn ooṣa ati awọn okuta ati awọn sàrèè. Lára àwọn to gbajumọ̀ jù ninu àwọn tí wọn pe ni ọlọhun wọn ni "waddu, suwaa'u, yaguusu, ya'uuku ati nasrọ̀, tori idi eyi ni Allahu ẹ̀ ran Nuuh lati da wọn pada lọ̀ sibi ijọ̀sìn Allahu nìkan, gégé bí Allahu ti ọ̀la Rẹ̀ ga ti fun wa ni iro nipa rẹ̀ pe:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِيهِ فَقَالَ يَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾﴾ [الأعراف: 59]

{Dájúdájú A rán (Ànábì) Nūh nísẹ sí ijọ rẹ. Ó sì sọ pé: "Èyin ijọ mi, ẹ jọsìn fún Allāhu. Ẹ ò ní ọlọhun miíràn léyìn Rẹ. Dájúdájú mò n bẹrù iyà Ọjọ Nlá fun yín.} [Suratul A'raf: 59]

Ati pe o ẹsiwaju lati pe awon ijo re lati josin fun Allahu fun igba pipe, ati pe diẹ ni o gbagbo peju re, ni o wa ke pe Oluwa re pe:

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٦﴾ فَلَمْ يَرُدُّهُمْ دُعَايَ إِلَّا فِرَارًا ﴿٧﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْصَعُهُمْ فِي ءَاذَانِهِمْ وَأَسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهْرًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾﴾ [نوح: 5-14]

{Ó sọ pé: "Olúwa mi, dájúdájú èmi pe ijọ mi ní òru àti ní ọsán. * Ìpè mi kò sì ẹ àlékún kan fún wọn àyàfi sísá sáyìn (fún òdodo). * Àti pé igbàkígbà tí mo bá pè wọn pé kí O lè foríjìn wọn, wọn n fi ọmọńka wọn dí etí wọn, wọn n yíşọ wọn borí, wọn n takú (sórí ẹşẹ), wọn sì n şegbéraga gan-an. *Léyìn náà, dájúdájú èmi pè wọn pẹlú ohùn òkè. * Léyìn náà, dájúdájú èmi kéde fún wọn, mo sì tún pè wọn ní ìdá kónkó. * Mo sì sọ pé, ẹ tọrọ àforíjìn ní ọdọ Olúwa yín, dájúdájú Ó n jẹ Aláforíjìn. * Ó máa rọjò fun yín ní ọjò púpọ, * Ó máa fi àwọn dúkiá àti àwọn ọmọkúnrin ràn yín lówó. Ó máa ẹ àwọn ọgbà oko fun yín. Ó sì máa ẹ àwọn odò fun

yín. * Kí ló mu yín tí ẹ̀ kò páyà títóbi Allāhu? *Ó sì kúkú ẹ̀dà yín láti irísí kan sí òmíràn (nínú oyún.) [Nuuh:5-14]

“Tòun ti igbiyanju lemọlemọ yii, ati itara iyalenu lati ẹ̀ itosona awon ijọ re yii, won pe e ni oniroy, won tun ẹ̀ eleya re, won tun fi ẹ̀sun ašiwere kan an”. "Allahu wa ranşẹ si i pé"

﴿وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ [هود: 36]

{kò sí ẹ̀ni kan tí ó máa gbàgbọ̀ mọ̀ nínú ijọ re àfi ẹ̀ni t’ó ti gbàgbọ̀ tẹ̀lẹ̀. Nítorí náà, má ẹ̀ banújẹ̀ nípa ñ̀nkan tí wón n ẹ̀ níşẹ̀.} [Hud:36]

“O si paşẹ fun un lati kan ọ̀kọ oju omi ti yoo fi gbe gbogbo eniyan ti won gbagbo pe lu re.”

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ قُلْنَا أَحْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾﴾ * وَقَالَ أَرْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مُجْرِنَهَا وَمُرْسِلَهَا إِنْ رَوَى لَعْفُورٌ رَجِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوْحٌ أُمَّتَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَبْتَئِي أَرْكَبَ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَعَاوَى إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَسْمَأُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَىٰ الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَى نُوْحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يُنُوْحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْلُنْ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾ قِيلَ يُنُوْحُ أهبطْ بسلامٍ مِنَّا وَبَرَكَتِ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ وَأُمَّمٌ سَمِعَتْهُمُ ثُمَّ يَمَسُّهُمُ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾﴾ [هود: 38-48]

{Ó sì n kan ọkọ ojú-omi náà lọ. Nígbàkígbà tí àwọn ọ̀tọ̀kùlú nínú ijọ rẹ̀ bá kojá lódò rẹ̀, wọn yó sì máa fi ẹ̀ yẹ̀yẹ̀. (Ànábì Nūh) sì sọ pé: "Tí ẹ̀ bá fi wá ẹ̀ yẹ̀yẹ̀, dájúdájú àwà náà yóò fi yín ẹ̀ yẹ̀yẹ̀ gégé bí ẹ̀ ẹ̀ sí n fi wá ẹ̀ yẹ̀yẹ̀. * Nítorí náà, láìpé ẹ̀ máa mọ ẹ̀ni tí iyà máa dé bá, tí ó máa yẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀, tí iyà gbere sì máa kò lé lórí." * (Báyìí ni ọ̀rọ̀ wà) títí di ìgbà tí àşẹ̀ Wa dé, omi sì şẹ̀yọ̀ gbùú láti ojú-àrò (tí wọn ti n şẹ̀ búrédi). A sọ pé: "Kó gbogbo ñhkan ní oríşì méjì takọ̀tabo àti ará ilé rẹ̀ sínú ọ̀kọ̀ ojú-omi - àyàfi ẹ̀ni tí ọ̀rọ̀ náà ti kò lé lórí (fún ìparun) - àti ẹ̀nikẹ̀ni t'ó gbàgbọ̀ ní ọ̀dodo. Kò sì sí ẹ̀ni t'ó ní ìgbàgbọ̀ ọ̀dodo pẹ̀lú rẹ̀ àfi àwọn diẹ̀. * (Ànábì Nūh) sọ pé: "E wọ inú ọ̀kọ̀ ojú-omi náà. Ó máa rìn, ó sì máa gúnlẹ̀ ní orúkọ̀ Allāhu. Dájúdájú Olúwa mi ni Aláforìjìn,

Àṣàkẹ-òrun." * Ó sì n gbé wọn lọ nínú ìgbì omi t'ó dà bí àpáta. (Ànábì Nūh) sì ké sí ọmọkùnrin rẹ, tí ó ti yara rẹ sọtò: "Ọmọkùnrin mi, gun ọkọ ojú-omi pẹlú wa. Má sì ẹ wà pẹlú àwọn aláìgbàgbọ." * Ó wí pé: "Èmi yóò forí pamọ síbi àpáta kan tí ó máa là mí níbi omi." (Ànábì Nūh) sọ pé: "Kò sí aláàbò kan ní òní níbi àṣẹ Allāhu àfi ẹni tí Allāhu bá ẹaánú." Ìgbì omi sì la àwọn méjèjèì láààrin. Ó sì di ara àwọn olùtẹ̀rì sínú omi. * A sọ pé: "Ilẹ̀, fa omi rẹ mu. Sánmọ̀, dáwọ̀ (òjò) dúró." Wọn sì dín omi kù. Ọ̀rọ̀ ìparun wọn sì wá sí ìmúṣẹ. (Ọkọ ojú-omi) sì gúnlẹ̀ sórí àpáta Jūdī. A sì sọ pé: "Ìjinnà réré sí ikẹ Allāhu ni ti ìjọ alábòsí." * (Ànábì) Nūh pe Olúwa rẹ, ó sì sọ pé: "Olúwa mi, dájúdájú ọmọ mi wà nínú ará ilé mi. Àti pé dájúdájú àdéhùn Rẹ, òdodo ni. Ìwọ l'O sì mọ ẹjọ dá jùlọ nínú àwọn adájọ. * Allāhu sọ pé: "Nūh, dájúdájú kò sí nínú ará ilé rẹ (ní ti ẹsin). Dájúdájú iṣẹ tí kò dára ni. Nítorí nàà, o ò gbọdò bi Mí léèrè n̄nkan tí o ò ní ìmọ nípa rẹ. Dájúdájú Èmi n kílò fún ọ nítorí kí o má baà di ara àwọn aláìmọkan." * Ó sọ pé: "Olúwa mi, dájúdájú èmi n sá di Ọ níbi kí n̄g bi Ọ léèrè n̄nkan tí èmi kò ní ìmọ rẹ. Tí O ò bá forìjìn mí, kí O sì ẹaánú mi, èmi yóò wà lára àwọn ẹni òfò." * A sọ pé: "Nūh, sọkalẹ̀ pẹlú àlàáfíà láti ọdọ Wa. Àti pé kí ìbùkún wà pẹlú rẹ àti àwọn ìjọ nínú àwọn t'ó n bẹ pẹlú rẹ. Àwọn ìjọ kan (tún n̄ bọ), tí A óò fún wọn ní ìgbádùn (oore ayé). Lẹyìn nàà, ìyà ẹlẹta-eléro yó sì fowọ̀ bà wọn láti ọdọ Wa.} [Hud:38-48]

d- Ojise Allahu Hud (ki alaafia maa ba a)

“Lẹhin igba die, Ọlọhun ranṣẹ si ẹya Aad ni agbegbe kan ti a n pe ni Al-Ahqaf- lẹhin ti wọn ti ṣina ti wọn si jọsin fun

eniti o yatọ si Allahu- O wa ran ojiṣe kan si wọn laarin wọn ti o n je Huud, ki alaafia maa ba a. ”

"Allāhu ti ọla Re ga fun wa ni iro nipa re pelu ọrọ Re pe:"

﴿ وَإِلَىٰ عَادٍ آخَاهُمْ هُودًا ۖ قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهِ غَيْرُهُ ۗ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ ۖ إِنَّا لَنَرَنَّكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾ قَالَ يَقَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلِيمٌ ۖ رَجُلٌ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ ۖ وَأذْكُرُوا ۖ إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ ۖ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصُطَةً ۖ فَادْكُرُوا ءَالَآءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ ۖ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا ۖ إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ رَجْسٌ وَغَضَبٌ أَتَجِدِلُونَنِي فِي أَسْمَاءِ سَمِيئْتُمْوهَا أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطٰنٍ ۖ فَانظُرُوا إِلَيَّ مَعَكُمْ مِّنَ الْمُنتَظِرِينَ ﴿٧١﴾ فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾ ﴾ [الأعراف: 65-72]

{A tún rán (enì kan) sí àwọn ará ‘Ād, arákùnrin wọn, Hūd. Ó sọ pé: “Èyin ijo mi, ẹ jòsìn fún Allāhu. Ẹ ò ní ọlọhun mi ràn léyìn Rẹ. Še ẹ ò ní bẹ̀rù (Rẹ) ni?” * Àwọn àgbààgbà t’ó šàì gbàgbò nínú ijo rẹ wí pé: “Dájúdájú àwa n rí ọ pé o wà nínú agò. Àti pé dájúdájú à n rò pé o wà nínú àwọn ọ̀pùrọ.” * Ó sọ pé: "Èyin ijo mi, kò sí agò kan lára mi, šùgbòn dájúdájú èmi ni Ọ̀jíṣe kan láti ọ̀dọ̀ Olúwa gbogbo ẹ̀dá. * Mò n jẹ àwọn iṣe Olúwa mi fun yín. Èmi sì ni onímọ̀ràn rere, olùfokàntán fun yín. * Àti pé še ẹ šèemọ̀ pé ìrántí láti ọ̀dọ̀ Olúwa yín dé ba yín ni, (èyí tí Wọn fún) ọ̀kùnrin kan nínú yín, nítorí kí ó lè kilò fun yín? Ẹ rántí nígbà tí (Allāhu) fi yín še àrólé léyìn ijo (Ànábì) Nūh. Ó tún še àlékún agbára fun yín nínú iṣẹ̀dá (yín). Nítorí náà, ẹ rántí àwọn ìdẹ̀ra Allāhu, nítorí kí ẹ lè jèrè." * Wọn wí pé: “Šé o wá bá wa nítorí kí á lè jòsìn fún Allāhu nikan ṣoṣo àti nítorí kí á lè pa ohun tí àwọn bàbá nílá

wa n jòsìn fún tí? Nítorí náà, mú ohun tí o ẹ̀ se ní ilé rí fún wa ẹ̀ se tí o bá wà nínú àwọn olódodo.” * Ó sọ pé: “Ìyà àti ìbínú kúkú ti sòkalẹ̀ sọrí yín láti ọ̀dọ̀ Olúwa yín. Ẹ̀ ẹ̀ ọ̀ò máa já mí níyàn nípa àwọn orúkọ (òrìṣà) kan tí ẹ̀yin àti àwọn bàbá yín fún lórúkọ - Allāhu kò sì sọ ẹ̀rí kan kalẹ̀ fún un? – Nítorí náà, ẹ̀ máa retí, dájúdájú èmi náà wà pẹ̀lú yín nínú àwọn olùretí.” * Nítorí náà, pẹ̀lú àánú láti ọ̀dọ̀ Wa, A gba oun àti àwọn t’ó wà pẹ̀lú rẹ̀ là. A sì pa àwọn t’ó pe àwọn āyah Wa níró run; wọn kì í ẹ̀ se onígbagbọ̀ ọ̀dodo.} [Al-A'raf: 65-72]

“Nitori naa Allāhu ran atégùn líle si wọn ni ojo mejọ ti o pa gbogbo n̄kan run pẹ̀lú aṣẹ Oluwa rẹ̀, Allahu si gba Hud ati awọn ti o gbagbọ̀ pẹ̀lu rẹ̀ la».

e- Ojise Allāhu to n je Soolih, ki alaafia maa ba a

"Léyìn naa, nígbà tí àkókò díẹ̀ rẹ̀ kojá, ìdílé Samudawa si dide ni ariwa erékùsù larubawa, ti awọn naa ṣìnà gégé bí awọn ti o ti ṣáájú wọn ti ẹ̀ se ṣìnà, ni Allāhu wa ran ojise kan si wọn laarin wọn (Salihu), ki alaafia maa ba a, o si ẹ̀ atilẹyin fun un pẹ̀lu àmì kan ti n tọka si ododo rẹ̀, oun naa ni abo rakunmi nla ti ko ni afijọ ninu awọn ẹ̀da, Allahu ti ọ̀la Rẹ̀ ga si fun wa ni ìró nipa rẹ̀ pe:"

﴿وَإِلَىٰ نَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّي إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ هَلِدِيهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ ﴿٧٣﴾ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنِّي بَعْدَ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سَهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا عَالِيَةَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِيهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوهُ لِمَن ءَامَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُّرْسَلٌ مِّن رَّبِّيهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي ءَامَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾ فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يُصَلِّحْ أُخْتِنَا بِمَا تَعْدُنَا إِن كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثِيمِينَ ﴿٧٨﴾ فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَاقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِن لَّا تُحِبُّونَ النَّصِيحِينَ ﴿٧٩﴾﴾ [الأعراف: 73-79]

{A tún rán (ẹ̀nì kan) sí àwọn iran Thamūd, arákùnrin wọn, Sòlìh. Ó sọ pé: "Èyin ijo mi, ẹ jọsìn fún Allāhu. Ẹ ẹ ní olohun miiran lẹyin Rẹ. Işẹ iyanu kúkú ti dé ba yín láti ọdọ Olúwa yín; èyí ni abo rākúnmi Allāhu. (Ó jẹ) àmi kan fun yín. Nítorí nàà, ẹ fi sílẹ, kí ó máa jẹ kiri lórí ilẹ Allāhu. Ẹ má ẹ fi ọwọ aburú kàn án nítorí kí iyà ẹlẹta-eléro má baà jẹ yín. * Ẹ tún rántí nígbà tí (Allāhu) ẹ yín ní àrólé lẹyin àwọn ara ‘Ād. Ó sì fun yín ní ilé igbé lórí ilẹ; ẹ n kọ ilé nílánílání sínú pètélẹ, ẹ sì n gbẹ àwọn ilé sínú àpáta. Ẹ rántí àwọn ìdẹra Allāhu, kí ẹ sì má ẹ rìn lórí ilẹ ní ti ọ̀bilẹjẹ. * Àwọn àgbààgbà t’ó şègbéraga nínú ijo rẹ wí fún àwọn tí wọn fojú tínrín, (iyen) àwọn t’ó gbàgbọ lódodo nínú wọn, pé: "Njẹ ẹ mọ pé dájúdájú Sòlìh ni Ọjışẹ láti ọdọ Olúwa rẹ?" Wọn sọ pé: "Dájúdájú àwa gbàgbọ nínú ohun tí Wọn fi rán an níşẹ." * Àwọn t’ó şègbéraga wí pé: "Dájúdájú àwa şàì gbàgbọ nínú ohun tí ẹyin gbàgbọ." * Nítorí nàà, wọn gún abo rākúnmi nàà pa. Wọn sì tàpá sí àşẹ Olúwa wọn. Wọn sì wí pé: "Sòlìh, mú ohun tí o şẹ ní ilérí fún wa şẹ tí o bá wà nínú

àwọn Òjìṣé.” * Nítorí náà, ohùn igbe líle t’ó mi ilẹ̀ tìtì gbá wọn mú. Wọn sì di ẹ̀ni t’ó dà lulẹ̀, tí wọn ti dòkú sínú ilú wọn.* Nígba náà, (Sōlih) ṣ́erí kúrò lódò wọn, ó sì sọ pé: “Èyin ijọ mi, mo kúkú ti jé iṣé Olúwa mi fun yín. Mo sì ti fun yín ní ìmòrán rere ṣùgbọ̀n èyin kò fẹ̀ràn àwọn onímòrán rere.” [Al-A'raaf: 73-79]

Ọlọhun Ọba Allah ni ran awọn ojiṣe ti o pọ leyin igba naa si awọn ijọ ti o wa lori ilẹ, ko wa si ijọ kankan ayafi ki olukilo ti rekoja láàárín wọn, Ọlọhun Ọba Allaah fun wa ni iro nipa apa kan ninu wọn, Ko si fun wa ni iro nipa ọpọ ninu wọn, gbogbo wọn patapata ni wọn fi iṣe kan náà ran tii ṣe mimaa pa awọn eeyan laṣe pelu ijọsin fun Ọlọhun Ọba Allah nikan ṣoṣo, ti ko si si akegbẹ kankan fun Un, ati gbígbé ijọsin fun ohun ti o yatọ si Ọlọhun Ọba Allaah jù silẹ. Ọlọhun ti ọla Re ga sọ pe:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ﴾ [النحل: 36]

{Dájúdájú A ti gbé Òjìṣé dìde nínú ijọ kòòkan (látí jíṣé) pé: “È jọ̀sìn fún Allāhu. Kí ẹ̀ sì jìnnà sí àwọn òrìṣà.” Nítorí náà, ó wà nínú wọn, ẹ̀ni tí Allāhu tọ̀ sí ọ̀nà. Ó sì wà nínú wọn, ẹ̀ni tí iṣìnà kò lé lórí. Nítorí náà, ẹ̀ rìn kiri lórí ilẹ̀, kí ẹ̀ sì wòye sí bí àtubòtán àwọn t’ó pé àwọn Òjìṣé ní ọ̀pùró ṣe rí?) [An-Nah'I: 36]

f- Ojiṣe tii ṣe Ibraahim (Ki alaafia Ọlọhun maa ba a)

Leyin igba naa ni Ọlọhun wa gbe Ojiṣe ti nṣe Ibrahiim (Ki alaafia Ọlọhun maa ba a) dide si ijo re leyin igba ti won ti sonu, ti won si n josin fun awon irawo ati awon oriṣa. Ọlọhun Oba ti ola Re ga wa so pe:

﴿وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ * وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عِبِيدِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَعَبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَسَىٰ ذَلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولَوا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾ فَجَعَلَهُمْ جَذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾ قَالُوا مَن فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾ قَالُوا سَمِعْنَا فَتَىٰ يَدْعُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا فَأَتَوْا بِهِ عَجَابًا عَيْنِ التَّائِسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا عَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُو كَبِيرُهُمْ هَذَا فَسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نَكَسُوا عَلَيَّ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْت مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَنَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَيَّ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾﴾ [الأنبياء: 50-70]

{Dájúdájú A ti fún (Ànábì) 'Ibrōhīm ní ìmòṅà tirè ṣíwájú (kí ó tó dàgbà). Àwa sì n jé Onímò nípa rẹ. * (Rántí) nígbà tí ó sọ fún bàbá rẹ àti ijo rẹ pé: “Kí ni àwọn ère wònyí tí è n dúró tì lórùn ṣe jé ná?” * Wọn wí pé: “A bá àwọn bàbá wa tí wọn n jòsìn fún wọn ni.” * Ó sọ pé: “Dájúdájú èyin àti àwọn bàbá yín ti wà nínú ìṣìnà pónńbélé.” * Wọn wí pé: “Sé o mú òdodo wá fún wa ni tàbí ìwọ wà lára àwọn ẹlẹfẹ.” * Ó sọ pé: "Rára. Olúwa yin ni Olúwa àwọn sánmò àti ilẹ; Ẹni tí Ó pílẹ

ìṣẹ̀dá wọn. Èmi sì wà nínú àwọn ẹ̀lẹ̀rìí lórí ìyẹn. * Àti pé mo fi Allāhu búra, dájúdájú mo máa dète sí àwọn òrìṣà yín lẹ̀yìn tí ẹ̀ bá pẹ̀yìn dà, tí ẹ̀ lọ." * Ó sì fọ̀ wọn sí wéwé àfi àgbà (òrìṣà) wọn nítorí kí wọn lè padà dé bá a. قَالُوا مَنْ * Wọn wí pé: "Ta ni ó ẹ̀ èyí pẹ̀lú àwọn ọ̀lọ̀hun wa? Dájúdájú onítùn wà nínú àwọn aláboṣí." * Wọn wí pé: "A gbọ̀ tí ọ̀dọ̀kùnrin kan ní bu ẹ̀nu àtẹ̀ lù wọn. Wọn ní pe (ọ̀mọ̀ náà) ní 'Ibrōhīm." * Wọn wí pé: "È mú un wá han àwọn ènìyàn kí wọn lè jẹ̀rìí lé e lórí." * Wọn wí pé: "Ṣé ìwọ̀ l'ó ẹ̀ èyí pẹ̀lú àwọn ọ̀lọ̀hun wa, 'Ibrōhīm?" * Ó sọ̀ pé: "Rára o, àgbà wọn yìí l'ó ẹ̀ (wọn bèẹ̀). Nítorí náà, ẹ̀ bi wọn léèrè wò tí wọn bá máa ní sọ̀rọ̀." * Nígbà náà, wọn yíjú síra wọn, wọn sì wí pé: "Dájúdájú ẹ̀yin ni aláboṣí." * Lẹ̀yìn náà, wọn sorí kọ̀ (wọn sì wí pé): "Ìwọ̀ náà kúkú mò pé àwọn wònyí kì í sọ̀rọ̀." * Ó sọ̀ pé: "Ṣé ẹ̀yin yòò máa jọ̀sìn fún ñ̀nkan tí kò lè ẹ̀ yín ní à̀nfaàní, tí kò sì lè kó ìnira ba yín lẹ̀yìn Allāhu? * Ṣìò ẹ̀yin àti ñ̀nkan tí ẹ̀ ní jọ̀sìn fún lẹ̀yìn Allāhu, ẹ̀ ẹ̀yin kò níí ẹ̀ làákàyè ni?" * Wọn wí pé: "È dáná sun ún; kí ẹ̀ sì ran àwọn ọ̀lọ̀hun yín lówọ̀, tí ẹ̀yin bá níkan-án ẹ̀." * A sọ̀ pé: "Iná, di tútù àti àlàáfíà lára 'Ibrōhīm." * Wọn gbèrò ète sí i, sùgbọ̀n A ẹ̀ wọn ní olófò jùlọ̀.} [Al-Anbiyaah 50-70].

Lẹ̀yìn igba naa ni Ibrōhīm (Ki alaafia Ọ̀lọ̀hun maa ba a) wa ẹ̀ hijira ati ọ̀mọ̀ rẹ̀ tii ẹ̀ Ismāīl lati ile (Palestine) lọ si ile Makkāh. Ọ̀lọ̀hun Oba Allah wa pa a laṣẹ̀ ati ọ̀mọ̀ rẹ̀ Ismāīl pe ki wọn o kọ̀ Ka'abah Abiyi, o si pe awọn eeyan lọ si ibe fun iṣẹ̀ (Hajj) ati ijọ̀sin fun Ọ̀lọ̀hun Ọ̀ba Allaah ni ibe.

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ وَعَهَدْنَا إِلَىٰ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾﴾ [البقرة:
125]

{A si pa (Anabi) 'Ibrōhīm ati (Anabi) 'Ismō'til laṣe pe "E ṣe lle Mi ni mimo fun awon oluyipo re, awon olukoraro sinu re ati awon oludawote-orunkun, awon oluforikanle (lori irun).} [Al-Baqara: 125]

g- Ojiṣe Olohun Lūt (Ki alaafia Olohun maa ba a)

Leyin igba naa ni Olohun Oba Allaah wa ran Lūt si ijo re ti won si je ijo buruku ti won n josin fun nnkan ti o yatọ si Olohun, bakannaa ti won si tun n wu iwa ibaje laarin ara won. Olohun Oba Allaah ti o la Re ga so pe:

﴿وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾
إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ
قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾﴾ [الأعراف: 80-82]

{(Rántí Ànábì) Lūt, nígbà tí ó sọ fún ijo rè pé: "Ṣé ẹ óó máa ṣe ibàjẹ ni tí kò sí ẹnì kan nínú àwọn èdá t'ó ṣe irú rè rí? * Dájúdájú èyin (ọkùnrin) n lo je adun (ibálòpò) lára àwọn ọkùnrin (ẹgbẹ yín) dípò àwọn obìnrin! Àní sẹ, ijo alákojo ni yín." * Kí sì ni ó jẹ èsì ijo rè bí kò ṣe pé, wọn wí pé: "E lé won jade kúrò nínú ilú yín, dájúdájú won jẹ èniyàn kan t'ó n fọra won mó (níbí èṣẹ).} [Al-A'raf: 80-82]

Olohun wa la oun ati awon eeyan re ayafi iyawo re ti n be ninu awon olukoṣi Olohun, nibi ti Olohun ti pa oun ati awon eeyan re laṣe pe ki won kuro ninu abulé naa ni ale,

nigba ti idajọ Ọlọhun wa de, O sọ awọn oke wọn di ilẹ, bakan naa ni O si rọ òjò òkúta amò (sísun) lé wọn lórí ní tẹlẹntẹlé.

h- Ojiṣe ti n ṣe Shuaib (Ki alaafia Ọlọhun maa ba a) a

Leyin igba naa ni Ọlọhun wa gbe dide si ijo Mad'yan omo iya won ti n ṣe Shuaib leyin ti won ti sonu kuro nibi oju ona ododo, ti awon iwa ibaje si ti fonka laarin won, ati titayo enu-ala si awon eeyan, ati mimaa din awon osuwon kilo ati abo ku. Ọlọhun Ọba Allaah wa fun wa ni iro nipa won pelu oro re pe:

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَافِقَهُ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٩٧﴾﴾ * قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَشْعَبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أُولَٰئِكَ كَفَرُوا مِنِّي قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنِّي عُذْنًا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ بَخَّسْنَا إِلَيْهِمْ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٩٨﴾﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ لَئِن آتَيْنَاكَ شُعَيْبًا لِّإِنَّا لَنَنبَغِيكَ إِذْ كَذَّبْتَ بِآيَاتِنَا فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ إِنَّكَ أَنتَ الْعَقِيلُ ﴿٩٩﴾﴾ فَخَذَّتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثْمِينَ ﴿١٠٠﴾﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿١٠١﴾﴾ فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰ قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمُ فَكَيْفَ عَاسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ [الأعراف: 85-93]

{A tun ran eni kan) si awon ara Modyan, arakunrin won, Su'aeb. O so pe: "Eyin ijo mi, e josin fun Allahu. E e ni olohun miran leyin Re. Dajudaju eri to yanju ti de ba yin lati ododo Oluwa yin. Nitari naa, e won kongò ati osuwon kun.

Ẹ má ẹe dín ñhkan àwọn èniyàn kù. Ẹ sì má ẹe ìbàjẹ lórí ilẹ lẹyin àtúnṣe rẹ. Iyẹn sì lóore jùlọ fun yín tí ẹ bá jẹ onígbàgbọ òdodo. * Ẹ má ẹe lúgọ sí gbogbo ọ̀nà láti máa dẹ̀rùba àwọn èniyàn; ẹ ní ẹ̀rírí ẹni t'ó gbàgbọ kúrò lójú ọ̀nà (ẹ̀sìn) Allāhu, ẹ sì ní fẹ́ k'ó wọ. Ẹ rántí o, nígbà tí ẹ kéré (lònkà), Allāhu sọ yín di púpọ̀. Ẹ sì wo bí ikángun àwọn òbìlẹ̀jẹ ẹe rí. * Tí ó bá jẹ pé igun kan nínú yín gbàgbọ nínú ohun tí Wọn fi rán mi níṣẹ́, tí igun kan kò sì gbàgbọ, nígbà náà ẹ ẹe sùúrù títí Allāhu yóò fi ẹe ìdájọ láààrin wa. Ọ̀un sì lóore jùlọ nínú àwọn olùdájọ. * Àwọn àgbààgbà t'ó ẹ̀gberaga nínú ijo rẹ wí pé: "Dájúdájú a máa lé ìwọ Ẹ̀'ueb àti àwọn t'ó gbàgbọ pẹ̀lú rẹ jáde kúrò nínú ilú wa tàbí ẹ gbòdò padà sínú ẹ̀sìn wa." (Ẹ̀'ueb) sọ pé: "Sé (ẹ máa dá wa padà sínú ìbòrìṣà) t'ó sì jẹ pé ẹ̀mí wa kò ọ?" * Dájúdájú a ti dá àdàpa irọ̀ mọ̀ Allāhu tí a bá fi lẹ padà sínú ẹ̀sìn yín lẹyin ìgbà tí Allāhu ti yọ wá kúrò nínú rẹ. Àti pé kò lẹ̀tọ̀ fún wa láti padà sínú rẹ àfi tí Allāhu, Olúwa wa bá fẹ. Olúwa wa gbòòrò tayọ gbogbo ñhkan pẹ̀lú ìmọ̀. Allāhu l'a gbáralé. Olúwa wa, ẹe ìdájọ láààrin àwa àti ijo wa pẹ̀lú òdodo, Ìwọ̀ sì lóore jùlọ nínú àwọn olùdájọ." * Àwọn àgbààgbà t'ó ẹ̀sàì gbàgbọ nínú ijo rẹ wí pé: "Dájúdájú tí ẹ̀yin bá tẹ̀lé Ẹ̀'ueb, nígbà náà ẹ̀yin ti di ẹni ọ̀fò nìyẹn." * Nítorí náà, ohùn igbe lílẹ t'ó mi ilẹ̀ tìtì gbá wọn mú. Wọn sì di ẹni t'ó dà lulẹ̀, tí wọn ti dòkú sínú ilú wọn. * Àwọn t'ó pe Ẹ̀'ueb lópùrọ̀ sì dà bí ẹni tí kò gbé nínú ilú wọn rí; àwọn t'ó pe Ẹ̀'ueb lópùrọ̀ ni wọn jẹ ẹni ọ̀fò. * Nítorí náà, (Ẹ̀'ueb) ẹ̀rírí kúrò lọ̀dọ̀ wọn, ó sì sọ pé: "Ẹ̀yin ijo mi, mo kúkú ti jẹ àwọn iṣẹ̀ Olúwa mi fun yín. Mo sì ti fun yín ní ìmòrán rere. Báwo ni ẹ̀mi yóò ẹe tún máa banújẹ lórí ijo aláìgbàgbọ."} [Al-A'raf:85-93]

i- Ojiṣẹ Allahu, Musa (ki alaafia maa ba a).

"Léyìn náà ni olùtayọ-ẹnu-àlà ati onigberaga ọba kan dide ni ilu Egypt, wọn n pe e ni Farao, ti o sọ pe oun jẹ ọlọrun, ti o si paṣẹ fun awọn eniyan lati jọsin fun oun, o si n dú ẹnikeni ti o ba fẹ, o si n ẹ abosi eniti o ba wù ú. Allahu ti ọla Rẹ ga fun wa ni iro nipa rẹ pe:"

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضَعِفُ طَائِفَةً مِّنْهُمْ يُدَبِّحُ
 أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ
 اسْتُضِعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾ وَنَمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
 وَنُرَى فِرْعَوْنَ وَهَلْمَنَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ
 أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خَفَتْ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي اليمِّ وَلَا تخَافِي وَلَا تحْزَنِي إِنَّا رَادُّهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ
 مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾ فَأَلْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَلْمَنَ
 وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِبِينَ ﴿٨﴾ وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قَرَّتْ عَيْنِي لِىَ وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ
 أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَرَاغًا إِنْ كَادَتْ
 لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَّنَا عَلِمَ قَلْبَهَا لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾ وَقَالَتِ لِأَخْتِهِ قُصِّيه
 فَصَرَّتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾ * وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ
 فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ
 أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
 ﴿١٣﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾
 وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينِ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ
 شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغْنَاهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ
 مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ
 إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ
 عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي
 اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ قَالَ لَهُ وَهُوَ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَعَوِيُّ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ
 يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَا مُوسَىٰ أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ
 إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ
 رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ
 إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ
 الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا
 وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ
 قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ الرِّعَاءَ وَأُبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقَى لَهُمَا
 ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾ فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا
 تَمْشِي عَلَىٰ اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ

وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقِصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتُ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾ قَالَتْ إِحْدَاهُمَا
 يَا أَبَتِ اسْتَجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٣٦﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ
 بِإِحْدَىٰ أَيْتِي هَتَيْنِ عِلْمًا أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حِجَابًا وَإِنِّي أَخَافُ أَنَّكَ
 تُبَدِّلُهَا قَالَ إِنَّكَ تُبَدِّلُهَا وَإِنِّي شَاكِرٌ ﴿٣٧﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
 أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلِيمٌ ﴿٣٨﴾ * فَلَمَّا قَضَىٰ
 مُوسَىٰ الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ
 نَارًا لَعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٣٩﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ
 مِنْ شَطِئِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَمْوِسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ
 الْعَالَمِينَ ﴿٤٠﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّىٰ مُدَبِّرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ
 يَمْوِسَىٰ أَقْبَلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِينَ ﴿٤١﴾ أَسْلَكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ فَخَرَجَ بِصَيِّءٍ مِنْ
 عَيْرٍ سَوِيٍّ وَأَصْمَمٍ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَنبَكَ بِرَهْنَانٍ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
 وَمَلَائِيهِمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ
 يَقْتُلُونِ ﴿٤٣﴾ وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ
 أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٤٤﴾ قَالَ سَشِدْ عُضْدَكَ بِأَخِيكَ وَجْعَلْ لَكُمَا سُلْطٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا
 بِأَيِّتِنَا أَنْتُمَا وَمَنْ اتَّبَعَكُمَا الْغٰلِبُونَ ﴿٤٥﴾ [القصص: 4-35]

{Dájúdájú Fir'aon şègbéraga lóri ilè. Ó şe àwọn èniyàn
 rẹ ní ijo-ijo. Ó n dá igun kan nínú wọn lágara; ó n pa àwọn
 ọmọkùnrin wọn, ó sì n dá àwọn obìnrin wọn sí. Dájúdájú ó
 wà nínú àwọn òbilẹ̀jẹ̀. * A sì fẹ̀ şèdèra fún àwọn tí wọn fojú
 tínrín lóri ilè, A (fẹ̀) şe wọn ní aşıwájú. A sì (fẹ̀) kí wọn jogún
 (ilè). * A (fẹ̀) gbà wọn láàyè lóri ilè. Láti ara wọn, A sì (fẹ̀) fi
 han Fir'aon àti Hāmōn pèlú àwọn ọmọ ogun àwọn méjèèjì
 ohun tí wọn n şora fún lára wọn.¹* A sì ránşé sí iyá (Ànàbí)
 Mūsā pé: “Fún un ní ọmú mu. Tí o bá sì n páyà lóri rẹ̀, jù ú
 sínú agbami odò. Má şe bẹ̀rù. Má sì şe banújẹ̀. Dájúdájú

¹ "Iya ẹ gbe e [Anọbi Musa] si inu apoti, o si ju u sinu agbami odò"

Àwa máa dá a padà sí ọ̀dọ̀ rẹ̀. A ó sì ẹ̀ ẹ́ é ní ara àwọn Ọ̀jìsẹ̀.
 * Nígbà náà, àwọn èniyàn Fir'aon rí i he nítorí kí ó lè jẹ ọ̀tá àti ibànújẹ fún wọn. Dájúdájú Fir'aon, Hāmōn àti àwọn ọmọ ogun àwọn méjèjì, wọn jẹ aláṣiṣe. * Ìyàwó Fir'aon wí pé: “Ìtutù-ọjú ni (ọmọ yìí) fún èmi àti ìwọ. Ẹ má ẹ pa á. Ó lè jẹ pé ó máa ẹ wá ní ànfààní tàbí kí a fi ẹ ọmọ.” Wọn kò sì fura. * Ọkàn ìyá (Ànábì) Mūsā pami (lórí ọ̀rọ̀ Mūsā, kò sì rí ñhkan mìíràn rò mọ tayọ rẹ) ó kúkú fẹẹ ẹ̀fí hàn rẹ (pé ọmọ oun ni nígbà tí wọn pè é dé ọ̀dọ̀ Fir'aon) tí kò bá jẹ pé A kì í lọkàn nítorí kí ó lè wà nínú àwọn onígbàgbọ̀ ọ̀dodo. * Ó sì sọ fún arábirin rẹ pé: “Tọpa rẹ lọ.” Ó sì n wò ó láti ibi t'ó jìnnà. Wọn kò sì fura (sí i). * A kò sì jẹ kí ó mu ọyàn (mìíràn) ẹ̀wájú (tìyá rẹ.) Arábirin rẹ sì wí pé: “Sé kí ñg fi ará ilé kan hàn yín, tí ó máa gbà á tọ fun yín? Wọn yó sì jẹ olùtọjú rẹ.” * A sì dá a padà sí ọ̀dọ̀ ìyá rẹ nítorí kí ọjú rẹ lè tutù (fún idùnnú) àti nítorí kí ó má baà banújẹ. Àti pé nítorí kí ó lè mọ pé dájúdájú àdéhùn Allāhu, ọ̀dodo ni, ẹ̀gbọ̀n ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ wọn ni kò mọ. * Nígbà t'ó dàgbà, t'ó di géndé, A fún un ní ọgbọ̀n àti imọ. Báyan ni A ẹ n san àwọn olùṣe-rere ní * Ó wọ inú ilú nígbà tí àwọn ará ilú ti gbàgbé (nípa ọ̀rọ̀ rẹ). Ó rí àwọn ọkúnrin méjì kan tí wọn n jà. Ẹ̀yí wá láti inú ìran rẹ. Ẹ̀yí sì wá láti (inú ìran) ọ̀tá rẹ. Ẹ̀yí tí ó wá láti inú ìran rẹ wá ìranlọ̀wọ̀ rẹ lórí ẹ̀yí tí ó wá láti (inú ìran) ọ̀tá rẹ. Mūsā kàn án ní ẹ̀ṣẹ. Ó sì pa á. Ó sọ pé: “Ẹ̀yí wà nínú iṣẹ Ẹ̀ṣù. Dájúdájú (ẹ̀ṣù) ni ọ̀tá aṣini-lọ̀nà pọ̀nńbélé.” * Ó sọ pé: “Olúwa mi, dájúdájú èmi ti ẹ̀bòsì sí ẹ̀mí ara mi. Nítorí náà, foríjìn mí.” Ó sì foríjìn ín. Dájúdájú Allāhu, Ọun ni Aláforíjìn, Àṣàkẹ-ọrun. * Ó sọ pé: “Olúwa mi, fún wí pé O ti ẹ ẹ̀kẹ fún mi, èmi kò ní jẹ olùranlọ̀wọ̀ fún àwọn ẹ̀lẹ̀ṣẹ.” * Nítorí náà, ó di ẹnì t'ó n bẹ̀rù nínú ilú, ó sì n retí (ẹ̀hónú ìran Fir'aon). Nígbà náà ni ẹnì tí ó wá ìranlọ̀wọ̀ rẹ ní ànà tún n loḡun rẹ

fún ìrànłowó rẹ. Mūsā sọ fún un pé: “Dájúdájú ìwọ ni olùṣìnà pónńbélé.” * Àmọ nígbà tí ó fẹ gbá ẹni tí ó jẹ ọtá fún àwọn méjèèjì mú, ẹni náà wí pé: “Mūsā, ẹ́ o fẹ pa mí bí ó ẹ pa ẹni kan ní àná? O ò gbèrò kan tayọ kí o jẹ alálólójú-àánú lórí ilẹ; o ò sì gbèrò láti wà nínú àwọn alátùn-únṣe.” * Ọkúnrin kan sáré dé láti ọpin ilú náà, ó wí pé: “Mūsā, dájúdájú àwọn ijòyè n dá ìmọràn lórí rẹ láti pa ọ. Nítorí náà, jáde (kúrò nínú ilú), dájúdájú èmi wà nínú àwọn onímọràn rere fún ọ.” * Ó sì jáde kúrò nínú (ilú) pẹlú ipáyà, tí ó n retí (ẹhónú wọn), ó sì sọ pé: “Olúwa mi, là mí lówó ijọ alábòsí.” * Nígbà tí ó sì dojú kọ ọkánkán ilú Mọdyan, ó sọ pé: “Ó súnmọ kí Olúwa mi fọ̀nà tààrà (sí ilú Mọdyan) mọ mí.” * Nígbà tí ó dé ibi (kànnga) omi (ilú) Mọdyan, ó bá ijọ èniyàn kan níbẹ tí wọn n fún àwọn ẹran-ọ̀sìn wọn ní omi mu. Lẹyìn wọn, ó tún rí àwọn obìnrin méjì kan tí wọn n fà sẹyìn (pẹlú ẹran-ọ̀sìn wọn). Ó sọ pé: “Kí l’ó ẹ ẹyin méjèèjì?” Wọn sọ pé: “A ò lè fún àwọn ẹran-ọ̀sìn wa ní omi mu tífí àwọn adaran bá tó kó àwọn ẹran-ọ̀sìn wọn lọ. Àgbàlagbà arúgbó sì ni bàbá wa.” * Ó sì bá wọn fún (ẹran-ọ̀sìn) wọn ní omi mu. Lẹyìn náà, ó padà síbi ibòji, ó sì sọ pé: “Olúwa mi, dájúdájú èmi b̀kátà sí ohun tí O bá sọkalẹ̀ fún mi nínú oore.” * Ọkan nínú àwọn méjèèjì wá bá a, ó sì n rìn pẹlú itijú, ó sọ pé: “Dájúdájú bàbá mi n pè ọ nítorí kí ó lè san ọ ní ẹsan omi tí o fún (àwọn ẹran-ọ̀sìn) wa mu.” Nígbà tí ó dé ọ̀dọ̀ rẹ, ó sọ itàn (ara rẹ) fún un. (Bàbá náà) sọ pé: “Má bẹ̀rù. O ti là lówó ijọ alábòsí.” * Ọkan nínú (àwọn ọ̀mọ̀bìnrin) méjèèjì sọ pé: “Bàbá mi o, gbà á síṣẹ. Dájúdájú ẹni t’ó dára jùlọ tí o lè gbà síṣẹ ni alágbára, olùfọkántán.” * Ó sọ pé: “Dájúdájú mo fẹ fi ọkan nínú àwọn ọ̀mọ̀bìnrin mi méjèèjì wònyí fún ọ ní aya lórí (àdéhùn) pé o máa bá mi ṣíṣẹ fún ọ̀dún méjọ. Ẹ̀gbọ̀n tí o bá ẹ é pé ọ̀dún mewaá, láti ọ̀dọ̀ rẹ niyẹn. Èmi kò sì fẹ kó ìnira bá ọ. Tí

Allāhu bá fẹ, o máa rí i pé mo wà nínú àwọn ẹnì rere.” * (Mūsā) sọ pé: “(Àdéhùn) yìí wà láààrin èmi àti ìwọ. Èyíkéyìí tí mo bá mú ẹẹ nínú àdéhùn méjèèjì náà, ìwọ kò gbọdọ ẹ̀sàbòsì sí mi. Allāhu sì ni Èlérìí lórí ohun tí à n sọ (yìí).” * Nígbà tí Mūsā parí àkókò náà, ó mú ará ilé rẹ rin (ìrìn-àjò). Ó sì rí iná kan ní ẹ̀bá àpáta. Ó sọ fún ará ilé rẹ pé: “È dúró (síbí ná). Èmi rí iná kan. Ó ẹ ẹ kí ñg mú ìró kan wá ba yín láti ibẹ̀ tàbí (kí ñg mú) ògúnná kan wá nítorí kí ẹ̀ lè rí ohun yéna.” * Nígbà tí ó dé ibẹ̀, A pè é láti ẹ̀gbẹ̀ àfonífojì ní ọwọ̀ ọ̀tún (rẹ) ní àyè ìbùkún láti ibi igi náà. (A sọ pé): “Mūsā, dájúdájú Èmi ni Allāhu, Olúwa gbogbo ẹ̀dá. * Ju ọ̀pá rẹ sílẹ̀.” (Ó sì jù ú sílẹ̀). Nígbà tí ó rí i t’ó n mira bí ẹnì pé ejo ni, Mūsā pèyìn dà, ó n sá lọ, kò sì padà. (Allāhu sọ pé): “Mūsā, máa bọ̀ padà, má sì ẹ páyà. Dájúdájú ìwọ wà nínú àwọn olùfàyàbalẹ̀. * Ti ọwọ̀ rẹ̀ bọ̀ (abíyá láti ibi) ọ̀rùn ẹ̀wù rẹ̀, ó sì máa jáde ní funfun tí kí í ẹ ti aburú. Pa ọwọ̀ rẹ̀ mọ̀ra sí (abíyá rẹ̀) níbi ẹ̀rù. Nítorí náà, àwọn ẹ̀rì méjì nìwònyí láti ọ̀dọ̀ Olúwa rẹ̀ sí Fir’aon àti àwọn ìjòyè rẹ̀. Dájúdájú wọn jẹ̀ ìjọ̀ ọ̀bìlẹ̀jẹ̀.” * (Ànábì Mūsā) sọ pé: “Olúwa mi, dájúdájú èmi pa ẹnì kan nínú wọn. Nítorí náà, mò n bẹ̀rù pé wọn máa pa mí. * Àti pé arákùnrin mi, Hārūn, ó dá láhọ̀n jù mí lọ. Nítorí náà, rán an nísẹ̀ pẹ̀lú mi, kí ó jẹ̀ olùrànlọ̀wọ̀ tí yòò máa jẹ̀rìí sí ọ̀dodo ọ̀rò mi. Dájúdájú èmi n bẹ̀rù pé wọn máa pè mí ní ọ̀pùrọ̀.” * (Allāhu) sọ pé: “A máa fi arákùnrin rẹ̀ kún ọ̀ lọ̀wọ̀. A ó sì fún ẹ̀yin méjèèjì ní agbára, wọn kò sì ní lè dé ọ̀dọ̀ ẹ̀yin méjèèjì. Pẹ̀lú àwọn àmì Wa, ẹ̀yin méjèèjì àti àwọn t’ó bá tẹ̀lé ẹ̀yin méjèèjì l’ó máa borí.} [Al-Qasas:4-35]

"Ni Musa ati Haruna omo iya re wa lo si odo Fir'aun - oba onigberaga - ti won si n pe e lati josin fun Allahu, Oluwa gbogbo agbaye:"

﴿قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمْعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ لِمَنْ أَخَذَتْ إِلَهَا غَيْرِي لِأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ أَوْلُو جُنَّتِكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَاتِّبِعْ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾ فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بِيضَاءٌ لِلنَّظِيرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَآئِكَةِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾ يَا ثُوكُ بِكُلِّ سَحَابٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُّحْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾ لَعَلْنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمْ الْعَالِمِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَإِنَّا لِنَأْتِيَنَّهُ إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْعَالِمِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُّلقُونَ ﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعَصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْعَالِمُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثَلْجٌ مُّطَهَّرٌ ﴿٤٥﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجَدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا ءَامَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ ءَامِنْتُمْ لَهُ وَ قَبِلَ أَنْ ءَادَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَأَصْلَبَنَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَنْظُمُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَتَنَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾ * وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكُمْ مُتَّبِعُونَ ﴿٥٢﴾ فَأَرْسَلْنَا فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ ﴿٥٥﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَادِرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾ فَاتَّبَعُوهُمْ مُّشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا تَرَاءَ الْجُمُعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٦١﴾ قَالَ كَلَّا إِنْ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبْ بَعْصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾ وَأَزْلَقْنَا نَمَّ الْأَخْرِينَ ﴿٦٤﴾ وَأَنْجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ وَ أَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْأَخْرِينَ ﴿٦٦﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾ * [الشعراء: 23-67]

{Fir'aon wí pé: "Kí ni Olúwa gbogbo èdá?" * (Ànábì Mūsā) so pé: "(Allāhu ni) Olúwa àwọn sánmò ilè àti ohunkóhun t'ó n bẹ láààrin àwọn méjèjèì * (Fir'aon) wí fún àwọn t'ó wà

ní àyíká rẹ pé: “Şé ẹ ẹ gbọ ọ̀rọ̀ (t’ó n sọ ni)?” * (Ànábì Mūsā) sọ pé: “(Allāhu ni) Olúwa yín àti Olúwa àwọn bàbá yín, àwọn ẹnì àkókó.” * (Fir’aon) wí pé: “Dájúdájú Ọ́jìşẹ̀ yín èyí tí wọn rán si yín, wèrè mà ni.” * (Ànábì Mūsā) sọ pé: “(Allāhu ni) Olúwa ibùyo ọ̀òrùn, ibùwò ọ̀òrùn àti ohunkóhun t’ó n bẹ láààrin àwọn méjèèjì, tí ẹ bá máa n ẹ làákàyè.” * (Fir’aon) wí pé: “Dájúdájú tí o bá fi lẹ̀ jòsìn fún ọ̀lọ̀hun kan yàtò sí mi, dájúdájú mo máa sọ ọ̀ di ara àwọn ẹ̀lẹ̀wọn.” * (Ànábì Mūsā) sọ pé: “Tí ó bá jẹ̀ pé mo mú kiní kan t’ó yanjú wá fún ọ̀ nńkọ̀?” * (Fir’aon) wí pé: “Mú un wá nígbà náà tí iwọ̀ bá wà nínú àwọn olódodo.” * Nígbà náà, ó ju ọ̀pá rẹ̀ sílẹ̀, ó sì di ẹ̀jò pọ̀nńbélé. * Ó tún fa ọ̀wọ̀ rẹ̀ yọ̀, ó sì di funfun (gbòlà) fún àwọn olùwòran. * (Fir’aon) wí fún àwọn ijòyè tí wọn wà ní àyíká rẹ̀ pé: “Dájúdájú èyí ni onímọ̀ nípa idán pípa. * Ó fẹ̀ ko yín kúrò lórí ilẹ̀ yín ni. Kí ni ohun tí ẹ̀ máa mú wá ní ìmòrán?” * Wọn wí pé: “Dá ọ̀un àti arákùnrin rẹ̀ dúró ná, kí o sì rán àwọn akónijọ̀ sí àwọn ilú * (pé) kí gbogbo onímọ̀ nípa idán pípa wá bá ọ̀.” * Wọn sì kó àwọn ọ̀pídán jọ̀ ní àsìkò tí wọn fi àdéhùn sí ní ọ̀jọ̀ tí (gbogbo ilú) ti mọ̀. * Wọn sì wí fún àwọn ènìyàn pé: “Şé èyin máa kó jọ̀ (síbẹ̀) bí? * Nítorí kí á lẹ̀ tẹ̀lẹ̀ àwọn ọ̀pídán tí ó bá jẹ̀ pé àwọn ni olùborí.” * Nígbà tí àwọn ọ̀pídán dé, wọn wí fún Fir’aon pé: “Njẹ̀ owó-òyà kan wà fún wa, tí ó bá jẹ̀ pé àwa gan-an la jẹ̀ olùborí?” * (Fir’aon) wí pé: “Bẹ̀ẹ̀ ni, dájúdájú nígbà náà ẹ̀ máa wà nínú àwọn alásun-únmọ̀ (mi).” * (Ànábì) Mūsā sọ̀ fún wọn pé: “E ju ohun tí ẹ̀ fẹ̀ jù sílẹ̀.” * Wọn sì ju àwọn okùn wọn àti ọ̀pá wọn sílẹ̀. Wọn wí pé: “Pẹ̀lú ọ̀go Fir’aon, dájúdájú àwa, àwa ni olùborí.” * Nígbà náà, (Ànábì) Mūsā ju ọ̀pá rẹ̀ sílẹ̀. Ó sì n gbé ohun tí wọn pa níró kalẹ̀ mì kálókáló. * Nítorí náà, işẹ̀ iyanu (Ànábì Mūsā) mú àwọn ọ̀pídán wó lulẹ̀, tí wọn forí kanlẹ̀ (fún Allāhu). * Wọn sọ̀ pé: “A gbàgbọ̀ nínú Olúwa

gbogbo ẹdá, * Olúwa (Ànábì) Mūsā àti Hārūn." * Fir'aon wí pé: "È gbà Á gbọ ẹwájú kí ñg tó yònda fun yín! Dájúdájú òun ni àgbà yín tí ó kọ yín ní idán pípa. Láìpé è n bọ wá mò. Dájúdájú mo máa gé ọwọ yín àti ẹsẹ yín ní ìpasípayọ. Lẹyìn náà, dájúdájú mo máa kan gbogbo yín mọgi." * (Àwọn ọ̀pídán) sọ pé: "Kò sí ìnira fún wa! Dájúdájú àwa yó sì fàbò sí ọ̀dọ Olúwa wa. * Dájúdájú àwa n retí pé Olúwa wa yóò ẹ àforíjìn àwọn àṣiṣe wa fún wa nítorí pé àwa jẹ ẹnì àkókọ (tí ó jẹ) onígbàgbọ ọ̀dodo." * A fi ìmísí ránṣẹ sí (Ànábì) Mūsā pé: "Mú àwọn ẹrúsin Mi rìn ní ọ̀ru (nítorí pé) dájúdájú wọn yóò lépa yín." * Fir'aon sì rán àwọn akónijọ sínú àwọn ìlú (látí sọ pé): * "Dájúdájú àwọn (ọ̀mọ 'Isrọ̀'íl) wònyí, ijọ péréte dífẹ̀ ni wón. * Àti pé dájúdájú wón ti ẹ ohun t'ó n bí wa nínú. * Dájúdájú gbogbo wa ni kí á sì wà tífura-tífura." Nítorí náà, A mú (ijọ Fir'aon) jáde kúrò nínú àwọn ogbà oko àti ìṣẹ̀lẹ̀rú omi, * àti àwọn àpótí-ọ̀rọ̀ àti ibùjókòò àpónlẹ̀. * Báyan (lòrò rí). A sì jogún rẹ̀ fún àwọn ọ̀mọ 'Isrọ̀'íl. * Wón sì lépa wọn ní àsìkò tí ọ̀òrùn yọ. * Nígbà tí ijọ méjèèjì ríra wọn, àwọn ijọ (Ànábì) Mūsā sọ pé: "Dájúdájú wọn yóò lé wa bá." * (Ànábì) Mūsā sọ pé: "Rára, dájúdájú Olúwa mi n bẹ̀ pẹ̀lú mi. Ó sì máa fi ọ̀nà mò mí." * A sì fi ìmísí ránṣẹ̀ sí (Ànábì) Mūsā pé: "Fi ọ̀pá rẹ̀ na agbami ọ̀kun." (Ó fi nà á). Ó sì pín (sí ọ̀nà méjìlá). Ìpín kọ̀ọ̀kan sì dà bí àpáta nílá. * A sì mú ijọ kejì (iyẹn, ijọ Fir'aon) súnmọ̀ ibẹ̀ yan. * A gba (Ànábì) Mūsā àti gbogbo àwọn t'ó n bẹ̀ pẹ̀lú rẹ̀ là pátápátá. * Lẹyìn náà, A tẹ̀ ijọ kejì rì (sínú agbami). * Dájúdájú àmì wà nínú iyẹn. Síbèsíbẹ̀ ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ wọn kò jẹ̀ onígbàgbọ̀ ọ̀dodo. * Dájúdájú Olúwa rẹ̀, Ọ̀un mà ni Alágbára, Àṣàkẹ̀-ọ̀run.} [Ash-Shu'ara:23-67]

Nigba ti Fir'aun mọ pe omi ti fẹ ẹ ẹ ri, o sọ pe mo gbagbo pe ko si ọlọhun kankan ti ijọsin tọ si ni ododo ayafi Ẹni ti awọn ọmọ Israeli gbagbo ninu Rẹ. Allahu ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿ءَأَلْسَنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾ فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنِ ءَايَتِنَا لَعٰغِفٰلُونَ ﴿٩٢﴾﴾ [يونس: 91-92]

{Şé nísinsìn yìí, tí ìwọ ti yapa şíwájú, tí o sì wà nínú àwọn òbìlẹ́jẹ? * "Nítorí nàà, ní òní ní A óò gbé òkú rẹ jáde sí orí ilẹ́ ténté nítorí kí o lè jẹ àmì (fèyíkògbòn) fún àwọn t'ó n bọ lẹyin rẹ. Dájúdájú ọpọlọpọ nínú àwọn ènìyàn mà ni afónú-fóra nípá àwọn àyah Wa.} [Yunus: 91-92]

Allāhu sì jogún àwọn ibùyo òòrùn lórí ilẹ́ ayé àti ibùwò òòrùn rẹ, tí A fi ìbùnkún sí, fún àwọn ènìyàn tí wón fojú tínrín (ijọ Musa). Ó sì pa ohun tí Fir'aon àti ijọ rẹ n ẹ se nísẹ́ àti ohun tí wón n kọ nílẹ́ run

"Lẹyin naa Allahu sọ iwe taoreeta kalẹ fun Anọbi Musa, iwe ti o se wipe imona n be nibe fun awon eeyan ati imole kan ti n toka won lo si nkan ti Allahu fe ti O si tun yonu si, ati pe alaye nkan eto ati nkan eewo ti o je dandan lori awon omo Isirẹli lati tele n be nibe pelu."

"Lẹyin naa Anọbi musa ku- ki alaafia maa ba a- Allahu si gbe opolopo ninu awon Anọbi dide si awon ijọ rẹ -awon omo Isirẹli- lẹyin rẹ, ti won n toka won si oju ona ti o to, gbogbo igba ti Anọbi kan ba ti ku ni Anọbi miran maa wa lẹyin rẹ"

"Allahu sọ itan apa kan ninu won fun wa gegé bíi itan Anọbi Daud ati Sulaiman ati Ayub ati Zakariyau, ko si sọ

itan ọpọlọpọ ninu wọn fun wa, lẹyin naa Allahu pari àwọn Anọbi ti O ran si awọn ọmọ Ísírẹ̀lì lori Anọbi Isa ọmọ Maryam (ki alaafia maa ba a), ẹni ti o ẹ pe gbogbo igbesi aaye ẹ kun fun àwọn arisami iyanu, bẹrẹ lati igba bibi ẹ titi ti Allahu fi gbe e lọ si sanmọ".

"Bí ọjọ ẹ n gorí ọjọ ni Taoreeta ti Allahu sọkalẹ fun Anọbi Musa fi ọjú winá àyípadà ati jijirọ lati ọwọ àwọn Yehudi ti wọn ro pe awọn ni ọmọlẹyin Anọbi Musa, ti Anọbi Musa si bọpa bọsẹ kúrò lára wọn, àti pé Taoreeta ti o wa lódò wọn kii ẹ eyi ti a sọkalẹ lati ọdọ Allahu nipa pe wọn ti fi awọn nkan ti ko bójú mu ki o ti ọdọ Allahu wa sinu ẹ, wọn wa royin Allahu nibẹ pẹlu iroyin adinku ati aimọkan ati lile- ti Allahu si ga gan tayọ awon ọrọ ti wọn n sọ, Allahu ti ọla Ẹ ga sọ nipa iroyin wọn pe:"

﴿فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُوبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسَتْ رَأْيُهُمْ
 ثَمَّ قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾﴾ [البقرة: 79]

{Nítorí náà, ègbé ni fún àwọn t'ó n fi ọwọ ara wọn kọ Tírà, lẹyin náà tí wọn n wí pé: “Èyí wá láti ọdọ Allāhu.” Nítorí kí wọn lè tà á ní owó pọ́ókú. Ègbé ni fún wọn sẹ nípa ohun tí ọwọ wọn kọ. Ègbé sì ni fún wọn pẹ̀lú nípa ohun tí wọn n ẹ níşẹ.} [Al-Baqarah: 79]

j- Ojişẹ Allahu, Isa (ki alaafia maa ba a)."

"Maryam Wúndiá ti o mọ, tii ẹ ọmọbinrin Imran ẹ ọkan ninu awọn olujọsin ti o tẹle awọn aşẹ Allahu ti a sọ kalẹ fun awọn anọbi lẹyin Musa, o si wa lati inu idile ti Allahu şesa lori awọn ẹda."

﴿ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴾ ﴿٣٣﴾

[آل عمران: 33]

{Dájúdájú Allāhu șa Ādam, Nūh, ará ilé 'Ibrōhīm àti ará ilé 'Imrōn lẹ̀ṣà lórí àwọn èdá (àsìkò tiwọn).} [Aal-Imraan 33]

Awọn Malaika fun un ni iro nipa bi Allahu şe sa a lẹsa"

﴿وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَأَصْطَفَاكِ عَالِيًّا نِسَاءَ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴾ ﴿٤٣﴾ [آل عمران: 42-43]

[43]

{(E rántí) nígbà tí àwọn mọ̀lāika sọ pé: “Mọ̀ryam, dájúdájú Allāhu șa ọ lẹ̀ṣà. Ó fọ ọ mọ. Ó sì șa ọ lẹ̀ṣà lórí àwọn obìnrin ayé (àsìkò tìrẹ). * Mọ̀ryam, tẹ̀lé àṣẹ Olúwa rẹ. Forí kanlẹ̀ fún Un. Kí o sì dájọ̀ tẹ̀ orúnkún pẹ̀lú àwọn olùdájọ̀tẹ̀-orúnkún (lórí ìrun).} [Aal-Imran: Ayah 42-43]

"Lẹyin naa, Allahu- mimọ ni fún Un ti ọla Rẹ ga- ṣalaye fun wa bi O şe ṣeda Anọbi Isa ninu ile ọmọ Maryam lánín baba, gégé bí Allahu şe sọ pe: sọpe

﴿وَأذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ اتَّيَبَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَأَتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلِيمٌ هَيِّئْ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢١﴾ * فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾ فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾ فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾ وَهَرَوَى إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا حِينِيًّا ﴿٢٥﴾ فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَمَا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا حَمْلَهُ قَالُوا يَمْرَيْمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَا آخُتُ هَلْ رَوْنِ مَا كَانَ أَبُوكِ أَمْرًا سَوْءٌ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾ [مریم: 16-36]

{So itàn Moryam tí ó wà nínú al-Kur'ān. (Rántí) nígbà tí ó yera kúrò lódò àwọn èniyàn rẹ sí àyè kan ní ilà òrùn. * Ó mú gágá kan (láti fi ara rẹ pamọ) fún wọn. A sì rán moḷāika Wa sí i. Ó sì fara hàn án ní àwòrán abara pípé. * (Moryam) so pé: “Èmi sá di Àjoké-ayé kúrò lódò rẹ, tí o bá jé olùbèrù (Allāhu).” * (Moḷāika) so pé: “Èmi ni Òjìṣẹ Olúwa rẹ, (Ó rán mi sí ọ) pé kí ñg fún ọ ní ọmọkùnrin mímọ kan.” * Ó so pé: “Báwo ni mo ẹe máa ní ọmọ nígbà tí abara kan kò fọwọ kàn mí, tí èmi kò sì jé alágbèrè.” * (Moḷāika) so pé: “Báyẹn l’ó máa rí.” Olúwa rẹ so pé: “Ó rọrùn fún mi. Àti pé nítorí kí Á lè ẹe é ní àmì fún àwọn èniyàn ni. Ó sì jé iké láti

òdò Wa. Ó tún jẹ ọrò tí A ti parí." * Nítorí náà, ó lóyún rẹ. Ó sì yera pèlú rẹ sí àyè kan t'ó jìnnà. * "Ìrọbí ọmọ sì mú un wá sí ìdí igi dàbínù. Ó sọ pé: "Hàà! Kí ñg ti kú ẹ́wájú èyí, kí ñg sì ti di ẹnì tí wọn ti gbàgbé pátápátá" * Nígbà náà, (mọlāika) pè é láti ìsàlẹ ọdò rẹ pé: "Má ẹ banújẹ. Dájúdájú Olúwa rẹ ti ẹ odò kékeré kan sí ìsàlẹ ọdò rẹ. * Mi igi dàbínù náà sòdò rẹ, kí dàbínù tútù, tó tó ká jẹ sì máa jábọ sílẹ fún ọ. * Nítorí náà, jẹ, mu kí ojú rẹ sì tutù. Tí o bá sì rí ẹnì kan nínú abara, sọ fún un pé: "Dájúdájú mo jẹjẹẹ ikénuró fún Àjọkẹ-ayé. Nítorí náà, mi ò níí bá ènìyàn kan sòrò ní òní." * Ó sì mú ọmọ náà wá bá àwọn ènìyàn rẹ (ní ẹnì tí) ó gbé e dání. Wọn sọ pé: "Mọyam, dájúdájú o ti gbé ñhkan aburú ñlá wá. * Arábìnrin Hārūn, bàbá rẹ kì í ẹ ènìyàn burúkú. Àti pé iyá rẹ kì í ẹ alágbèrè." * Ó sì tọka sí ọmọ náà. Wọn sọ pé: "Báwo ni a ó ẹ bá ẹnì t'ó wà lórí ìtẹ, t'ó jẹ ọmọ ọpónlò sòrò?" * (Ọmọ náà) sòrò pé: "Dájúdájú ẹrú Allāhu ni èmi. (Allāhu) fún mi ni Tírà. Ó sì ẹ mí ní Ànábì. * Ó ẹ mí ní ẹnì ìbùkún ní ibikíbi tí mo bá wà. Ó pa mí láṣẹ ìrun kíkí àti Zakāh yíyọ lódiwọn ìgbà tí mo bá wà nípò aláàyè (lórí ilẹ ayé). * (Ó ẹ mí ní) oníwà rere sí iyá mi. Kò sì ẹ mí ní ajenínípá, olórí burúkú. * Àlàáfíà ni fún mi ní ojọ tí wọn bí mi, àti ní ojọ tí mo máa kú àti ní ojọ tí Wọn á gbé mi dide ní aláàyè (ní Ojọ Àjínḡde)." * Ìyẹn ni (Ànábì) 'Īsā ọmọ Mọyam. (Èyí jẹ) ọrò ọdodo tí àwọn (yehudi àti nasara) ń ẹyèmèjì nípa rẹ. * Kò yẹ fún Allāhu láti sọ ẹnì kan kan di ọmọ. Mímọ ni fún Un. Nígbà tí Ó bá pèbùbù kiní kan, Ó kàn máa sọ fún un pé: "Jẹ bẹẹ." Ó sì máa jẹ bẹẹ. * Àti pé dájúdájú Allāhu ni Olúwa mi àti Olúwa yín. Nítorí náà, ẹ jòsìn fún Un. Èyí ni ọnà tààrà.} [Surah Maryam:16-36]

"Nígba tí Anṓbi Isa- ki alaafia maa ba a- pe awṓn èyàn lṓ sibi ijṓsin fun Allahu, awṓn ti wṓn da a lohun jẹ ipe rẹ, sugbṓn ọpọlọpọ wṓn kojale, o si tẹsiwaju nibi pípe awṓn èyàn lṓ sibi ijṓsin fún Allahu; sugbṓn ọpọ ninu wṓn ni wṓn ẹ aigbagbọ si i, ti wṓn si mú un ní ọtá, kódà wṓn tun pejo le e lóri, wṓn si gbinyanju lati pa a, Allahu ti ọla Rẹ ga sọ fun un pe:"

﴿إِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ إِنِّي مُتَوَقِّئُكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا...﴾ [آل عمران: 55]

{(Ẹ rántí) nígbà tí Allāhu sọ pé: “Āsā, dájúdájú Mo máa gbà ọ (kúrò lṓwọ wṓn).1 Mo máa gbé ọ wá sókè lṓdṓ Mi. Mo sì máa fọ ọ mọ lṓdṓ àwṓn t’ó ẹ̀sàì gbàgbọ.} [Aal-Imraan: 55]

"Nitori naa, Allahu gbe aworan Anobi Isa wọ ọkan ninu awṓn ti n lepa rẹ, ni wṓn ba mu u, ni ero pe Anṓbi Isa ọmọ Maryam ni, ki alaafia maa ba a, wṓn pa a, wṓn si kàn án mọ agbelebu. Ni ti Anṓbi Isa ọmọ Maryam tii ẹ ojişẹ, Allahu gbe e soke lṓ si ọdọ Rẹ, şugbṓn ki o to kuro ni aye, o sọ fun awṓn ẹmẹwa rẹ pe Ọlṓhun yoo ran ojişẹ mիրան ti o n jẹ Ahmad, Allahu yoo tan ẹsin ka pelu rẹ, Allahu ti ọla rẹ ga sọ pe:"

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَىٰ ابْنُ مَرْيَمَ يٰبَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي أَسْمُهُ أَحْمَدٌ...﴾ [الصف: 6]

{(Rántí) nígbà tí ‘Āsā ọmọ Moryam sọ pé: "Ẹyin ọmọ ‘Isrō’l, dájúdájú èmi ni Ọjįşẹ Allāhu si yín. Mò n fi ohun t’ó jẹ ọdodo rinlẹ nípa èyí t’ó şiwájú mi nínú Taorāh. Mo sì n

mú ìrò-ìdùnnú wá nípa Òjísé kan t'ó n bọ lẹyìn mi. Orúkọ rẹ ni 'Ahmød.} [As-Saf:6]

"Lẹyìn náà, nígbà tí ó yá, awọn ọmọlẹhin Anọbi Isa pin, egbe kan jade ninu wọn ti wọn koja aala nipa rẹ, ti wọn si lero pe Anọbi Isa ni ọmọ Allahu- ti Allāhu si ga gan ju ohun ti wọn n sọ lọ- àti pé nkan ti o gbe iru ero béè sí wọn lọkan ni riri Anọbi Isa ni ẹnì ti a bi laini baba, Allahu fun wa ni iro nipa iyeṅ pé:"

﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُن فَيَكُونُ﴾
[آل عمران: 59]

{Dájúdájú irú 'Īsā lódò Allāhu dà bí irú Ādam; (Allāhu) dá a láti ara erùpẹ. Lẹyìn náà, Ó sọ pé: "Jẹ béè." Ó sì jẹ béè.} [Aal Im'raan: 59]

"Şişẹda Anọbi Isa láìní baba ko jẹ iyalẹnu tó şişẹda Adamọ láìní baba àti iya." "Fun idi eyi, Allahu ba awọn ọmọ Ísírélì sọrọ ninu Kuraani lati jina si iṣe Kèfèrí yíi pẹlu ọrọ Re pe:"

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِّنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ ثَلَاثَةٌ خَيْرًا لَّكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وِلْدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧٣﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ ؕ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٥﴾﴾ [النساء: 171-173]

{Ēyin ahlul-kitāb, ẹ má ẹ tayọ ẹnu-àlà nínú ẹsìn yín, kí ẹ sì má sọ ohun kan nípa Allāhu àfi òdodo. Òjìşẹ Allāhu ni Moşīh ‘Īsā ọmọ Moşyam. Ọrọ Rẹ (kun fayakūn) tí Ó sọ ránkşé sí Moşyam l’Ó sì fi şedá rẹ. Ēmí kan (tí Allāhu şedá) láti òdò Rẹ sì ni (Moşīh ‘Īsā ọmọ Moşyam). Nítórí náà, ẹ gbàgbọ nínú Allāhu àti àwọn Òjìşẹ Rẹ. Ẹ yé sọ mэта (lọkan) mọ. Kí ẹ jáwọ níbẹ ló jẹ oore fun yín. Allāhu nìkan ni Ọlọhun, Ọkan şoşo (tí ijọsìn tọ sí). Ó mọ tayọ kí Ó ní ọmọ. TiRẹ ni ohunkóhun t’ó wà nínú àwọn sánmọ àti ohunkóhun t’ó wà nínú ilẹ. Allāhu sì tó ní Alámòjùútó. * Moşīh kò kọ láti jẹ ẹrú fún Allāhu. Bẹẹ náà ni àwọn mołāika tí wọn súnmọ Allāhu. Ẹnikéni tí ó bá kọ láti jọsìn fún Un, tí ó tún şègbéraga, (Allāhu) yòò kó wọn jọ papọ pátápátá sí òdò Rẹ. * Ní ti àwọn t’ó gbàgbọ ní òdodo, tí wọn sì şişẹ rere, (Allāhu) yòò san wọn ní ẹsan rere wọn. Ó sì máa ẹ àlékún fún wọn nínú oore àjùlọ Rẹ. Ní ti àwọn t’ó bá sì kọ (láti jọsìn fún Allāhu), tí wọn sì şègbéraga, (Allāhu) yòò jẹ wọn níyà ẹlẹta-eléro. Wọn kò sì ní rí alátiléyìn tàbí aláránşe kan léyìn Allāhu.} [An-Nisa: 171-173]

"Allahu maa sọ fun Anọbi Isa ni ojọ igbedide pe:"

﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي آلِهَتَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ قَالِ سُبْحٰنَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتَ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ ۗ وَتَعَلَّمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ؕ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّمَهُ ٱلْغُيُوبَ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ ۗ إِنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُمْ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُمْ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾ إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبْدَاكَ ۗ وَإِنْ تَعْفُرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ قَالَ اللَّهُ هٰذَا يَوْمَ يَنْفَعُ الصَّٰدِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّٰتٌ تَجْرَىٰ مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَارُ خٰلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾﴾ [المائدة: 116-119]

{(Rántí) nígbà tí Allāhu sọ pé: “Īsā ọmọ Mọyam, ẹ́ iwọ l’o sọ fún àwọn èniyàn pé: "Ẹ mú èmi àti iyá mi ní ọlọhun méjì tí ẹ̀ ọ̀ò máa jọ̀sìn fún léyìn Allāhu?" Ó sọ pé: "Mímọ̀ ni fún Ọ, kò tọ̀ fún mi láti sọ ohun tí èmi kò létọ̀ọ̀ (sí láti sọ). Tí mo bá sọ bẹ̀ẹ̀, O kúkú ti mò. O mọ ohun tí ń bẹ nínú ẹ̀mí mi. Nǵ ò sì mọ ohun tí ń bẹ nínú ẹ̀mí Rẹ. Dájúdájú Ìwọ ni Onímọ̀ nípa àwọn ikòkò. * Èmi kò sọ ohun kan fún wọn bí kò ẹ̀sẹ ohun tí O pa mí láṣẹ̀ rẹ̀ pé: "Ẹ̀ jọ̀sìn fún Allāhu, Olúwa mi àti Olúwa yín." Mo sì jẹ̀ ẹ̀lẹ̀rìí lóri wọn níwọ̀n ìgbà tí mò ń bẹ láààrin wọn. Sùgbọ̀n nígbà tí O gbà mí kúrò lówọ̀ wọn, Ìwọ ni Olùṣọ̀ lóri wọn. Ìwọ̀ sì ni Arínú-róde gbogbo nńkan. * Tí O bá jẹ̀ wọn níyà, dájúdájú ẹ̀rú Rẹ̀ ni wọn. Tí O bá sì forí jìn wọn, dájúdájú Ìwọ, Ìwọ ni Alágbára, Ọlọgbọ̀n. * Allāhu sọ pé: “Èyí ni ojọ̀ tí ọ̀dodo àwọn olódodo yòò ẹ̀sẹ̀ wọn ní ànṣààní. Àwọn Ọgbà Ìdẹ̀ra kan tí àwọn odò ń ẹ̀sẹ̀ ní isàlẹ̀ rẹ̀ ń bẹ̀ fún wọn. Olùṣẹ̀gbẹ̀re ni wọn nínú rẹ̀ tí tí láéláé. Allāhu yonú sí wọn. Wọn sì yonú sí (ohun tí Allāhu fún wọn). Ìyẹn ni èrènjẹ̀ nílá.} [Suuratul Maaidah: 116-119]

"Nítorí náà, Mèsáyà Anṓbi Isa ọmọ Mọryam- ki àlàáfíà máa bá a- bọpa bọsẹ kúrò lọdọ awọn milionu wọnyi ti wọn n pe ara wọn ni Kristeni ti wọn n lero pe ọmọ ẹyin Anṓbi Isa ni awọn."

3- Muhammad ojìşę Allahu (ìgbèyìn àwọn Anṓbi ati awọn Ojìşę)

"Lẹhin gbigbe Anṓbi Isa- ki àlàáfíà maa ba a- lọ sókè, o pẹ gan léyìn ìgbà yẹn ti o to nńkan bii ọgórùn-ún mífà ọdún, ni iyẹgẹrẹ àwọn eniyan Kuro nibi imona ba peléke si, ni aigbagbọ ati anù ba tan kalẹ laarin wọn, ati ijọsìn fun elomiran yatọ si Allahu ti ọla Rẹ ga." "Nítorí náà, Ọlọhun gbé Muhammad- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- dide ni Meka, ni ilẹ Hijaz pelu itosona ati ẹsin ododo; lati jọsin fun Allahu nikan laisi orogun fún Un, O si fun un ni awọn àmì ati işẹ iyanu ti o n tọka si ije-anṓbi rẹ ati ije-ojìşę rẹ, O si fi şe iparí awọn ojìşę, O si fi ẹsin rẹ şe ipari awọn ẹsin, O si sọ ọ kuro nibi ijirọ ati iyipada titi di opin igbesi aye ati ọjọ igbedide, tani Muhammad? "Àwọn wo ni ijọ rẹ?" Bawo ni Allahu se rán an nise?" "Kini awọn ẹrì ije anṓbi rẹ?" "Kini àlàyé itan igbesi-aye rẹ ní ẹkunrẹrẹ" "Eyi ni ohun ti a maa gbiyanju lati şalaye rẹ pelu iyonda Allahu ninu awọn oju-iwe kukuru wọnyi."

a- Iran rẹ ati iyi rẹ

"Oun náà ni Muhammad ọmọ Abdullah ọmọ Abdul Muttolib ọmọ Haashim ọmọ Abd Manaaf ọmọ Qusayy ọmọ Kilaab, iran rẹ si tan mọ Ismail ọmọ Ibrahim- ki alaafia máa bá wọn- lati inu idílé Quraish, àti pé Quraish jẹ iran awọn

Larubawa, wọn bi i ni Meka ni ọdun 571 si bibi Anọbi Isa (ki alaafia máa bá a). ""Baba ẹ ku nigba ti o wa ninu ikùn ìyá ẹ, o dàgbà ni ọmọ orukan labẹ amojuto baba-baba ẹ Abdul Muttolib. Leyin naa nígbà tí baba-baba ẹ ku, aburo baba ẹ Abu Talib ẹ amojuto ẹ."

b- Awọn iroyin ẹ

"A mẹnun ba pe ojise ti a ti yan lati ọdọ Allahu gbọdọ wa ni òkè ténté níbi gíga emi, otitọ ọrọ sisọ, ati ihuwa ti o dara, béè náà ni Muhammad- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- ẹ ri, o dàgbà ni olotitọ, ẹni tí a le fi ọkàn tán, oniwadádáa, ti o dantọ ni ahon, tí ẹni tí ó wà ní tòsí àti ọ̀nà ti o jìnà nífẹ́ sí, ti àwọn ijọ ẹ maa n babara ẹ, ti wọn si maa n bọwọ fun un laarin wọn. Wọn o ki n pe e ni alajẹ kankan yatọ si Al-Amiin (olufokantan), wọn si maa n fi àwọn àgbàfipamọ si i lódò tí wọn bá fé ẹ irin-àjò.

"Ni afikun si awọn iwa rere ẹ, o jẹ ẹni tí ó ẹwa, kii sú ojú láti maa wò ó, oju ẹ maa n kọ yànràn, ojú ẹ méjèèjì sì fẹ, irun ipenpeju ẹ si gùn, irun ori ẹ dudu, ejika ẹ méjèèjì sì fẹ, kò ga kò kúrú, o wa láàrin méjì, şùgbón o sunmọ giga. Ọkan ninu awọn saabe ẹ ròyìn ẹ pe: "Mo ri ojise Ọlọhun- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- ninu aşọ ilu Yemen, emi ko si ri nńkan kan ti o dara ju u lọ." "Ati pe o jẹ alaimọkọ-mọka, o wa lati inu ijọ kan ti ko mọkọ-mọka, ẹni tí ó le kọ dáadáa ti o le ka dáadáa kéré nínú wọn. Şugbón ọpọlọpọ wọn mú berebere, wọn si yára ní ọgbón inú.

c- Kuraishi ati awọn larubawa.

"Awọn ijo Anṣi Muhammad- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- ati awọn mọlẹbi rẹ jẹ olùgbé Meka alaponle ní egbe ile ọwọ ati Ka'bah abiyi ti Allahu pa Anṣi Ibrahim- ki alaafia o maa ba a- ati omọ rẹ Ismaheel laṣẹ lati kọ ọ"

"Ṣugbọn léyìn ìgbà tí ó pé, wọn yẹgẹrẹ kuro ninu ẹsin Anṣi Ibroheem (ijosin mimọ fun Allahu) wọn si gbe- awọn ati awọn idílẹ ti o wa ni ayika wọn- awọn oriṣa kalẹ latara okuta, igi, ati wura si ayika Kaaba, wọn si sọ wọn di mimọ, wọn si tun ni adisokan pe anfaani ati ìpalára n bẹ lówó wọn, wọn si da awọn ààtò ijosin kan silẹ fun awọn oriṣa naa, ninu eyi ti o gbajumọ ju ninu wọn ni ooṣa hubal ti o ṣe pe oun ni o tobi julọ ninu wọn ni ti iyi". "Ni afikun si awọn oriṣa ati awọn igi miiran tí kò si ni Meka ti wọn n josin fun dipo Allahu, ti wọn si maa n bàbàrà wọn gan, bíi Al-Laat, Al-Uzza ati Manaati, àti pé igbesi aye wọn pelu awọn agbegbe ti o wa ni ayika wọn kun fun igberaga, ati iyanran, ati motomoto, ati itayọ ẹnu-ala si awọn miiran, ati awọn ogun ti ó le, bí ó ti lẹ jẹ pé wọn ni awọn iwa rere kan bii igboya, ṣiṣe aponle alejo, ati otitọ ọrọ ati awọn miiran."

d- Igbedide Anṣi Muhammad (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a)

"Nigba ti Anṣi- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- to ogoji odun, o wa ninu koto Hira ni ita Meka, ni imisi akọkọ lati orun lati ọdọ Allahu sọkalẹ fun un, Malaika Jibreel wa si ọdọ rẹ, o si fún un papọ, o si wi fun un pe: Kà, o sọ pe: Mi o mọ ọn kà. Lẹyin naa, o tun fun un papọ ni ẹẹkeji, titi ti

ìnira yẹn fi de ibi pe ko le fi ara dà á mọ, o tun sọ fun un pe: Kà, o sọ pe: Mi o mọ ọn kà, o tun fun un papọ ni ẹẹkẹta, titi ti inira yẹn fi tun le si i de ibi pe ko le fi ara da a mọ, o wa sọ pe: Ka, o sọ pe: Kini ki n ka? O sọ pe:"

﴿أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥﴾ [العلق: 1-5]

{Ké (al-Kur'ān) pẹlú orúkọ Olúwa rẹ, Ẹni tí Ó dá ẹdá. * Ó sẹdá ènìyàn láti ara ẹjẹ dídì. * Ké e. Olúwa rẹ ni Alápòn-ónlẹ jùlọ. * Ẹni tí Ó fi ìmọ nípa gègè ìkòwé mọ ènìyàn. * Ó fi ìmọ tí ènìyàn kò mọ mọ ọn.} [Al-Alaq:1-5]

"Léyin naa ni Malaika Jibreel lọ, o si fi i silẹ, ni Ojişẹ Allahu- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- pada si ile rẹ ati si ọdọ iyawo rẹ ni ẹni tí n bẹru. O sọ fun iyawo rẹ Khodija pe: Da aşọ bo mi; nitori emi n paya lóri ẹmí ara mi, iyawo rẹ sọ fun un pe: Rara, mo fi Ọlọhun bura, Allahu ko nii dójú ti ọ lailai; nítorí pé dájúdájú iwọ n da ibi pọ, àti pé o maa n ba ọlẹ gbe ẹru rẹ nibi ti o ti wúwo, o tun maa n şe iranlọwọ nígbà tí àdánwò bá şelẹ sí àwọn ènìyàn. eeyan o tun ran ododo lọwọ"

"Léyin náà ni Jibreel wa sọdọ rẹ ni aworan gégé bí Allahu şe da a, ti o di oju-ọrun, o sọ pe: Ire Muhammad, emi ni Jibreel, iwọ si ni ojişẹ Allahu.

"Léyin náà ni imisi n sọkale lati ọrun ni tele-n-tele, ti o n paşẹ fun Ojişẹ lati pe awọn ijọ rẹ lati jọsin fun Allahu nikan, ati lati kilọ fun wọn kúrò níbi ẹbọ ati aigbagbọ, ni o wa bere si ni pe awọn ijọ rẹ ni ọkọọkan bi wọn şe sunmọ ọn sí lati wọ inu ẹsin Islam. Ẹni tí o kọkọ gba a gbọ ni iyawo rẹ

khodijah omo khuwaileed, ati ore re tii se Abubakr As-siddik, ati omo egbon baba re Aliyu omo Abu tolib."

"Leyin igba ti awon ijo re mo si ipepe re, won bere lati maa koju re, won si n dete si i, won si tun n ba a se ota. O jade si awon ijo re ni ojo kan, ni o ba kipe won pelu ohun rara pe: "WAA SOBAAHAAH", eleyii ni gbolohun ti eni ti o ba fe ko awon eeyan jo maa n so, ni awon ijo re ba bere si ni koju lati teti si nkan ti o fe ba won so, nigba ti won wa koju, o so fun won pe: "Ti mo ba so fun yin pe ota maa digbo lu yin ni aaro tabi ni irole, hje e maa gba mi gbobi?", won dahun pe: A o ba ore re ni iro ri, o wa so pe: Emi ni olukilo fun yin kuro nibi iya kan ti o n bo ti le koko. Bayi ni egbon baba re Abu laabi- ti o je okan ninu awon egbon baba re ti oun ati iyawo re je awon to le ju ni ota fun ojise Olohun- ki ike ati ota Olohun maa ba a- so pe: Egbé ni fún o, se tori eyi ni o fi ko wa jo?Nitori idi eyi ni Allahu fi so ore Re kale fun ojise Re pe:"

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ﴾ [المسد: 1-5]

{Owo Abu-Lahab mejèjè ti sofo. Oun naa si sofo. * Awon dukia re ati ohun ti o se nise (iyen, awon omo re) ko si niri ro o loro (nibi iya). * O si maa wo inu Ina elajo fofo. * Ati iyawo re, alaaaru-igi-isepe elagun-un, (o maa wona). * Igbà-ope pònpònràn maa wà ní orùn rè (nínú Iná).} [Al-Masad:1-5]

"Leyin naa ni ojise- ki ike ati ota Olohun maa ba a- te siwaju lati maa pe won si Islam, o si so fun won pe: E so pe "Laa ilaaha illal-Looh" ki e le baa jere, ni won ba so pe: Se o fe

sọ awọn ọlọhun di ọlọhun kan ọso ni, dajudaju eléyí jẹ nkan iyàlẹnu."

"Awọn aaya sọkalẹ lati ọdọ Allahu ti o n pe wọn si imona ti o si n kilọ fun wọn nipa isina ti wọn wa ninu rẹ, ọkan ninu wọn ni ọrọ Allahu ti ọla Re ga ti O sọ pe:"

﴿ قُلْ أَيْنَكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾ ٩ ﴿ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ ﴾ ١٠ ﴿ ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴾ ١١ ﴿ فَفَضَّلْنَهَا سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحَفِظْنَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴾ ١٢ ﴿ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَتَمُودَ ﴾ ﴿ [فصلت: 9-13]

{Sọ pé: "Şé dájúdájú èyin máa şàì gbàgbò nínú Èni tí Ó şèdá ilẹ̀ fún ojú méjì, ẹ̀ sì n sọ (èdá Rẹ̀) di akegbé fún Un?" Iyẹn sì ni Olúwa gbogbo èdá. * Ó sì fi àwọn àpáta sínú ilẹ̀ láti òkè rẹ̀. Ó fi ìbùkún sínú rẹ̀. Ó sì pèbùbù àwọn arisíkí (àti ohun àmúşorò) sínú rẹ̀ láààrin ojú mérin. (Àwọn ojú náà) dọgba (síra wọn) fún àwọn olùbèèrè (nípa rẹ̀). * Léyìn náà, Alláhu wà ní òkè sánmò, nígbà tí sánmò wà ní èéfín. Ó sì sọ fún òhun àti ilẹ̀ pé: "È wá bí ẹ̀ fẹ̀ tàbí ẹ̀ kò." Àwọn méjèèjì sọ pé: "A wá pèlú ifínnú-fíndò." * Ó sì parí (işèdá) rẹ̀ sí sánmò méje fún ojú méjì. Ó sì fi işe sánmò kòòkan ránşé sínú rẹ̀. A sì fi àwọn àtùpà (iràwò) şe sánmò ilé ayé ní ọşó àti ààbò (fún un). Iyẹn ni ètò Alágbára, Onímò. * Tí wọn bá gbúnrí, sọ pé: "Èmi n şèkìlò ìparun irú ìparun ijọ 'Ād àti Thamūd fun yín ni.} [Fussilat: 9-13]

"Şugbọn awọn aaya wonyi ati ipe yẹn le wọn kun ni igberaga lati gba òdodo, wọn berẹ si nii lekoko nipa fifi iya

jẹ gbogbo eniyan ti o wọ inu ẹsin Islam, pàápàá jù lọ awọn ọlẹ ti ko ni ẹnikan lati daabo bo wọn, wọn maa gbe apata nla sókè àyà ọkan ninu wọn, wọn maa wa máa wọ ọ kiri nínú ọjà ninu ooru gbígbóná, wọn maa wa sọ fun un pe: Nínú ki o ẹ aigbagbo si ẹsin Muhammad, tabi ki o faramọ ìyà yíí, titi tí awọn ti wọn kú fi kú nínú wọn latara ijiya tí ó le."

"Sùgbón ojìşẹ Allahu- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- wa ni abẹ aabo ẹgbón baba rẹ Abu Talib ti o fẹran rẹ ti o si maa n káàánú rẹ, o jẹ ọkan ninu awọn àgbààgbà ìdílé Quraysh ti wọn máa n bèrù, şugbon kò gba Islam. "

Awọn ijọ Qurayshii gbiyanju lati ba ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) dunadura lori ipepe rẹ. Wọn fi owo, ọla ati awọn nnkan ifanimọra lẹ ọ, pẹlú majemu pe ki o kora ro nibi pipepe lọ si inu ẹsin tuntun yii, eleyii ti o n fi aburu kan awọn ọlọrun wọn ti wọn n babara rẹ, ti wọn si n jọsin fun wọn yatọ si Ọlọhun. Iduro ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) si jẹ ohun ti o mule daadaa, nítorí pe eleyii ni aşẹ kan ti Ọlọhun pa a laşẹ rẹ wi pe ki o mu un de etígbòó awọn eeyan, ti o ba fi le lọ fi aşẹ yii silẹ ni, Ọlọhun O ba jẹ ẹ niya. O wa sọ fun wọn pe: Oore ni mo fẹ fun yin, ijọ mi ni ẹ si jẹ ati mọlẹbi mi. Mo fi Ọlọhun bura, ka ni pe irọ ni mo ba n pa fun gbogbo awọn eeyan ni, mi o le pa irọ fun yin, ka ni pe mo ba n tan awọn eeyan jẹ ni, mi ò le tan yin jẹ.

Nígbà tí diduna-dura náà ko ẹ anfaani láti dá ipepe náà dúró, ni şìşẹ ọta awọn Qurayshii wa lekun si ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ati awọn oluteleşẹ rẹ, awọn Qurayshii wa fẹ lati ọdọ Abu Tọlìb pe ki o yonda Muhammad fun awọn lati le baa pa a, ki wọn o si fun un ni ohun ti o ba fẹ, abi ki o kora ro nibi kikedede ẹsin rẹ laarin

won, ni egbon baba re wa toro lati odo re pe ki o kora ro kuro nibi pipepe lo si idi esin yii.

Ojise Olohun (Ki ike ati olo Olohun maa ba a) wa sun ekun, o si so pe: Ire egbon baba mi, mo fi Olohun bura, bi won ba gbe oorun si otun mi ati oşupa si osi mi lori ki n le baa fi esin yii sile, mi o le gbe e ju sile titi ti Olohun o fi se ahfihan re, bibeko maá yaa parun ni. Egbon baba re si so pe: maa ba ise lo, ki o si maa so ohun ti o ba wu o. Mo fi Olohun bura, won o le mu aburu kankan de odo re, won o yaa pa mi di i ni. Nigba ti iku wa ba Abû Toolib ni alejo, ti awon agbaagba Qurayshii si n be lodore, Ojise Olohun (Ki ike ati olo Olohun maa ba a) wa de si odo re, ti o si n wonkoko mo on pe ki o wonu Isilaamu, o wa n so fun un pe: Ire egbon baba mi, so gbolohun kan ti maa fi şipe fun e ni odo Olohun. So gbolohun (Laa iLaaha illa Laah), awon agbaagba yii wa so fun un pe: Nje o fe korira esin Abdul-Mutolib ni? Nje o fe korira esin awon baba ati awon baba baba re ni?. O wuwo lara re lati fi esin awon baba baba re sile ki o wa wo inu esin Isilaamu. O si ku sidi jije elebo. Anabi (Ki ike ati olo Olohun maa ba a) si banuje gidi gan-an lori iku egbon baba re lori bi o ti se ku sori ebo. Olohun wa fun un ni iro pelu oro Re pe:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾﴾

[القصص: 56]

{Dajudaju iwoko le fi onamo eni ti o feran, şugbon Allahu l'Oni fi onamo eni ti Obafe. Ati pe Onimoko julon nipa awon olumona.} [Al-Qasas: 56]

Suta si kan Anabi (Ki ike ati olo Olohun maa ba a) leyin iku egbon baba re, won si maa n mu awon idoti (latara awon

eranko), wọn o waa gbe wọn si eyin rẹ nigba ti o ba n kirun lowo ni Kaaba

Leyin igba naa ni ojiṣe (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa jade lo si ilú Taaif lati pe awon ara ibe sinu esin Isilaamu. Ilu kan ni ti o jina si Makkah ni ohun ti o se deedeede aadarin kilomita. Awon ara ile Taaif wa dojuko ipepe re pelu ohun ti o le ju nnkan ti awon ara ile Makkah se lo, won wa de awon omugoinu won si i lati le oko mo Anabi (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) ati lati le e jina si ile Taaif, won wa sin in leniti won n ju oko mo on titi ti gigise re mejeeji abiyi si fi yo eje.

Ojiṣe (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa dojuko Ọlọhun re leniti n pe e, bakan naa ti o si n wa iranlowo lo si odo Re. Ọlọhun wa ran malaika kan si i, o si so fun un pe: Ọlọhun Oba re gbogbo awon ijo re ti won n so si o, ti o ba fe, mo le re oke meji nla lu won, o wa so pe: Rara oo, sugbon mo fe lati odo Ọlọhun pe ki O mu jade lati ibadi won awon ti yoo maa jisin fun Un ni Oun nikan so so ti won o si nii da nnkan miran po mo On ni ebogboge si se.

Leyin igba naa ni Ojiṣe (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa seri pada si Makkah, ise ota yii wa tesiwaju ati adojuko aburu lati odo awon ijo re si gbogbo awon ti won gba a gbogbo. Leyin igba naa ni awon ikokan wa wa lati ilu (Yathrib) eleyii ti o pada di oruko kan ti won n pe ni (Madeenah) ti won si de si odo ojiṣe (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a), o wa pe won si oju ona esin Isilaamu, won si gba Isilaamu. Leyin igba naa ni o wa ran okan ninu awon Saabe re ti won n pe ni Mus'hab omogun Umayr lati ko won ni awon ekogun esin Isilaamu. Opolopo ninu awon ara ilu Madeena ni o si ti ara re gba Isilaamu.

Wọn wa ba Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ni ọdun ti o tele e lati ẹ àdéhùn fun un nipa Isilaamu, lẹyin igba naa ni o wa pa awọn sahabe rẹ ti wọn fun ilẹ mọ pe ki wọn ẹ hijira lọ si ilu madeena, wọn si ẹ hijira ni janmọọn ati ni eṣẹṣẹ, wọn si fun wọn ni alajẹ ti wọn n pe ni (Muhaajiruun). Awọn ara ilu Madeena si pade wọn pẹlu aponle ati kiki-kaabọ ati pẹlu itẹwọgba, wọn si gba wọn ni alejo sinu ile wọn, wọn si pin awọn dukia wọn ati awọn ile wọn laarin ara wọn, wọn wa sọ wọn ni orukọ ti a n pe ni (Ansaar).

Lẹyin igba ti awọn Qurayshii mọ nipa hijira yii, wọn pinnu lati pa Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a), wọn si tun pinnu láti sí i mólé tí ó n sùn sí, ti o ba ti wa jade wọn o fi ida bẹ ori rẹ ni ẹẹkan náà. Ọlọhun si la a lọwọ wọn, o si kuro laarin wọn ti wọn o si fura. Abubakr' Siddeeq wa lọ ba a lójú ọ̀nà, o si pa Aliyy laṣẹ pe ki o duro si Makkah lati le ba maa da awọn nnkan ti wọn fi pamọ si Anọbi lówọ pada fún awọn ti wọn ni wọn.

Ni oju ọna hijira, awọn Qurayshii gbe ẹbun nla kalẹ fun ẹniti o ba ri Muhammad (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) mu laaye abi ni òkú, ṣugbọn Ọlọhun Ọba la a kuro lọwọ wọn, o wa de ilẹ Madeena pẹlu saabe rẹ ni ẹniti nnkan kan o ẹ.

Awọn ara ilu Madeena si pade rẹ pẹlu iro ìdùnnú ati ikini-kaabọ ati ìdùnnú ti o pọ. Wọn si jade ni apapọ lati awọn ile wọn lati lọ pade ojìṣẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a). Wọn wa n sọ pe: Ojìṣẹ Ọlọhun ti de, Ojìṣẹ Ọlọhun ti de.

Ojìṣẹ (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) di ẹnì tí ó n gbé ilú Madina. O wa kọkọ bẹrẹ pẹlu kikọ mọsalasi si ilu Madeena lati le maa gbe iru duro nibẹ, o wa bẹrẹ lati maa kọ awọn eeyan ni awọn ẹkọ ofin ẹsin, o si tun n ka alukurani fun wọn,

o si n re wọn pẹlu awọn iwa alapọn-ọnlẹ. Awọn saabe rẹ wa rọkiri ka rẹ ti wọn si n kọ imona lati ọdọ rẹ, wọn si tun fi n fọ ẹmi ara wọn mọ, ti awọn iwa wọn si n ga pẹlu rẹ, ti ifẹ wọn ti wọn ni si ojiṣẹ (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) si tun jindò síi, wọn si lapa pẹlu awọn iroyin rẹ ti o ga julọ, asopọ ije ọmọ-iyá onigbagbọ si ni agbara laarin wọn. Madeena wa pada di arikọṣe rere eleyii ti o n ṣemi ninu ìdùnnú ati ije ọmọ-iyá, ti ko si si iyatọ kankan laarin awọn ti wọn n gbe ibẹ láàrin olowo àti tálákà, eeyan funfun ni o abi eeyan dudu, larubawa ni o abi elede miiran. Ko si si gbigbe ọla fun apa kan ju apa kan lọ ayafi nibi igbagbọ ati ipaya. Latara àwọn ẹni ẹsà yii ni ìran ti o lọla ju nínú ìtàn ti kójo.

Lẹyin ọdun kan ti ojiṣẹ (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ṣe hijira, awọn ogun wa bèrè laarin ojiṣẹ pẹlú àwọn saabe rẹ ati idile Qurayshii pẹlú awọn ti wọn wa pẹlú wọn nibi gbigbe ọta dide si ẹsin Isilaamu.

Ogun akọkọ wa ṣeṣe laarin wọn ti o si je ogun ti a n pe ni Badru-l-kub'rah ni àfonífojì kan ti nbẹ laarin Makkah ati Madeenah. Ọlọhun wa kun awọn Mùsùlùmí lẹwọ, ti onka wọn si je 314, ti onka awọn Qurayshii si je ẹgberun kan (1000) ọmọ ogun. Wọn bori wọn, wọn si pa àádòrin (70) ninu awọn Qurayshii, ti o si je pe awọn ti o pọ ju ninu wọn ni awọn agbaagba wọn ati aṣiwaju wọn, wọn ko awọn aadòrin ninu wọn lẹru, awọn ti o ṣeṣe si salọ.

Lẹyin igba naa ni awọn ogun miiran ṣeṣe laarin ojiṣẹ (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ati awọn Qurayshii, ojiṣẹ (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) si ni ikapa nibi ikẹyin rẹ (lẹyin ọdun mejọ ti o ti jáde kuro ni Meka) lati ran àwọn ọmọ ogun ti onka wọn je ẹgbẹrún ninu awọn ti wọn gba Isilaamu lọ si ilu Makkah lati lọ ba awọn Qurayshii ja ogun ninu ile wọn, ki

won si wo ibe ni tipa, ki won si bori won. Bayii ni o se bori idile re ti won gbere lati pa a, ti won si fi iya je awon saabe re, ti won si seri awon eeyan kuro nibi esin ti o mu wa lati ododo Olohun.

O wa ko won jo leyin bibori ti o gbajumo naa. O wa so fun won pe:

“EYIN QURAYSHII, KINI E LERO PE MAA SE FUN YIN?”

Won so pe: Omọ iya alapon-onle, omọ omọ-iyaa alapon-onle. O so pe:

“E MAA LO, E SI TI WA NI ENI ITUSILE”, o wa se amojukuro fun won, o si fi ominira silẹ fun won lati se esin Isilaamu.

Eleyii wa je okunfa ti awon eeyan fi wo inu Isilaamu nijonijo. Gbogbo erekusu ile larubawa ni o si gba Isilaamu, won si wo inu esin Isilaamu.

Ko pe si igba yen ti Ojise (Ki ike ati ola Olohun maa ba a) fi se hajj, awon 114,000 si se hajj pelu re ninu awon ti won sese wonu esin Isilaamu.

O wa duro ni eniti o n se khutuba fun won ni ojo hajj nla. O si n se alaye awon idajo esin fun won ati awon ofin Isilaamu. Leyin igba naa ni o wa so fun won pe: O see se ki a ma pade ara wa leyin odun yii, e teti ki e gbọ o, ki eniti o wa nibi so fun eniti ko si nibi. Leyin igba naa ni o wa wo won, o si so pe: E teti ki e gbọ o, nje mo je ise ti won ran mi? Awon eeyan wa so pe: Beeni, o wa so pe: Iwo Olohun, jerii si i, e teti ki e gbọ o, nje mo je ise ti won ran mi? Awon eeyan wa so pe: Beeni, o wa so pe: Iwo Olohun, jerii si i.

Ẹyin igba naa ni Ojiṣẹ (ki iḳe ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa ṣeri pada leyin igba ti o ṣe hajj lo si ilu Mędina, o si ṣe khutuba fun awon eeyan ni ojo kan, o wa so fun won pe: Dajudaju eru kan, Ọlọhun fun un ni iyonda lati ṣesa laarin ṣise gbera ni ilę-ayę ati nkan ti n be ni odo Ọlọhun, o wa ṣesa nkan ti n be ni odo Ọlọhun. Awon saabe wa sunkun, won si mo pe ara re ni o n ba wi, bakan naa kikuro re ninu ile aye yii ti sunmo. Nigba ti o wa di ojo Monday, ojo kejila ninu oṣu keta ninu oṣu hijirah ni odun kọkanla ti o ṣe hijira, aisan wa lekoko fun Ojiṣẹ (Ki iḳe ati ọla Ọlọhun maa ba a), ihunrira iku wa bere pelu re, o wa wo awon saaabe re ni wiwo idagbera. O wa so asotele fun won lori mimaa mojuto irun, emi si jade kuro lara re.

Ikú ojise- kí iḳe ati ọla Ọlọhun máa bá a- ba awon saabe (Ki Ọlọhun ba wa yonu si gbogbo won) lójiji, ibanuje won si de ogongo, adanwo naa si lapa lara won, titi ti okan ninu won tii se Umar omo Khattab (Ki Ọlọhun ba wa yonu si i) fi dide leniti o fa ida re yo latara iberu adanwo ojiji yii, o wa n so pe: Ti mo ba gbọ ti eni kan ba n so pe ojise Ọlọhun- ki iḳe ati ọla Ọlọhun máa bá a- kú, máa be ori re.

Abubakr' Siddeeq wa dide, o si n ran an leti oro Ọlọhun ti o so pe:

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾﴾
[آل عمران: 144]

{Kí ni (Ánábì) Muhammad bí kò se Òjìṣẹ́, tí àwọn Òjìṣẹ́ kan ti lo síwájú re. Sé tí ó bá kú tàbí wọn bá pa á, ẹ máa pẹ̀yìn dà (sésìn)? Ẹnikẹni tí ó bá pẹ̀yìn dà (sésìn) kò lẹ̀ kó

Ìnira kan kan bá Allāhu. Allāhu yó sì san àwọn olùdúpé ní ẹ̀san rere.} [Suuratu Aal-Imraan: 144]

Ni kete ti Umar gbọ aaya yii, o wo lule ẹniti o daku.

Ẹni yii ni Muhammad, Ojise Ọlọhun (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) ti o si tun je igbeyin awon Anabi ati awon ojise. Ọlọhun gbe e dide si gbogbo awon eeyan patapata ni olufunni ni iro idunnu ati olukilo. O je ise naa, o si pe awon nnkan afokantan naa, o si se isiti fun awon ijo naa.

Ọlọhun kun un lowo pelu Alukurani Alapon-onle, tii se oro Ọlọhun ti won sokale lati sanmo, eleyi ti o se wi pe:

﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾
[فصلت:42]

{Ibaje ko ni kan an lati iwaju re ati lati eyin re. Imisi ti won sokale ni lati ododo Ologbon, Eleyin.} [Fussilat:42]

Eleyii ti o ɕe wipe ti awon abara lati igba ti aye ti bere titi ti aye o fi pari ba kojo lori wipe awon fe mu iru re wa, won o le mu iru re wa, apa kan won ibaà je olurànlòwò fún apa kan."Olòhun Oba ti o la Re ga so pe:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أُنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَيَّ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾ وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأْتُوا بِهِءَ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾﴾ [البقرة: 21-25]

{Eyin eniyàn, e josin fún Olúwa yín, Eni tí Ó da eyin àti awon t'ó síwájú yín, nítorí kí e lè sora (fún iyà Iná). * (E josin fún) Eni tí Ó ɕe ilè fun yín ní ite, (Ó ɕe) sánmò ní àjà, Ó so omi òjò kalè láti sánmò, Ó sì fi mú awon èso jáde ní ije-imu fun yín. Nítorí náà, e má ɕe bá Allāhu wá akegbé, e sì mò (pé kò ní akegbé). * Tí e bá wà nínú iyeméji nípa ohun tí A sòkalè fún erusin Wa, nítorí náà, e mú sūrah kan wá bí iru re, kí e sì pe awon eleríí yín, yàtò sí Allāhu, tí e bá je olódodo. * Tí e ò bá sì ɕe bée, e ò wulè lè ɕe bée, nítorí náà e sora fún Iná, èyí tí ikoná re je awon eniyàn àti okúta tí Wón pa lésè sílè de awon aláìgbàgbò. * Fún awon t'ó gbàgbò ní òdodo, tí wón sì ɕe awon isé rere ní iró idunnú pé, dájúdájú awon Ogbà Idèra kan ní bẹ fún won, èyí tí awon odò n şàn ní isalè re. Nígbàkígbà tí A bá p'èsè jíje-mímu kan fún won nínú èso re, won yóò so pé: "Èyí ni wón ti pèsè fún wa telètelè." – Wón mú un wá fún won ní irísí kan náà

ni (àmọ pèlú adùn ọ̀tọ̀tọ̀). – Àwọn ìyàwó mímọ̀ sì n bẹ̀ fún wọn nínú Ọgbà Ìdèrà. Olùṣegbére sì ni wọn nínú rẹ̀.) [Suratul Bakarat: 21-25]

Alukurani yii, wọn ko o jọ latara ọgórùn-ún suura lé ní mērinla ti àwọn aaya inú rẹ̀ si le ni ẹgbẹ̀rún mēfà. Ọlọhun si maa n pe awọn eeyan nija láti ìgbà dégbà pe ki wọn mu suura kan bíi irú awọn suura Alukurani wa, suura ti o si kere julọ ninu Alukurani alapọn-ọnlẹ jẹ ohun ti wọn kó jọ latara aaya mēta pere.

Ti wọn ba ni ikapa rẹ̀ ni, ki wọn yaa lọ mọ pe Alukurani yii kii ẹ ọdọ Ọlọhun ni o ti wa, eleyii si jẹ ọkan ninu awọn iṣẹ̀ ìyanu ti o tobi julọ ti Ọlọhun fi kun ojiṣẹ̀ (Ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọlọhun maa ba a) Rẹ̀ lẹwọ, gẹgẹ̀ bi Ọlọhun ti ẹ̀ kun un lẹwọ pẹ̀lú awọn iṣẹ̀ ìyanu Rẹ̀ miiran ti o jẹ awọn nnkan ti o yapa si nnkan ti a ti bá saaba. Ninu rẹ̀ naa ni:

e- Kikun Anabi (ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọlọhun maa ba a) lẹwọ̀ pẹ̀lú àwọn iṣẹ̀ ìyanu

1- Oun naa ni pe: O maa n pe Ọlọhun ti yoo si ki ọwọ̀ rẹ̀ bọ̀ igba, omi si maa ẹ̀ jade laarin awọn ọ̀mọ̀nika rẹ̀, awọn ọ̀mọ̀ ogun o si mu ninu omi yii, ti onka wọn si jẹ nnkan ti o le ni ẹgbẹ̀run.

2- O maa n pe Ọlọhun, yoo wa ti ọwọ̀ rẹ̀ bọ̀ inu ounjẹ, ti ounjẹ o si tara rẹ̀ pọ̀ ninu abọ̀ titi ti ẹgbẹ̀run kan le ni ẹ̀dẹ̀gbẹ̀ta ninu awọn saabe o si jẹun ninu rẹ̀.

3- O maa n tẹ ọwọ̀ rẹ̀ mejeeji si sanmọ̀ ti yoo si maa kepe Ọlọhun láti rọ̀ ojo, ko nii tii kuro ni aye ibi ti o wa titi ti omi o

fi maa san bọ silẹ loju rẹ abiyi latara oripa ojo naa. Awọn iṣẹ ìyanu miiran si wa ti o pọ.

Ọlọhun kun un lọwọ pẹlu didaabo bo o, ẹnikeni o si le de ọdọ rẹ ninu awọn ti o gbero lati pa a ati lati pa imọlẹ ti o mu wa lati ọdọ Ọlọhun, geḡe bi o ṣe wa ninu ọrọ Rẹ ti ọla Re ga pe:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ...﴾ [المائدة: 67]

{Ìwọ Ọjísẹ, fi gbogbo ohun tí wọn sòkalẹ fún ọ láti ọdò Olúwa rẹ jíṣẹ. Tí o ò bá sù ṣe bẹẹ, o ò jíṣẹ pé. Allāhu yó sù dáàbò bọ ọ lódò àwọn ènìyàn.} [Al-Maaidah 67]

Ojísẹ Ọlọhun (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) si jẹ arikọṣe rere, pẹlu ikunlọwọ Ọlọhun fun un, nibi gbogbo awọn iṣẹ rẹ ati awọn ọrọ rẹ. O si jẹ ẹnì akọkọ ti o maa n ṣe amulo awọn aṣẹ ti o n sòkalẹ fun un lati ọdọ Ọlọhun. O si jẹ ẹniti o lojukokoro julọ ninu awọn eeyan nibi ṣiṣe awọn ijọsin ati awọn itele, oun naa ni ẹnì tí o n ta ọrọ julọ ninu awọn eeyan, owo kankan kii ṣẹku si i lọwọ ayafi ki o na an si oju ọna Ọlọhun fun awọn alaini ati awọn oloṣi ati awọn ti ni bukaata si i titi ko fi yọ ogún naa silẹ. O sọ fun awọn saabe rẹ pe:

"DÁJÚDÁJÚ AWA TI A JẸ ANABI, WỌN KII JOGUN WA, GBOGBO OHUN A BA FI SILẸ O MAA JẸ SAARA."²

---

² Hadiisi yii, Imam Ahmad lo gbe e jade (2/463), Isnaad rẹ si ni alaafia geḡe bi Ahmad Shaakir ṣe sọ nibi iṣẹ ìwádíí láti fi iní àlàáfíà Mus'nad múlẹ (19/92). (Awọn ajogún mi ko gbọdọ gba nńkan kan kòdà ko jẹ Dínàrì kan, ohunkohun ti mo ba si fi silẹ,

Şugboṇ awoṇ iwa re, ẹnikan kan o le le e ba. Ẽnikan kan o si nii ba a se oṛe ayafi ki o je ẹniti yoo nifee si i lati isale okan re. Ojişe (Ki ike ati ọla Ọlohun maa ba a) wa maa ti ara re di ẹniti yoo nifee si ju oṃo re lo ati obi re ati gbogbo eeyan lapapo.

Anas oṃo Maalik ti o je oṃo-odo Ojişe Ọlohun (Ki ike ati ọla Ọlohun maa ba a) maa n so pe: Mi o tii fi owo kan atelewo kankan ti o dara to tabi ti o fele to tabi ti oorun re dun to atelewo Ojişe Ọlohun (Ki ike ati ọla Ọlohun maa ba a). Mo ti se oṃo-odo re fun odidi odun mewa, ko si so fun mi ni nnkan ti mo ba se pe kilode ti o fi se e, tabi nnkan ti mio se pe kilode ti o o fi se e.³

Muhammad yen ni ojişe Ọlohun, ẹniti o se pe Ọlohun gbe iyi re ga soke, O si gbe iranti re naa ga bakan naa laarin awoṇ eda. Ko si ẹni kankan ti won le maa daruko re ni ayé ni oni tàbí şíwájú òní gégé bi won se maa n dárúko re. Lati egberun odun kan le ni ogorun-un merin ni awoṇ aaye ti won ti n perun kaakiri orile ti maa n pariwo ni eemarun ni ojoojumope: Mo jerii pe dajudaju Muhammad Ojişe Ọlohun ni. Aimoye awoṇ olukirun ni won maa n paara ni emewa lojoojumope nibi gbogbo irun won pe: Mo n jerii pe Muhammad Ojişe Ọlohun ni.

---

yàtò sí inawo àwọn iyawo mi ati awoṇ oşise mi, saara ni yoo je)

³ Bukhari ni o gbe e jade (4/230)

f- Awọn saabe alapọn-ọnlẹ:

Awọn saabe alapọn-ọnlẹ mojuto ipepe si oju ọna ẹsin Isilaamu lẹyin iku Ojise (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a), wọn si mu un lo si awọn aaye ibuyọ oorun lórilẹ ati awọn aaye ibuwọ oorun. Wọn si je ẹniti o loore julọ ninu awọn olupepe si oju ọna ẹsin yii, wọn si tun je olododo julọ ati onideede julọ ati olupe nnkan afokantan julọ ninu awọn eeyan, wọn si tun je oluṣe ojúkòkòrò julọ lati fi awọn eeyan mọ ọna ati fifọn oore ka laarin ara wọn.

Wọn ni iwà àwọn Anọbi lara, wọn si koṣe àwọn iroyin wọn. Oripa ti o foju han si nbe nibi awọn iwa re yii ti o si fi mu ki awọn èyàn lorile ṣe tẹwọ gba ẹsin yii. Wọn si wonu ẹsin Isilaamu ni sisentele ati nijonijo ni ibuwọ oorun Afrika ati ibuyọ oorun Asia, ati titi de aarin Yúròpù ni ẹni tí ó nífẹ́ si ẹsin yii laifi tulaasi abi tipatipa mu wọn.

Awọn ni saabe Ojise Ọlọhun, ti wọn je ẹniti o lo la julọ ninu awọn eeyan lẹyin awọn Anabi. Awọn ti o gbajumọ ju ninu wọn ni awọn (Khulafaahu Rọṣhiduun) awọn Khaleefah ti wọn mọnà, ti wọn je merin, ti wọn si se ijọba ẹsin Isilaamu lẹyin iku Ojise (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a). Awọn naa ni:

- 1- Abubakr' As-Siddeeq
- 2- Umar ọmọ Khattaab
- 3- Uthmaan ọmọ Affaan
- 4- Aliyy ọmọ Abuu Tọlib

Awọn Mùsùlùmí si maa n mọ rírì wọn, wọn si maa n sunmọ Ọlọhun ti O ga julọ pelu ife Ojise Re ati ife awọn

saabe ojijẹ Rẹ, ọkùnrin inú wọn ni tàbí obìnrin wọn, wọn maa n babara wọn, wọn si tun maa n gbe wọn tobi, wọn si maa n gbe wọn si ipo ti ó yẹ wọn.

Ẹni kankan ko nii korira wọn, bákannáà ko si nii tàbùkù wọn ayafi ẹniti o ba jẹ keferi pẹlu ẹsin Isilaamu, koda ki o pe ara rẹ ni musulumi. Ọlọhun yin wọn pẹlu ọrọ Rẹ pe:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ...﴾ [آل عمران: 110]

{Ẹ jẹ ijọ t’o loore julọ, ti A gbe dide fun awọn eniyan; ẹ n paşẹ ohun rere, ẹ n kọ ohun buruku, ẹ si gbagbọ ninu Allāhu.} [Aal Im’raan: 110]

O si fi iyọnu Rẹ rinlẹ si wọn nigba ti wọn şe àdéhùn fun ojijẹ (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a). Ọlọhun Ọba ti O mọ julọ sọ pe:

﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾ [الفتح: 18]

{Dájúdájú Allāhu ti yọnú sí àwọn onígbagbọ òdodo nígbà tí wọn n şàdéhùn fún ọ lábẹ igi (pé àwọn kò níí fẹşẹ fẹjé lójú ogun). Nítorí náà, (Allāhu) mọ ohun tí ó wà nínú ọkàn wọn. Ó sì sọ ifòkànbalẹ kalẹ fún wọn. Ó sì san wọn ní ẹsan işẹgun t’ó súnmọ} [Fath’ 18]

4- Awọn origin Isilaamu.

Awọn origin márùn-ún ti o jẹ ipilẹ ti o si foju han ni o n bẹ fun Isilaamu. Yoo maa jẹ dandan lori Mùsùlùmí lati duni mo ọn titi ti iroyin jije Mùsùlùmí fi maa jẹ ododo lóri rẹ.

a- Origin akọkọ: Jijerii pe ko si ọlọhun kankan ti ijọsin ododo to si ayafi Ọlọhun Ọba Allaah, ati pe dajudaju Muhammad Ojise Ọlọhun ni.

Oun si ni gbolohun akọkọ ti yoo maa jẹ dandan fun ẹniti o ba wonu Isilaamu lati maa wi i. Yoo waa maa so pe:

"MO N JERII PE KO SI ỌLỌHUN KANKAN TI IJOSIN ODODO TO SI AYAFI ỌLỌHUN ỌBA ALLAAH, ATI PE DAJUDAJU MUHAMMAD ERU ỌLỌHUN ATI OJISE RE NI",

ni ẹniti yoo ni adisọkan gbogbo awọn itumọ rẹ gege bi a ti se salaye rẹ siwájú.

Yoo wa ni adisọkan pe dajudaju Ọlọhun ni Ọba kan soṣo, ti O jẹ Aso, ko bimọ beṣe si ni ẹniti kankan ko bi I, ko si si olubakeṣe kankan fun Un. Bakan naa, Oun ni Adedaa, ohun ti won da si ni oun ti o ba yatọ si I. Oun nikan si ni Ọlọhun ti ijọsin ododo to si, ko si Ọlọhun kankan ayafi Oun, ko si Oluwa kankan ti o yatọ si I. Yoo si tun maa ni adisọkan pe dajudaju Muhammad jẹ ẹru Ọlọhun ati Ojise Rẹ, ẹniti won so imisi kale fun lati sanmo, ti o si jẹ ẹniti o jẹ ise Ọlọhun nibi aṣe Rẹ ati awọn nṣkan ti O ko. Gbigba a gbo si maa jẹ dandan nibi gbogbo oun ti O fun ni ni iro nipa rẹ,

ati titẹle e nibi gbogbo ohun ti o pa laṣe, ati jijina si gbogbo ohun ti o ko.

b- Origun keji: Gbigbe irun duro

Àwọn ìròyìn ijẹ-ẹru ati ireṣe fun Ọlọhun yoo maa han nibi irun, ẹru maa duro ni ẹni tí yoo re ara re nilẹ ti yoo maa ka àwọn aaya Kuraani, Yoo maa gbe Ọlọhun tobi pẹlú oríṣiríṣi ìrán tí àti ẹyin, yoo maa rukuu fun Un, yoo si maa fi ori bale fun Un, yoo maa ba A sòrò keṣeṣe, yoo maa pe E, yoo si maa toro olá nílá Re, oun ni asopo láàrin ẹru ati Oluwa re ti O da a, ti O si mo kọkọ re ati gbangba re àti iyírapadà re (fún rukuu àti iforíkanlẹ) láàarin àwọn olùforíkanlẹ, oun ni okunfa ife Ọlọhun si ẹrú Re, ati sisunmo On, ati yiyonu Re si i, ẹni tí ó ba gbe e ju silẹ ni ti igbéraga si ijẹ-ẹru fun Ọlọhun, Yoo binu si i, Yoo si se ibi le e, yoo si jade kúrò nínú Islam.

Awon irun marun-un ni o je dandan ninu re lojumọ, ti o ko diduro sinu ati kike suratul Faatiha

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ① الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③ مَلِكِ
 يَوْمِ الدِّينِ ④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥ صِرَاطَ الَّذِينَ
 أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦ [الفاحة: 1-7]

{Ní orúkọ Allāhu, Àjoké-ayé, Àṣàkẹ-òrun. * Gbogbo ope ní je ti Allāhu, Olúwa gbogbo edá, * Ajoké-aye, Aṣàkẹ-òrun, مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ * Olùkápá-ojọ-èsan. * Iwo nìkan ni à ní jòsìn fún. Ọdò Re nìkan sì ni à ní wá oore sí. * Fi esè wa rinlẹ l'ójú ònà tààrà ('Islām), * ònà àwọn tí O se idèra fún,yatò sí (ònà)

àwọn ẹni-ìbínú (ìyẹn, àwọn yehudi) àti (ònà) àwọn olùṣìnà (ìyẹn, àwọn nasara).} [Sūratul Fātiha: 1-7].

Ati kika nńkan ti o rọrùn nínú àwọn aaya Kuraani, o si tu ko rukuu ati iforikanlẹ sínú, ati pipe Ọlọhun, ati síṣọ pé (Allāhu Akbar), ati ṣíṣe afomọ Rẹ ni rukuu pẹlú gbólóhùn (Subhaana Robbiyal Azeem), ati ni iforikanlẹ pẹlú gbólóhùn (Subhaana Robbiyal Ah'laa).

Śiwájú ki èyàn o to kirun, o gbọḍo wa ni mimọ kúrò nibi awọn ẹgbín (bii ìtò àti ìgbé) ni ara rẹ ati aṣọ rẹ ati ààyè ti o ti fẹ kirun, ni ẹni tí yoo fi omi ẹ aluwala pẹlú fifọ oju rẹ ati owo rẹ méjèjì, yoo waa pa orí rẹ, leyin naa yoo waa fọ ẹṣe rẹ méjèjì

Ti o ba ni janaba lara (pẹlu sisunmọ ẹlẹto ẹni) dandan ni fun un lati wẹ pẹlú fifọ gbogbo ara rẹ.

c- Origun kẹta: Zakaat

Oun naa ni odiwọn kan pátó nínú owó idokowo, Ọlọhun ẹ e ni ọranyan lori awọn olowo, wọn maa fun àwọn talika ati awọn alaini ti wọn ni ẹto si i ninu awọn eeyan ti n bẹ nínú àwùjọ láti gbọ bukaata wọn, odiwọn rẹ nínú owó naa ni ipin méjì àti aabọ nínú ọgórùn-ún nínú owó idokowo, wọn maa pin in fun àwọn ti wọn ni ẹto si i.

Origun yii ni okunfa titanka ifowosowopo ni awujọ pẹlú lilekun ifé ati ríran-ara-ẹni-lowo laarin wọn, ati kikuro ikorira ti àwọn talika ni si awọn olówó, oun naa ni okunfa àkókó fun idagbasoke isuna ati gbigberu rẹ ni ònà ti o dara, ati lati kari gbogbo ipele ti n bẹ nínú àwùjọ. Zakaat yii si jẹ dandan nibi awọn dukia pẹlu awọn oniran-an-ran rẹ ninu owo, ati

awon eran-osin, ati awon eso, ati awon koro, ati awon nnkan ti a pese kale fun owo-şise, ati ohun ti o yatọ si i, pelu awon odiwon ti o şe ọtoṣoṣo ninu oju-owo fun gbogbo iran kookan

d- Origen kerin: Aawe Ramadan"

"Aawe: Oun ni kiko ara ro kuro nibi jije ati mimu ati isumo awon iyawo, pelu aniyani ijosin fun Allahu, lati igba ti alufajari ba ti yo titi di igba ti oorun yoo fi wo"

"Oşu Ramadan eyi ti won şe aawe ni dandan ninu e, oun naa ni oşu keşan-án ninu oşu oju ọrun (ti oşupá), ati pe ninu e ni Kuraani bere si nii sokale fun ojişe Allahu (ki ike Olohun ati ọla Re maa ba a)

Olohun Oba ti ọla Re ga so pe:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ
فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۗ﴾ [البقرة: 185]

{Oşu Romoḍon eyi ti A so al-Kur'an kalẹ ninu re (ti o je) imona, awon alaye ponnbela nipa imona ati ọro-ipinya fun awon eniyani; nitorí naa, enikeni ti o ba wa ninu ilu re ninu yin ninu oşu naa, 3 ki o gba aawẹ oşu naa.} [Al-Baqara: 185]

Ninu awon ahfaani nla ti n be fun aawe naa ni fifi suru kora, ati fifun iron ipaya ati igbagbo ninu okan ni agbara, Iyen ni pe aawe je asiri laarin eru ati Olohun, o ro omoyan lorun ti o ba da wa ni aaye kan ki o je ki o si mu ti eni kankan ko si nii mo si pe ko gba aawe, ti o ba gbe iyen ju silẹ lati fi

jòsin fun Ọlọhun ati lati fi tele àṣẹ Rẹ nìkan ti ko ni orogun, ti o si mo pe Ọlọhun nìkan ni o n ri òun nibi ijòsìn rẹ yii. Iyẹn maa jẹ okunfa fun alekun igbàgbó ati ipaya rẹ, tori naa ni ẹsan àwọn alaawe ẹ tobi ni ọdọ Ọlọhun, kódà wọn tun ni ojú ọ̀nà kan ti wọn maa da nìkan gba wọ inu alujanna ti orúkọ rẹ n jẹ "Baabur-Royyaan". "Aawe agbagbọrẹ wa fun Mùsùlùmí yatọ si ti oṣù Ramadan ni gbogbo ojo aye yatọ si awọn ojo ọdun itunu awe ati ileya".

e- Origun karùn-ún: ṣíṣe hajj lo si ile ọwọ (ka'ba)"

"Allahu ẹ e ni dandan fun Mùsùlùmí ni ẹẹkan soṣo ni igbésí ayé, ti o ba lekun lori ẹẹkan yẹn, iyẹn maa jẹ aṣẹgbọrẹ. Allahu ti ọla Rẹ ga sọ pe."

﴿...وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا...﴾ [آل عمران: 97]

{Allāhu ẹ àbẹ̀wò sí Ilé náà ní dandan fún àwọn èniyàn, t'ó lágbara ọ̀nà tí ó máa gbà débẹ̀.} [Aal Im'raan: 97]

Mùsùlùmí maa ẹ irìn-àjò lo sí àwọn ààyè àmì ni Meka nínú oṣù hajj, oun naa ni igbẹyin àwọn oṣù ti hijira. ṣíwájú ki o to wọ Meka, o maa bọ àwọn aṣọ rẹ silẹ, o maa wa wọ aṣọ áràmí, oun naa ni aṣọ funfun meji.

"Leyin naa yoo ẹ awọn iṣe hajj ti o sọṣọṣọ, bii irọkirika ile Allahu abiyi, ati pipọṣeṣe laarin apata safa ati mariwa, ati diduro ni arafa, ati sisun musidalifa moju, ati nñkan ti o yatọ si i."

Hajj ni akojọpọ ti o tobi ju fun àwọn Mùsùlùmí lórí ilẹ̀, ti ibara ẹni lo bii ọmọ-iyá ati níní aanu ara ẹni ati gbigba ara

eni ni imoran maa fonka nibe, okan naa ni aso won ati ijosin won, ko si ola fun enikan ninu won lori elomiran ayafi pelu ipaya. Eisan hajj nkan ti o tobi ni, ojiṣe Olohun (ki ike ati ola Olohun maa ba a) so pe:“(Enikeni ti o ba se Hajj ti ko si ba iyawo re ni asepo, ti ko si da ese, yoo jade kuro ninu ese re bii ojo ti iya re bi i)⁴

5- Awon origun igbagbo "

Ti o ba ti wa mo pe awon origun Isilaamu naa ni awon ami re ti o han ti Musulumi maa se afihan re, ni eyi ti siṣe e re n toka si gbigba Isilaamu re. Awon origun kan n be ninu okan ti o je dandan fun Musulumi ki o ni igbagbo si i ki Isilaamu re le baa ni alafia, won n pe e ni origun igbagbo. Gbogbo igba ti odiwon re ba ti n lekun ninu okan re ti o si pe naa ni yoo se maa goke sii ni igbagbo, ti yoo si ni eto si wiwo inu awon eru Olohun ti won je onigbagbo. Ipo yii tun ga ju ipo ije Musulumi lo, gbogbo onigbagbo pata ni Musulumi, sugbon gbogbo Musulumi ko ni o ti de ipo onigbagbo.

"Nkan ti o daju ni pe o ti ni ipile igbagbo, sugbon o le ma ni pipe re."

"Awon origun igbagbo mefa ni"

["AWON NAA NI KI O NI IGBAGBO NINU ALLAHU ATI AWON MALAIKA RE, ATI AWON TIRA RE, ATI AWON OJISE RE, ATI](#)

---

⁴ “[4] Hadisi naa, Bukhari ni o gbe e jade (2/164), Iwe Hajj, Abala "Ola ti n be fun Hajj ti a gba wole.”

ỌJỌ IKEYIN, ATI KADARA, EYI TI O DARA NIBẸ ATI EYI TI O BURU."

"Origun akọkọ: Ki o gbagbọ ninu Ọlọhun, ki ọkàn o kun fun ifẹ Ọlọhun ati gbígbé E tobi, ati yiyẹpẹrẹ ara ẹni ni iwaju Rẹ, ati titẹle àwọn àşẹ Rẹ nikan soşo ti ko ni orogun, gege bi ọkàn şe maa kun fun ibe ru Ọlọhun ati irankan nńkan ti n be ni ọdọ Rẹ, ti yoo waa di ẹni ti yoo wa ninu awọn ẹru Ọlọhun ti wọn je olupaya ti wọn n rin ni ojú ọnà ti o tọ.

"Origun keji: Igbagbọ ninu awọn Malaika, ati pe wọn je ẹrú Ọlọhun ti wọn da latara imọle, ti ko si ẹni ti o mo onka wọn ni sanmọ ati ile ayafi Allahu nikan, wọn da ijọsìn ati irántí Ọlọhun ati işe afomọ mọ wọn, wọn maa n şe afomọ ni oru ati ọsan, kii rẹ wọn.

﴿...لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ [التحریم: 6]

{Wọn kò níí yapa àşẹ Allāhu níbi ohun tí Ó bá pa láşẹ fún wọn. Wọn sì n şe ohun tí wọn bá pa láşẹ fún wọn.} [At-Tahrim: 6]

Ọkoọkan wọn ni o ni işẹ ti Ọlọhun rọ ọ fun, o n be nínú wọn àwọn ti wọn gbe Ìtẹ-ọlá Rẹ, o n be nínú wọn àwọn ti wọn n gba ẹmí, o n be ninu wọn ẹni tí n so kalẹ pelu imisi láti sanmọ, oun naa ni Jibril (ki ọlá maa ba a), oun naa ni o lola ju ninu wọn, o n be ninu wọn ẹşọ-alujanna ati awọn ẹşọ-iná, ati awọn ti wọn yàtò si wọn ni àwọn Malaika rere ti wọn nífẹẹ àwọn onigbagbọ ninu awọn abara, ti wọn si maa n tọrọ aforijin fun wọn gan, ti wọn si maa n şe adua fun wọn lọpọlọpọ.

"Orìgun kẹta: Igbagbọ ninu awọn tira ti a sọkalẹ lati ọdọ Allahu."

Musulumi maa ni igbagbọ pe Ọlọhun sọ àwọn tira kalẹ fun ẹnì tí O wu u ninu awọn ojìşẹ Rẹ, ti o (tira) ko ìró ododo sínú ati àşẹ deede lati ọdọ Rẹ, O si sọ Taoreeta kalẹ fún Musa, O sọ Injiila kalẹ fun Isa, O sọ Sabura kalẹ fun Daud, O sọ Suhuf kalẹ fun Ibrahim. Awọn tira yii ko si mọ ni oni gégé bi O şe sọ wọn kalẹ. O tun maa ni igbagbọ pe Ọlọhun sọ Kuraani kalẹ fun opin àwọn Anọbi tii şe Muhammad (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a) O si sọ àwọn aaya kalẹ ni tẹlẹntẹlé fun ọdun mẹta le ni ogún, O si da aabo bo o kuro nibi ijirọ ati yiyipada

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ [الحجر: 9]

{Dájúdájú Àwa l'A sọ Tírà Írántí kalẹ (iyẹn al-Kur'ān). Dájúdájú Àwa sì ni Olùşọ rẹ.} [Al-Hijr: 9]

Orìgun kẹrin: Níní igbàgbọ nínú àwọn ojìşẹ.

(Ọrọ ni èkúnréré ti şíwájú nípa wọn), ninu itàn, gbogbo àwọn ijọ pátá ni wọn ran àwọn Anọbi si, ẹsin wọn ẹyọkan ni, Oluwa wọn ẹyọkan ni, wọn n pe àwọn abara si imọ Ọlọhun lọkan ati jijosin fun Un, wọn sì n sọ wọn lára kúrò nibi ìşẹ Kẹfèrí àti ẹbọ ati iyapa

﴿... وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾ [فاطر: 24]

{Kò sí ijọ kan (şíwájú rẹ) àfi kí olùkìlò ti rẹ kojá láààrin wọn.} [Fatir:24]

"Ati pe abara ni awon naa gęgębi awon abara yoku, Allahu kan sa won ęsa lati ęe ięe Re ni."

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالْتَّيِّبِينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿١٣٠﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٣١﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٣٢﴾﴾ [النساء: 163-165]

{Dájúdájú Àwa (fi imísí) ránşé sí o gęgę bí A ęe fi ránşé sí (Ànábì) Nūh àti àwon Ànábì (mìíràn) lęyìn rẹ. A fi imísí ránşé sí (àwon Ànábì) 'Ibrōhīm, 'Ismō'īl, 'Ishāk, Ya'kūb àti àwon àrómódómọ (rẹ), àti (Ànábì) 'Īsā, 'Ayyūb, Yūnus, Hārūn àti Sulaemōn. A sì fún (Ànábì) Dāwūd ní Zabūr. * Àti àwon Òjįşę kan tí A ti sọ itàn won fún o şiwájú pẹlú àwon Òjįşę kan tí A kò sọ itàn won fún o. Allāhu sì bá (Ànábì) Mūsā sọrọ tààrà. * (A ęe won ní) Òjįşę, oníròò ìdùnnú àti olùkilọ nítorí kí àwįjàrẹ má lẹ wà fún àwon èniyàn lọdọ Allāhu lęyìn (tí) àwon Òjįşę (ti jįşę). Allāhu sì n ęe Alágbára, Ológbọn.} [An-Nisa: 163-165]

"Musulumi ni lati gba gbogbo won gbo, yoo si fẹràn gbogbo won, yoo si ęe atileyin fun gbogbo won, ko si ni ęe iyatọ laarin eyikeyi ninu won. Nítorí náà ęnikęni ti o ba ęe aigbagbo si okan ninu won, tabi ti o bu u, tabi ti o ęe ipalara fun un, irú ęni bẹẹ ti ęe aigbagbo si gbogbo won."

"Ęni ti o dara ju ninu won ti o si ni ọla ju ninu won ti ipo rẹ si ju ti gbogbo won lọ lọdọ Allahu náà ni ipari awon Anọbi tii ęe Muhammad (ki ike ati ọla Olọhun maa ba a)."

"Origun karùn-ún: Igbagbo ninu ojo ikeyin "

"Ati pe Allahu a gbe awon eru dide lati inu saree won, ti yoo si ko won jo patapata ni ojo igbedide lati se isiro awon ishe won ni aye."

﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ [إبراهيم: 48]

{Ní ojo tí A máa yí ilẹ̀ ayé padà sì ñhkan miiṛàn. (A máa yí) àwọn sánmò náà (padà. Àwọn ẹ̀dà) sì máa jáde (síwájú) Allāhu, Ọ̀kan soṣo, Olùborí.} [Ibrahim: 48]

﴿إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ ۝١ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَبَرَتْ ۝٢ وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ۝٣ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ۝٤ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ۝٥﴾ [الانفطار: 1-5]

{Nígbà tí sánmò bá fà ya pépèrè, * àti nígbà tí àwọn iràwò bá já bọ̀ káàkiri, * àti nígbà tí àwọn ibúdò bá ṣàṅ jára wọn, *àti (nígbà tí A bá ta ilẹ̀ sókè), tí A sì mú àwọn òkú jáde (láàyè) láti inú àwọn saree, * (nígbà náà ni) ẹ̀mí kòòkan yòò mọ̀ ohun tí ó tì síwájú (nínú isẹ̀ rẹ̀) àti ohun tí ó fi sẹ̀yìn (nínú orípa isẹ̀ rẹ̀).} [Al-Infitar: 1-5]

﴿أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ۝٧٧ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِ الْعِظْمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ۝٧٨ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ ۝٧٩ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ۝٨٠ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِّنْهُ تُوقِدُونَ ۝٨١ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ۝٨٢ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۝٨٣ فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝٨٤﴾ [يس: 77-83]

{ Şé èniyàn kò rí i pé dájúdájú Àwa l'A şedá rẹ̀ láti inú àtò? (Şebí léyìn) igbà náà l'ó di alátakò pónhélé. * Àti pé ó fi àkàwé lélé nípa Wa. Ó sì gbàgbé isèdá rẹ̀. Ó wí pé: "Ta ni Ó máa sọ egungun di aláàyè nígbà tí ó ti kẹfun?" * Sọ

pé: "Ẹni tí Ó ẹ̀dà rẹ̀ nígbà àkókó l'Ó máa sọ ọ di aláàyè. Òun sì ni Onímọ nípa gbogbo ẹ̀dà. * (Òun ni) Ẹni tí Ó mú iná jáde fun yín láti ara igi tútù. Ẹ̀ sì n fi ko iná. * Njẹ Ẹni tí Ó ẹ̀dà àwọn sánmọ àti ilẹ̀ kò ní agbára láti dá irú wọn (miíràn) bí? Rára (Ó ní agbára). Òun sì ni Ẹ̀lédàá, Onímọ. * Àşẹ̀ Rẹ̀ nígbà tí Ó bá gbèrò kiní kan ni pé, Ó máa sọ fún un pé "Jẹ̀ bẹ̀." Ó sì máa jẹ̀ bẹ̀. * Nítórí náà, mímọ̀ ni fún Ẹni tí ijọba gbogbo ñhkan wà ní ọwọ̀ Rẹ̀. Ọ̀dọ̀ Rẹ̀ sì ni wọn yóò da yín padà sí.} [Ya-Seen: 77-83]

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ﴾ [الأنبياء: 47]

{A máa gbé àwọn òşùwọn déédé kalẹ̀ ní Ọjọ̀ Àjínde. Nítórí náà, wọn kò níí şe àbòsí kiní kan fún ẹ̀mí kan. Kí (işẹ̀) jẹ̀ iwọn èso kardal (bín-íntín), A máa mú un wá. A sì tó ní Olùşírò.} [Suuratul Anbiyaah: 47].

﴿مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾ ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ [الزلزلة: 8-7]

{"Nítórí náà, ẹni tí ó bá şe işẹ̀ rere ní òdíwọn ọmọ iná-igún, ó máa rí i." "Ẹni tí ó bá sì şe işẹ̀ aburú ní òdíwọn ọmọ iná-igún, ó máa rí i."} [Az-Zalzalah:7-8]

"Wọn maa şi awọn ilẹkun ina fun ẹni ti ibinu ati ikorira ati iya Allahu kò lé lórí, wọn tun maa şi awọn ilẹkun ọgba idera fun awọn onigbagbo ti n şe awọn işẹ̀şẹ̀."

﴿لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّيْنَهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

﴿١٠٣﴾ [الأنبياء: 103]

{Àwọn molāika yóò máa pàdè wọn, (wọn yóò sọ pé):
“Èyí ni ojó yín tí À n ẹ̀ ní àdéhùn fun yín.”} [Al-Anbiya', 103]

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ ﴿٧٦﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبئسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٧﴾ وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَىٰ الْحِجَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلِّمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٨﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَّهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُكَ مِنَ الْحِجَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٩﴾ وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَاقِقِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾﴾ [الزمر:

[75-71

{Wọn yó sì da àwọn t'ó ẹ̀sàì gbàgbò lọ sínú iná Jahnamo níjóníjò, tí tí di ìgbà tí wọn bá dé ibè, wọn máa sí àwọn ilèkùn rè sílè (fún wọn). Àwọn ẹ̀sọ̀ rè yó sì sọ̀ fún wọn pé: "Njé àwọn Òjísẹ̀ kan kò wá ba yín láti ààrin ara yín, tí wọn n kẹ̀ àwọn àyah Olúwa yín fun yín, tí wọn sì n kilò ipàdè ojó yín òní yìí fun yín?" Wọn wí pé: "Rára (wọn wá bá wa)." Sùgbón ọ̀rọ̀ iyà kò lé àwọn aláìgbàgbò lóri ni." "A oò sọ̀ pé: "E wọ ẹ̀nu ọ̀nà iná Jahnamo. Olùşegbére (ni yín) nínú rè. Ibùgbé àwọn olùşegbéraga sì burú." * Àti pé A oò kó àwọn t'ó bèrù Olúwa wọn lọ sínú Ogbà Ìdèra níjóníjò, tí tí di ìgbà tí wọn bá dé ibè, wọn máa sí àwọn ilèkùn rè sílè (fún wọn). Àwọn ẹ̀sọ̀ rè yó sì sọ̀ fún wọn pé: "Kí àlàáfíà máa ba yín. Èyin ẹ̀ ịşẹ̀ t'ó dára. Nítorí náà, ẹ̀ wọ inú Ogbà Ìdèra, (kí ẹ̀ di) olùşegbére (nínú rè)." * Wọn á sọ̀ pé: "Gbogbo ọ̀pé n jẹ̀ tí

Allāhu, Ẹni tí Ó mú àdéhùn Rẹ ẹẹ fún wa. Ó tún jogún ilẹ náà fún wa, tí à n gbé níbíki bí tí a bá fẹ nínú Ọgbà Ìdẹrà." Ẹsan àwọn olùṣe-rere mà sì dára."} [Az-Zumar: 71-75]

"Ọgba idera yii, eyi ti o ẹ wipe o n be nibe ninu idera ti oju kan o ri ri, ti eti kan o gbọ ri, ti ko si wa si ọkàn abara kankan ri.

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧٧﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ ﴿٧٨﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧٩﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِء تَكذِّبُونَ ﴿٨٠﴾﴾ [السجدة: 17-20]

{Kò sí ẹmí kan tí ó mọ ohun tí A fi pamọ fún wọn nínú àwọn nńkan itutù ojú. (Ó jẹ) ẹsan ohun tí wọn n ẹ nísẹ (rere). * Njẹ ẹni t’ó jẹ onígba gbọ òdodo dà bí ẹni t’ó jẹ òbilẹjẹ bí? Wọn kò dọgba. * Ní ti àwọn t’ó gbà gbọ ní òdodo, tí wọn sì ẹ isẹ rere, àwọn ibùgbé (nínú) Ọgbà Ìdẹrà n be fún wọn. (Ó jẹ) ohun tí A pèsè sílẹ (dè wọn) nítorí ohun tí wọn n ẹ nísẹ (rere). * Ní ti àwọn t’ó balẹjẹ, Iná ni ibùgbé wọn. Igbàkígbà tí wọn bá fẹ jáde kúrò nínú rẹ, A ó sì máa dá wọn padà sínú rẹ. A sì máa sọ fún wọn pé: “Ẹ tọ iyà Iná tí ẹ n pè níró wò.”} [As-Sajdah: 17-20]

Àpèjúwe Ọgbà Ìdèrà èyí tí Wọn ẹ ní àdéhùn fún àwọn olùbèrù Allāhu (nìyí):

﴿... فِيهَا أَنْهَرُ مِنْ مَّاءٍ غَيْرِ عَاسِنٍ وَأَنْهَرُ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَرُ مِنْ حَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّرْبِينِ وَأَنْهَرُ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَلِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ [محمد: 15]

{àwọn omi odò wà nínú rẹ tí kò ní yí padà àti àwọn odò wàrà tí adùn rẹ kò ní yí padà àti àwọn odò ọtí dídùn fún àwọn t'ó máa mu ún àti àwọn odò oyin mímọ. Àwọn onírúurú èso wà fún wọn nínú rẹ àti àforìjìn láti ọdò Olúwa wọn. (Şé ẹnì tí ó wà nínú Ọgbà Ìdèrà yì) dà bí olùşegbére nínú Iná bí, tí wọn n fún wọn ní omi gbígbóná mu, tí ó sì máa já àwọn ifun wọn pútupùtu?[Muhammad: 15]

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾ فَكِهِينَ بِمَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَلَهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَكَبِّرِينَ عَلَىٰ سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ ﴿٢٠﴾ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢١﴾﴾ [الطور: 17-20]

{Dájúdájú àwọn olùbèrù (Allāhu) máa wà nínú àwọn Ọgbà àti ìdèrà. * Wọn yóò máa je ìgbádùn pèlú ohun tí Olúwa wọn fún wọn. Àti pé (Allāhu) yóò sọ wọn nínú iyà iná Jehīm. * E máa je, e máa mu ní gbẹdemuke nítorí ohun tí ẹ ní ẹ níşé. * Wọn yóò rògbòkú sóri àwọn ibùsùn tí wọn tò ní ọwòòwó. A sì máa fún wọn ní àwọn iyàwó ẹlẹyinjú ẹgẹ.} [At-Tuur: 17-20]

"Ki Allahu sọ gbogbo wa di ọmọ ọgba idera"

"Origun kẹfa: Igbagbo ninu kadara, eyi to dáa nibẹ ati eyi to buru"

"Ati pe gbogbo lilo-bibọ ni inu ayé yii, kadara ti a ti kọ lati oḍọ Allahu ti iyi re tobi ni".

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا
إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [الحديد: 22]

{Àdánwò kan kò ní ẹ̀lẹ̀ ní orí ilẹ̀ tàbí (kí ó ẹ̀lẹ̀) sí èyìn àyàfi kí ó ti wà nínú Tírà síwájú kí A t'ó dá èdá. Dájúdájú ìyẹn rọ̀rùn fún Allāhu.} [Al-Hadid: 22]

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: 49]

{Dájúdájú A ẹ̀dá gbogbo ñhkan pẹ̀lú kádàrá.} [Suratul Qomar: 49].

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
يَسِيرٌ﴾ [الحج: 70]

{Sé o ò mò pé dájúdájú Allāhu l'Ó mọ ohun tí n bẹ nínú sánmò àti ilẹ̀? Dájúdájú (àkọ̀sílẹ̀) ìyẹn wà nínú tírà kan. Dájúdájú ìyẹn rọ̀rùn fún Allāhu.} [Al-Hajj:70]

Àwọn orìgun méfà yii, ẹ̀ni tí ó bá pé e ti o si ni igbagbo si i gégé bí ó ẹ̀ se ye, yoo wa nínú àwọn ẹ̀rú Ọ̀lọ̀hun ti wọn jẹ onigbagbo (mumini). Àwọn èdá lapapọ ju ara wọn lọ ni ipo igbagbo, ipo igbagbo ti o ga ju naa ni ipo IH'SAAN, oun naa ni dide ipo "ki o maa sin Ọ̀lọ̀hun bii ìgbà ti o n ri I, ti o o ba ri I, Oun n ri o".⁵"Ati pe awon wonyi ni awon esa ninu awon

⁵ "[5] Bukhari ni o gbe e jade 4777 "

ẹda, àwọn naa ni wọn maa jèrè ipo ti o ga ju ninu alujanna ninu awọn ipo Firdaos.

6- Awọn ẹkọ Isilaamu ati awọn iwa rẹ

a- Awọn nkan ti wọn pa wa laṣẹ lati ṣe"

Eyi ni diẹ ninu awọn iwa ati ẹkọ Isilaamu, eyi ti o n ṣe ojúkòkòrò lati jẹ ki àwùjọ musulumi o ni i. A maa ka wọn ni sókí, ti a si n ṣe ojúkòkòrò láti fa àwọn iwa naa yọ nínú ẹ, àwọn ẹkọ naa wa láti inú àwọn ibuserisi ipilẹ fun Isilaamu, àwọn naa ni Kuraani ati Hadiisi ojiṣẹ Ọlọhun (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a).

1- Akọkọ: Ọrọ òdodo

Isilaamu n ṣe e ni túláàsì fun àwọn Mùsùlùmí láti máa sọ òdodo, o si n ṣe e ni àmì ti o jẹ dandan fun wọn, ko si letọọ fun wọn bi tii wu bi tii mọ ki wọn bọra kuro ninu ẹ, o wa n kilọ fun wọn gidigidi lati jina si irọ pèlú agbekalẹ ti o dáńtọ ju ati iroyin ti o han ju, Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّٰدِقِينَ﴾ [التوبة: 119]

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ bèrù Allāhu, kí ẹ sì wà pèlú awọn olódodo.} [At-Taobah:119]

Ojiṣe Ọlọhun - ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a - so pe:

“OTITỌ SISỌ DI ỌWỌ YIN; NITORI PE OTITỌ YOO MAA TONI SONA LỌ SIBI DAADAA, DAJUDAJU DAADAA O SI MAA TONI SONA LỌ SI ỌGBA ALUJANNA, ỌMỌNIYAN O NII YE KO SI NII GBO NI ENI TÍ YOO MAA SỌ ODODO, TI YOO SI MAA SE ÀWÁRÍ ODODO TITI TI WỌN O FI KỌ Ọ SILE LỌDỌ ỌLỌHUN PE OLODODO NI. IRO PIPA DI ỌWỌ YIN, E JINA SI I; TORI PÉ IRO PIPA MAA N TỌKA LỌ SI EṢE DIDA NI, BÁKANNÁÀ NI EṢE DIDA MAA N TỌKA ENI LỌ SI INU INA, ỌMỌNIYAN O NI YE KO SI NII GBO NI ENI TÍ YOO MAA PA IRO, TI YOO SI MAA SE ÀWÁRÍ IRO PIPA TITI TI WỌN O FI KỌ Ọ SILE LỌDỌ ỌLỌHUN PE OPURỌ NI IN.”⁶

Iro pipa o si ninu awon iroyin awon olugbagbo ododo, sugbon ninu awon iroyin munaafiki ni o wa⁷. Ojiṣe Ọlọhun (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) so pe: Àmì ti a fi n da munaafiki mo je meta: Ti o ba soro, yoo paro, ti o ba se adehun yoo yapa, ti won ba fi nnkan pamọ si ọdọ re, yoo janba⁸

Fun idi eleyii, awon saabe alapon-onle maa n fi iroyin ododo se iwa wu, titi ti okan ninu won fi so pe: A o mo nnkan ti n je iro ni asiko ojiṣe Ọlọhun (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a).

---

⁶ Bukhari ni o gbe e jade (6094) ati Muslim (2607)

⁷ Munaafiki ni eni ti yoo maa se bi musulmi, sugbon ni paapaa alamori re ati adisokan re ti ri be lokan re, kii se Mùsùlùmí.

⁸ Hadiisi yii, Bukhari ni o gbe e jade: Kitaabul-Eeman, ipin (awon ami ti a fi ri da Munaafiki mo)

2- Eḷeḷejeji: Dida awon nnkan afipamo-sini-owo pada, ati pipe awon adehun, ati siṣe deede laarin awon eeyan.

Olohon Oba ti oḷa Re ga so pe:

﴿ إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرِكُمْ أَنْ تُوَدُّوا الْأَمْنَتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ﴾... ﴿٥٨﴾ [النساء: 58]

{Dajudaju Allāhu n pa yin ni aṣe pe ki e da agbafipamo pada fun awon olowo won. Ati pe nigba ti e ba n dajo laaarin awon eniyan, e dajo pelu deede} [An-Nisaa: 58]

Olohon ti O mo tun so pe :

﴿... وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزَنُوا بِالْقِسْطِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾ ﴿٣٥﴾ [الإسراء: 34-35]

{Ki e si mu adehun se. Dajudaju adehun je ohun ti A o beere nipa re. * E won osuwon kun nigba ti e ba won on. E fi iwon to to won on. Iyen loore julo, o si dara julo ni ikangun.} [Al-Israa: 34, 35]

O si tun yin awon olugbagbo ododo pelu oro Re pe:

﴿الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴾ ﴿٢٠﴾ [الرعد: 20]

{(Awon ni) awon to ni mu adehun Allāhu se. Ati pe won ki i tu adehun.} [Ar-Ra'd: 20]

3- Eḡeḡeta: Mimaa tḡriba ati aiṣe igberaga:

Anabi (ki iḡe ati ọla Ọlọhun maa ba a) jẹ ẹniti o ni itḡriba julọ ninu awọn eeyan, o maa n jokoo si aarin awọn saabe re geḡe bii pe o jẹ ọkan ninu wọn. O si korira ki awọn eeyan maa dide fun un nigba ti o ba de. Ẹniti o ba ba bukaata kan lo si ọdọ re, yoo gba a lowo mu ti yoo si maa mu un dani kaakiri, ko si ni ja ọwọ re danu titi ti yoo fi ba a gbọ bukaata re. O si pa awọn olugbagbo ododo lasẹ pelu mimaa tḡriba. O so pe: Ọlọhun ti ranṣe si mi pe ki e maa tḡriba, titi ẹni kankan ninu yin o fi nii maa se faari lori ẹlomiran, bakan naa ti enikeni o si nii tayọ ẹnu-àlà lóri ẹlomiran⁹

4- Eḡeḡerin: Ọre-tita ati mimaa nawo si awọn oju ona rere:

Ọlọhun Ọba ti ọla Re ga so pe:

﴿...وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ [البقرة: 272]

{Ohunkóhun tí e bá n ná ní ohun rere, fún ẹmí ara yín ni. E ò sì ní nájwó àfi láti fi wá ojú rere Allāhu. Ohunkóhun tí e bá sì ná ní ohun rere, A ó san yín ní ẹsan (re) ní ẹkún-rerẹ. Wọn kò sì ní ṣàbòsì si yín.} [Al-Baqarah: 272]

Ọlọhun si tun yin awọn olugbagbo ododo pelu ọrọ Re pe:

---

⁹ Muslim ni o gbe e jade (17/200) Kitaabul-jannah, ipin awọn iroyin ti wọn fi maa fi n da awọn ara alujanna mo.

﴿وَيُطْعَمُونَ أَلْطَّعَامَ عَلَىٰ حَيْهٖ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ [الإنسان: 8]

{Tòhun ti bí wón ẹ ní ìfẹ sí (ọrò tó), wón n fún mèkúnnù, omọ òrukàn àti ẹrú ní óunjẹ jẹ.} [Al-Insaan: 8]

Ọrẹ-tita jẹ iroyin ojişẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ati awọn ti wón ba koşe rẹ ninu awọn olugbagbo ododo, owo kankan o nii şeku si i lowo ayafi ki o na an si awọn oju ọna rere. Jaabir (Ki Ọlọhun ba wa yonu si i) ti o jẹ ọkan ninu awọn saabe Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) so pe: Wón o beere nnkan kan lowo ojişẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ri ki o wa so pe rara. O si tun şeni loju oyin lati maa şe aponle alejo. O wa so pe:

“ENITI O BA JE ENITI O NI IGBAGBO NINU ỌLỌHUN ATI OJO IKEYIN, KI O YAA MAA ŞE APONLE ALEJO RE. BAKANNA ENITI O BA JE ENITI O NI IGBAGBO NINU ỌLỌHUN ATI OJO IKEYIN, KI O YAA MAA SO EBI RE PO, ENITI O BA JE ENITI O NI IGBAGBO NINU ỌLỌHUN ATI OJO IKEYIN, KI O YAA MAA SO ORO RERE ABI KI O DAKE.”¹⁰

5- Eļeşkarun: Mima şe suuru ati nini ifarada lori şuta:

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga so pe:

﴿... وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ ۖ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ [لقمان: 17]

{ki o si şe suuru lori ohun ti o ba şeşẹ si ọ. Dajudaju iyẹn wa ninu awọn ipinnu ọro t’o pon dandan.} [Luqmān: 17]

---

¹⁰ Bukhari ni o gbe e jade (6138) ati Muslim (47).

,Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ [البقرة:153]

{Ẹyin tí ẹ gbàgbó ní òdodo, ẹ fi sùúrù àti ìrun kíkí tọọ oore (Allāhu). Dájúdájú Allāhu n bẹ pẹlù àwọn onísùúrù.} [Al-Baqorah:153]

Allah tun sọ pe:

﴿... وَلْتَجَزِينَ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [النحل: 96]

{Dajudaju A si maa fi eyi t'o dara julọ si ohun ti wọn n şe nişe san awọn t'o şe suuru lẹsan wọn.} [An-Nah'I: 96]

Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) jẹ ẹniti o ni suuru julọ ninu awọn eeyan ati ẹniti o maa n ni atẹmọra lori şuta ti wọn ba fi kan an, kii sii şe ẹniti o maa n fi aburu san aburu; awọn ijo rẹ fi inira kan an nigba ti o n pe wọn si oju ọna ẹsin Isilaamu, wọn lu u, titi ti wọn fi gba ẹjẹ lara rẹ, ti yoo si maa nu ẹjẹ naa kúrò ni oju rẹ lẹniti n sọ pe:Ìwọ Ọlọhun, forijin awọn ijo mi; tori pe wọn ko mọ nnkan ti wọn n şe.¹¹

6- Ẹlẹkẹfa: Ìtìjù

Mùsùlùmí jẹ oníwámímọ onítìjù, ìtìjù jẹ akẹtun kan nínú àwọn akẹtun ìgbàgbó, ọ jẹ nńkan ti o maa ti mùsùlùmí lọ sí gbogbo işẹ rere, ó sì máa n kọ fún olówó rẹ kúrò níbi èèbú

---

¹¹ Hadiisi yii, Bukhari ni o gbe e jade ninu Kitaabul Mur'taddeen, ipin (9/20)

àtí ìbàjẹ níbi ọ̀rọ̀ àtí iṣẹ́, Ọ̀jìṣẹ́ Ọ̀lọ̀run- kí ike àtí ọ̀là Ọ̀lọ̀run máa ba a- sọ báyií pé:

“ÌTÌJÚ KÌÌ WÁ ÀYÀFÌ PÈLÚ OORE”¹²

7- Èlẹ̀ẹ̀keje: Ṣìṣe dáadáa sí àwọn òbí méjèèjì"

Ṣìṣe daadaa si àwọn òbí méjèèjì àtí níní ìbálòpò dáadáa pèlú wọn, àtí rìrẹ̀ iye apá ẹnì nílẹ̀ fún àwọn méjèèjì wa ninu awọn ọ̀ranyan ipilẹ̀ nínú ẹ̀sìn Ìsílààmù, ohun tí ó jẹ̀ dandan yií yóò sì máa lẹ̀kún sii ní ohun tí a o máa kanpa mọ̀ ní gbogbo ìgbà tí àwọn òbí méjèèjì bá ti n dàgbà tí wọn sì n ní bùkàátà sí ọ̀mọ̀ wọn. Ọ̀lọ̀run ọ̀ba àlekè ọ̀lá sì ti pàṣẹ́ ṣìṣe dáadáa sí àwọn òbí méjèèjì nínú iwé Rẹ̀, O sì tún kanpa mọ̀ títóbi iwọ̀ wọn. Ọ̀lọ̀run tí O tóbi jùlọ̀ sọ̀ pé:

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ ﴾ [الإسراء: 23-24]

{Olúwa rẹ̀ pàṣẹ̀ pé: “È má ṣe jòsìn fún ẹnì kan àyàfì Ọ̀un. Kí ẹ̀ sì ṣe dáadáa sí àwọn òbí (yín) méjèèjì. Tí ọ̀kan nínú àwọn méjèèjì tàbí ìkíní kejì wọn bá dàgbà sí ọ̀ lódò, má ṣe ṣìfọ̀ sí wọn, má ṣe jágbe mọ̀ wọn. Máa bá àwọn méjèèjì sọ̀ ọ̀rọ̀ àpónlẹ̀. * Kí ó sì rẹ̀ apá rẹ̀ nílẹ̀ láti fi bọ̀wò fún àwọn méjèèjì nípa ṣìṣe àánú wọn. Kí o sì sọ̀ pé: "Olúwa Èlédàà

---

¹² Ìmáámù Bùkháárí ní ó gbe Àdíìsì nàà jáde: Nínú Tírà AL-ADAB ojuponna ìtìjù (8/35)

mi, kẹ àwọn méjèèjì gégé bí wọn ẹ rẹ mí ní kékeré."[Al-Israa: 23- 24]

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي غَامٍ إِنَّ أَشْكُرَّ لِي وَلَوْلَا دَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ [لقمان: 14]

{Àti pé A pa á ní àṣẹ fún èniyàn nípa àwọn òbí rẹ méjèèjì - ìyá rẹ gbé e ká (nínú oyún) pèlú àìlera lórí àìlera, ó sì gba omú lẹnu rẹ láààrin ọdún méjì – (A sọ) pé: “Dúpẹ fún Èmi àti àwọn òbí rẹ méjèèjì.” Ọdò Mi sì ni àbò ẹdá.} [Luqman:14]

Arákùnrin kan bèèrè lọwọ ojìṣẹ Ọlọrun- kí ikẹ àti ọlẹ Ọlọhun máa ba a- pé: (Taani ó ní ẹto jù sí ibalopo dáadáa mi? Anọbi dáhùn pé:

"(ÌYÁ RẸ NI, ARÁKÙNRIN YÌÌ SỌ PÉ: LẸYÌN NÀÀ TAANI? O SỌ PÉ: ÌYÁ RẸ, Ó TÚN SỌ PÉ: LẸYÌN NÀÀ TAANI? O SỌ PÉ: ÌYÁ RẸ, Ó TÚN NÍ LẸYÌN NÀÀ TAANI: O SỌ PÉ: BÀBÁ RẸ)"¹³

"Nítorí ìdí èyí, ẹ̀sìn ìsílààmù ẹ́ é ní dandan fún mùsùlùmí láti tẹ̀lé àwọn òbí rẹ méjèèjì níbi gbogbo ohun tí wọn bá pa a láṣẹ àyàfi tó bá jẹ ìyapa Ọlọrun nìkan; torí pé a kò gbọdò máa tẹ̀lé ẹ̀dá alààyè kankan láti fi yapa Ọlọrun Ọba Adẹdàá. Ọlọrun Ọba Aleke ọlẹ sọ báyiì pé:

---

¹³ Ìmáàmù Bùkháárí ni ó gbe Àdī̀sì nàà jáde: Nínú Tírà AL-ADAB, ojúpònnà "Taani ó ní ẹto jù sí ibalopo dáadáa"(8/2)

﴿وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَيْهِمَا أَوْ أَخَاهُ إِحْتِدَابًا فَاذْهَبْ عَلَيْهِمَا إِنَّ مِنْكُمْ أُمَّةً عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَا يُخَالِفُوا بِحُكْمِ اللَّهِ فَرِيقًا لَدُنَّ اللَّهِ عَالِمِي الْغُيُوبِ﴾
 ﴿وَأَنْتُمْ أَعْيُنُكُمْ وَأَنْتُمْ كَبُّوا نُجُوحَهُمْ وَأَنْتُمْ كَبُّوا نُجُوحَهُمْ﴾ [لقمان: 15]

{Tí àwọn méjèèjì bá sì jà ọ́ lógun pé kí ó fi ohun tí ìwọ̀ kò ní ìmọ̀ nípa rẹ̀ ẹ̀bọ̀ sí Mi, má ẹ̀ tẹ̀lé àwọn méjèèjì, Fi dáadáa bá àwọn méjèèjì lò pọ̀ ní ilé ayé} [Luqman: 15]

Gégé bi o ẹ̀ ẹ̀ e ni dandan fún un láti maa rẹ ara rẹ sile fun wọn, ki o si maa pọn wọn le pẹlú ọ̀rọ̀ àti ìṣe, ati ẹ́ṣe dáadáa si wọn pẹlú gbogbo nńkan ti o ba ni ni ikapa ninu awọn oríṣiríṣi daadaa bii bibọ wọn, ati rira aṣọ fun wọn, ati titọju aláìsàn wọn, ati titi suta dànù fun wọn, ati ẹ́ṣe adua fun wọn, ati titọrọ aforijin fun wọn, ati mimu adehun wọn ẹ̀, ati ẹ́ṣe aponle ọ̀rẹ̀ wọn.

8- Ẹ̀lẹ̀kẹ̀jọ: Wíwu ìwà dáadáa sí àwọn ẹ̀lòmíràn:"

Anabi – ki ike ati ola Olohun maa ba a – so pe:

"MÙMÌNÍ TÍ Ó PÉ JÙ NÍ ÌGBÀGBỌ̀ NÌ ÈYÍ TÍ Ó BÁ DÁRA JÙ NÍ ÌWÀ"¹⁴

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

---

¹⁴ Abu Daa'ud ni o gbe e jade: Tira AS-SUNNAH, ojuponna Ẹ̀RI LORI ALEKUN ATI ADINKU RẸ̀ (5/6) ati Tirmiziy ninu tira AR-RODOQHU, ojuponna "Nńkan ti o wa nipa ẹ̀tọ̀ obìnrin lóri ọ̀kọ̀ rẹ̀ (3/457), Tirmiziy wa so pé: O dáa, o si ni àlàáfíà, ninu idajọ ti Al-Baaniiy: Wo "Sọhiihu Abii Daa'ud" (3/886)

"DÁJÚDÁJÚ NÍNÚ ÀWỌN TÍ MO NÍFÈÈ SÍ JÙ NÍNÚ YÍN, ÀTI ÀWỌN TÍ WỌN YÓÒ SUNMỌ MI JÙ NÍ ÌJÓKÒÒ LOJO ÌGBÉNDE ÀLÙKÌYÁMỌ NI ÀWỌN TÍ WỌN BÁ DÁRA JÙ NÍNÚ YÍN NÍ IWÀ"¹⁵

Ọlọhun Ọba ròyìn Anọbi rẹ- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- pẹlu gbólóhùn Rẹ pe:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ [القلم: 4]

{Dájúdájú iwọ sì wà lórí iwà àpónlé.} [Al-Qalam: 4]

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:(Dájúdájú Ọlọhun gbé mi dide láti wá pé àwọn iwà rere)¹⁶Fun idi eyi, o jẹ dandan fun Mùsùlùmí ki o ni iwa rere si awọn obi rẹ gégé bí a ẹ sọ síwájú, ki o si ni iwa rere si awọn ọmọ rẹ, ni ẹni tí yoo maa rẹ wọn ni rire ti o dáa, ti yoo maa kọ wọn ni ẹkọ Isilaamu, yoo si gbe wọn jina si nńkan ti o ba le pa wọn lara ni ayé ati ni alukiyaamọ, yoo si maa nájó le wọn lori titi ti wọn yoo fi dá dúró, ti wọn maa ni ikapa lati síşé.Gégé bẹẹ naa ni o ẹ maa ni iwa dáadáa si iyàwó rẹ ati awọn ọmọ-iyá rẹ lẹkunrin ati lobinrin, ati si awọn mọlebi rẹ, ati awọn alabagbe rẹ, ati si awọn eeyan lapapọ. Yoo maa fé fun àwọn ọmọ-iya rẹ nńkan ti o ba n fẹ funra rẹ, yoo

---

¹⁵ Ìmáàmù Bùkháárí ni ó gbe Hadiisi náà jade: Nínú Kitaabul-Manaaqib, ojuponna Ìròyìn Anọbi Muhammad (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a) (4/230), pẹlu gbólóhùn (Dajudaju nínú àwọn ẹni rere nínú yín ní àwọn tí wón dára jù ní iwà).

¹⁶ Ìmáàmù Ahmad ni ó gbe e jade ninu Musnad (17/80), Ahmad Shakir wáá sọ pé: Isnaadu rẹ ní àlàáfíà, Ìmáàmù Bùkháárí náà gbe e jade ninu Al-Adab, àti Ìmáàmù Bayhaqiy ninu Shuhabul-Eemaan, àti Al Haakim ninu Al-Mustadrok"

si maa da ẹbi ati alabagbe pọ, yoo maa ẹ aponle àgbàlagbà wọn, yoo si maa ẹaanu àwọn omodé wọn, yoo si maa ẹ abewo ẹni ti àjálù ba kan, yoo si maa pètù si i lẹkan láti ẹ àmúlò gbólóhùn Ọlọhun ti O sọ pe:

﴿...وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ...﴾ [النساء: 36]

{E ẹ daadàa sí àwọn òbí méjèèjì àti ẹbí àti àwọn omo òrukàn àti àwọn mẹkúnnù àti aládùúgbò t'ó súnmọ àti aládùúgbò t'ó jìnnà àti òrẹ alábàárìn àti ẹni tí agara dá lórí ìrìn-àjò} [An-Nisaa: 36]

Àti òrò ànọbì (ki ike ati ọla Ọlọhun máa bá a) ti o sọ pe:

"ẸNITÍ Ó BÁ GBA ỌLỌHUN GBỌ ÀTI ỌJÓ ÌKẸHÌN, KÒ GBỌDÒ FÌ SÙTÁ KAN ALÁBÀÁGBÉ RÈ" ¹⁷

9- Ẹlẹ̀ẹ̀kẹ̀sàn-án: Ìgbìyànjú sí ojú ònà Ọlọhun fún ríran ẹnití wón ẹ abòsí rẹ lówọ, àti fífi òdodo rinle, àti fífón déédéé ká"

---

¹⁷ Ìmáàmù Bùkháárí ni ó gbe e jade ninu Kitaabul Adab, ojúpònà "Ẹnití o bá gba Ọlọhun gbọ àti ọjọ ìkẹhìn kí ó má fì sùtá kan alábàágbé rẹ:(8/13)"

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتُلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [البقرة: 190]

{Fún ààbò ẹ̀sìn Allāhu, ẹ pa àwọn t'ó n jà yín lógun. Kí ẹ̀ sì má ẹ̀ se tayo ẹnu-àlà. Dájúdájú Allāhu kò nífẹ́ẹ̀ àwọn olùtayo ẹnu-àlà.} [Al-Baqorah: 190]

"Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga tún sọ pé:"

﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا﴾ [النساء: 75]

{Kí l'ó ẹ̀ se yín tí ẹ̀ ò níí jagun fún ẹ̀sìn Allāhu, nígbà tí àwọn aláìlágbara nínú àwọn ọkúnrin, àwọn obìnrin àti àwọn ọmọdẹ̀ (sì n bẹ̀ lórí ilẹ̀), àwọn t'ó n sọ pé: "Olúwa wa, mú wa jáde kúrò nínú ilú yìí, ilú àwọn aláàbòsì. Fún wa ní aláàbò kan láti ọ̀dọ̀ Rẹ̀. Kí Ó sì fún wa ní aláàrànṣe kan láti ọ̀dọ̀ Rẹ̀.} [An-Nisai: 75]

"Afojusun jijagun ti Isilaamu naa ni fifi ọ̀dodo rinlẹ̀, ati fifon déédéé ká, ati dida oju ijà kọ̀ àwọn ti wọn n ẹ̀ se àbòsì fun àwọn ẹ̀rú Ọlọhun, ti wọn n funlẹ̀ mọ̀ wọn, ti wọn si kọ̀ fun wọn lati jọsin fun Ọlọhun, ati lati gba Isilaamu. Ni idakeji ẹ̀wẹ̀, o tun kọ̀ irori ijẹninípá láti gba Isilaamu. Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ...﴾ [البقرة: 256]

{Kòsì ijẹninípá nínú ẹ̀sìn} [Al-Baqorah : 256]

Lásìkò ogun, kò tọ́ fún mùsùlùmí láti pa obìnrin ati ọ̀mọ̀dẹ́ ati àgbàlagbà, bí kò ẹ̀şe pé àwọn jagunjagun alá̀bòsì ni wọn máa bá ja.

"Ẹ̀nití wọn ba pa si oju ọ̀na Allahu ti ọ̀la Rẹ ga, iru ẹ̀ni bẹẹ ti ku iku ẹ̀ṣeḥiidi, o si maa ni ipo ati ẹ̀san lọ̀dọ Allahu ti ọ̀la Rẹ ga. Allahu ti ọ̀la Rẹ ga sọ pe:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرَزَقُونَ ﴿١٦٩﴾
فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ
أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾﴾ [آل عمران: 169-170]

{Ẹ má ẹ̀şe lérò pé òkú (iyà) ni àwọn tí wọn pa s'ójú ogun ẹ̀sìn Allāhu, àmọ̀ aláàyè (ẹ̀ni ìkẹ) ni wọn. Wọn sì n pèsè iṣẹ-ìmu fún wọn lọ̀dọ̀ Olúwa wọn. * Wọn n dunnú nítorí ohun tí Allāhu fún wọn nínú oore-àjùlọ̀ Rẹ̀. Wọn sì n yò fún àwọn tí kò tí ì pàdẹ̀ wọn nínú àwọn tí wọn fi sílẹ̀ pé: "Kò sí ìpáyà fún wọn. Wọn kò sì níí banújé.} [Aal-Imraan: 169- 170]

10- Ẹ̀lẹ̀kẹ̀waa: Adua ati iranti ati kika Alukuraani:"

Gbogbo ìgbà tí ìgbàgbọ̀ mumini ba ti n lekun naa ni asopọ̀ rẹ̀ mọ̀ Ọ̀lọ̀hun naa maa lekun, ati pipe E, ati ifaragbolẹ̀ rẹ̀ ni iwájú Rẹ̀ pẹ̀lú gbigbọ̀ b̀kátà rẹ̀ ni ayé, ati ẹ̀ṣe aforijin ẹ̀ṣe rẹ̀, ati gbigbe ipo re ga ni ojú ìkẹ̀yìn. Ọ̀ba Ọ̀lọ̀rẹ̀ ni Ọ̀lọ̀hun, O si nífẹ̀ẹ̀ si ki wọn maa tọ̀rọ̀ ǹnkan lówó Oun, O sọ pe:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ... ﴾

[البقرة:186]

{Nígbà tí àwọn ẹ̀rúsin Mi bá bi ọ̀ léèrè nípa Mi, dájúdájú Èmi ni Olùsúnmọ̀. Èmi yòò jẹ̀pè àdúà aládùúà nígbà tí ó bá pè Mí.} [Al-Baqara:186]

Allahu a gba adua naa ti o ba je oore fun ẹrusin, yoo si san ẹsan fun ẹrusin naa fun adua yii."Ninu awon iròyin mumini naa ni şişe irántí Olohun ni oṣoṣo ni ọsan ati ale, ni jẹjẹ ati síta, yoo waa gbe Olohun tobi pẹlú oríşiríşì igbetobi ati irántí bíi gbolohun: "Subhaanallooh", ati "Alhamdulillah", ati "Laa ilaaha illal Looh", ati Allahu Akbar, ati nńkan ti o yatọ si iyẹn nínú àwọn gbólóhùn irántí Olohun, Olohun si fi ẹsan ríá rinle fun un. Ojise- ki ike ati ọla Olohun máa bá a- so pé:

”AWON MUFARRIDUUN TI GBA WAJU”, wọn so pe: Tani Mufarriduun, iwọ ojise Allahu? O so pe:

“AWON NAA NI AWON TI WON N SE IRANTI ALLAHU LOPOLOPO LOKUNRIN, ATI LOBINRIN”¹⁸.

---

¹⁸ “[18] Muslim ni o gbe Hadiisi naa jade: Tira iranti ati adua - Abala işenilojukokoro si iranti (4/17).”

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾﴾
[الأحزاب:41-42]

{Ẹyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ rántí Allāhu ní ìrántí púpò.
* Ẹ şàfòmó fún Allāhu ní àárò àti ní ìròlẹ́.} [Al-Ahzab:41-42]

"Allahu tun sọ pe:"

﴿فَاذْكُرُونِي اذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾﴾ [البقرة: 152]

{Nitorí náà, ẹ rántí Mi, Mo máa rántí yín. Ẹ dúpẹ fún Mi,
ẹ má şàì moore sí Mi} [Al-Baqarah: 152]

Ninu iranti naa ni kika Kuraani, bi ẹru ba şe n ka Kuraani si, ti o si n ronun nipa itumọ re si, naa ni ipo re o şe maa ga loḍo Allahu.

“Wọn maa sọ fun oluka AluKuraani ni oḣo igbedide pe:

“MÁA KÀ, MAA GOKE LỌ, MAA KA GÉGÉ BI O TI MAA N KA NI AYE; NITORI PE IPÒ RẸ WA NIBI ÒPIN AAYA TI O N KA.”¹⁹

11- Ẹlẹḣḣokanla": Kikọ ẹkọ imọ ti shariah, ati fifi mọ awon eniyan, ati pipepe lo sibe:

O sọ – ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a– pe:

---

¹⁹ “[19] Abu Dawood ni o gbe e jade (1464), gbólóhùn naa si ni ti ẹ, ati Tirmidhi (2914), ati Nasa’i ninu (As-Sunan al-Kubra) (8056), ati Ahmad (6799).

“ÈNIKENI TI O BA TỌ ỌNA KAN TI O N WA IMỌ NIBE, ALLAHU YOO Ẹ E NI IRỌRUN LATI JE ỌNA FUN UN LỌ SÍ ALUJANNA, DAJU DAJU AWỌN MALAIKA MAA N TẸ IYẸ WỌN SILE FUN ÈNI TÍ N WA IMỌ LATI FI ÌYÓNÚ WỌN HAN SI NÑKAN TI O N Ẹ.”²⁰

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“ÈNI TI O LOORE JULỌ NINU YIN NI ÈNI TI O KỌ KURAANI TI O WA FI KỌ ELÒMÍRÀN”²¹

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“DÁJÚDÁJÚ AWỌN MALAIKA MAA N Ẹ ADUA FUN AWỌN OLUKO AWỌN ENIYAN NI DAADA”²². O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“ÈNIKENI TI O BA PEPE LỌ SÍ IMỌNA KAN, YOO NI ẸSAN GÉGÉ BII TI ÀWỌN TI WỌN N LÒ Ó, LAISI ADINKU KANKAN NINU ẸSAN WỌN.”²³

---

²⁰ Tirmiziy ni o gbe e jade: Àwọn ojupọnna mimọ, ojupọnna ọla ti n bẹ fun agboye ninu ijọsìn (4/153), ati Abu Daa'ud: Tira imọ, ojupọnna "iṣeni lojukokoro lati wa imọ" (4/5857), ati Ibnu Maajah nínú Al-Mukọddimọ (1/81), Albaaniy sọ pé o ni àlàáfíà (Sohiihul Jaamih 5/302).

²¹ “[21] Hadiisi naa, Bukhari ni o gbe e jade: lwe "Awọn Aṣegbọre, Abala:" Èni ti o dara julọ ninu yin ni ẹniti o kọ Kuraani ti o si fi mọ ẹlòmíràn (6/236).

²² “[22] Hadiisi naa, Tirmidhi ni o gbe e jade: lwe "Imọ", abala" Nnkan ti o wa nipa ọlá agboye ẹsin lóri ijọsìn (5/50) pelu oṣo to gun."

²³ “[23] Muslim ni o gbe e jade: lwe "Imọ", Abala "Èniti ti ẹ afihàn ilànà ti o dara tabi ti o buru" (16/227)

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾﴾

[فصلت: 33]

{Ta ni ó dára jùlọ ní ọrọ síṣọ t'ó tayọ ẹni tí ó pèpè sí ọdò Allāhu, tí ó ẹ ẹ́ ẹ́ rere, tí ó sì sọ pé: "Dájúdájú ẹmi wà nínú àwọn mùsùlùmí.} [Fussilat: 33]

12- Ẹlẹ̀kejila: Iyọnu si idajọ Allahu ati Ojiṣe Rẹ:

Àitako nńkan ti Ọlọhun ẹ ni òfin, Ọlọhun ni o mọ ẹjọ da ju lọ nínú àwọn oludajọ, Oun si ni O ni aanu ju lọ ninu awọn aláàánú, nńkan kan ko pamọ fun Un ni ilẹ ati sanmọ, ìdájọ rẹ kii lapa pèlú ifẹ-inu àwọn ẹrusin, ati irankan àwọn apàṣewàá, ninu aanu Rẹ naa ni pe O ẹ lofin fun àwọn ẹrusin Rẹ nńkan ti o maa ẹ wọn ní ànfiààní ni ayé ati ni ojú ikẹyìn, ko si la bọ wọn lórun ohun ti wọn ko ni ikapa rẹ, lara nńkan ti ije ẹrusin n wá naa ni gbigbe ẹjọ lọ ba nńkan ti Ọlọhun ẹ lofin nibi gbogbo àlámọrí pèlú yiyọnu si i pátápátá

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ

حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾﴾ [النساء: 65]

{Rára, Èmi fi Olúwa rẹ búra pé wọn kò tí ì gbàgbọ ní ọdodo tí tí wọn yóò fi gbà ọ ní oludájọ lórí ohun tí ó bá dá yánponyánrin sílẹ láààrin wọn. Lẹyìn náà, wọn kò ní ní ẹhónú kan sí ìdájọ tí o bá dá. Wọn sì máa gbà pátápátá.} [Sūratun Nisā': 65]

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿أَفْحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ [المائدة:

[50

{Sé ìdájọ̀ ìgbà àìmọ̀kan ni wọ̀n n wá ni? Ta ni ẹnì tí ó dára ju Allāhu lọ níbi ìdájọ̀ fún ijọ t'ó ní àmòdájú (nípa Rẹ̀)} [Al-Ma'idah: 50]

b- Awọn nnkan eewọ ati awọn nnkan ti a kọ"

1- Akọkọ: Ẹbọ: (yiyi eyikeyi ninu iran ijẹ ẹrusin fun ẹlòmíràn ti o yatọ si Allahu ti ọla Rẹ ga):

gégé bíi ẹnì tí n fori balẹ fun nnkan ti o yatọ si Ọlọhun, tabi o n pe nnkan ti o yatọ si Ọlọhun, tabi o n wa bibiya bükátà rẹ lọdọ rẹ, tabi o n du ẹran àsè fun nnkan ti o yatọ si Ọlọhun, tabi o n ẹ èyíkéyíí ninu awọn iran ijẹ ẹrusin fun nnkan ti o yatọ si Ọlọhun, boya ẹnì tí wọ̀n n pe yii jẹ alààyè ni tabi òkú, tabi sàréè, tabi oosa, tabi okuta, tabi igi, tabi Malaika, tabi Anọbi, tabi wòlì, tabi ẹranko, tabi nnkan ti o yatọ si i. Gbogbo eleyii jẹ ẹbọ ti Ọlọhun ko nii fi ori rẹ jin ẹrusin àyàfi ti o ba tuuba ti o si tun wọnu Isilaamu pada ni tuntun.

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 48]

{Dájúdájú Allāhu kò ní forijin (ẹni tí) ó bá n ẹbọ sí I. Ó sì máa ẹ̀forijìn fún ohun mìràn yàtò sí iyẹn fún ẹni tí Ó bá fẹ. Ẹni tí ó bá n ẹbọ sí Allāhu, dájúdájú ó ti dá àdápá irọ (tí ó jẹ) ẹ̀sẹ̀ nílá.} [An-Nisa': 48]

Musulumi kọ gbọ máa sin nkankan yatọ si Allāh, ko si gbọdọ maa pe nńkan kan àyàfi Allāh, ko si gbọdọ tẹriba fún nkankan àyàfi Allāh, Allāh ti ọlá Rẹ ga sọ pe:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾ [الأنعام: 162-163]

{Sọ pé: "Dájúdájú ìrun mi, ẹran (pípa) mi, iṣẹmí ayé mi àti ikú mi n jẹ ti Allāhu, Olúwa gbogbo ẹ̀dá. * Kò sí akegbé fún Un. Iyẹn ni Wọn pa laṣe fún mi. Èmi sì ni ẹni-àkókọ àwọn mùsùlùmí (ní àsìkò tẹ̀mi).} [Al-An"aam:162-163]

Ninu ẹbọ bákannáà ni: Nini adisọkan wipe dajudaju Ọlọhun ni iyàwó tàbí ọmọ- Ọlọhun ga tayọ iyẹn gan- tabi nini adisọkan wipe awọn ọlọhun mìràn tun n bẹ lẹyin Allāh ti wọn n dari ayé yi.

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا ءَالِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [الأنبياء: 22]

{Tí ó bá jẹ pé àwọn ọlọhun kan wà nínú sánmọ àti ilẹ lẹyin Allāhu, sánmọ àti ilẹ ìbá ti bàjẹ. Mímọ ni fún Allāhu,

Olúwa Ìtẹ̀-ọ́lá, tayọ ohun tí wọ̀n ń fi ròyìn (Rẹ̀).} [Sūratul Anbiyā': 22]

2- Èlẹ̀kẹ̀ji: Idan, yiye işe wo, ati pipe apemọra imọ kọkọ.

Idan ati yiye-işe-wo je işe keferi, opidan o si le je opidan ayaafi ki o ni asopo pelu awon esu, ati ki o josin fun won leyin Olahun, fun idi yen ko leto fun Musulumi ki o lo si odo awon opidan, ko si leto fun un ki o gba won gbọ nibi nkan ti won fi n parọ nipa pipe apemora imo kọkọ won, ati nibi awon nkan ti won n fun ni ni iro re nipa awon işele ati awon iroyin ti won n lero pe o maa şele ni ojo iwaju"

Olahun Oba ti ọla Re ga so pe:

﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾ [النمل: 65]

{So pe: "Awon to wa ninu awon sanmo ati ile ko nimọ ikokọ afi Allahu} [Sūratun Naml: 65.]

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿عَلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَرَاهُ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾﴾ [الجن: 26-27]

{Onímò-ìkòkò, kò sì fi (ìmò) ìkòkò Rẹ han ẹnì kan * àyàfì ẹnì tí Ó sàlèsà t'ó jẹ Òjísẹ. Dájúdájú Ó n mú ẹsọ kan rìn níwájú Òjísẹ nàà àti léyìn rẹ} [Suuratul Jinn: 26-27].

3- Ẹlẹkẹta: Abosi

Abosi, ojú ọna kan ti o fẹ ni, ti ọpọlọpọ awọn iṣe aburú àti àwọn iroyin buruku wọ inu rẹ, eleyii ti máa n lapa lara onikaluku. O wọ inú rẹ abosi èyàn kan sí ẹmi ara rẹ, ati abosi rẹ sí àwọn tí wọn yí i ka, ati abosi rẹ sí àwùjọ rẹ, kódà ti o fi dórí abosi rẹ sí àwọn ọta rẹ, Ọba tí ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿...وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓى اَلَّا تَعْدِلُوْا اَعْدِلُوْا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى...﴾ [المائدة: 8]

{E má ṣe jẹ kí ìkórira àwọn ènìyàn kan tì yín láti má ṣe déédé. E ṣe déédé, òhun l'ó súnmọ ìbẹ̀rù Allāhu jùlọ.} [Al-Maa'ida: 8]

Ọlọhun ti ọla Rẹ ga ti fún wa ní ìró wipe Oun ko nífẹẹ awọn alabosi. Òjísẹ Ọlọhun- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a-sọ pe:

ỌLỌHUN TI ỌLA RẸ GA SỌ PE:(ẸYIN ẸRUSIN MI, DAJUDAJU MO ṢE ABOSI NI EEWO FÚN ẸMI ARA MI, MO SI ṢE E NI EEWO LAARIN YIN NAA; NÍTORÍ NÁÀ E MA ṢE ṢE ABOSI ARA YÍN)”.

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“RAN ỌMỌ-IYA RẸ ALABOSI ATI ẸNITÍ WỌN BO SI LỌWỌ.”

Ni arakunrin kan wa sọ pe: Iṛẹ ojiṣẹ Ọlọhun, máa ran an lọwọ ti o ba jẹ ẹnití wọn bo si, sọ fún mi ti o ba jẹ alabosi, bawo ni máa ẹ ràn an lọwọ? O sọ pe:

“WAA KỌ FÚN UN KURO NIBI ABOSI, NÍTORÍ PÉ DAJUDAJU IYẸN NI RIRAN AN LỌWỌ”.^{24*25}

4- Ẹlẹkẹrìn: Pipa ẹmi ti Ọlọhun ẹ ni eewọ ayaafi pelu ẹto.

O jẹ ọran ti o tobi ninu ẹsin Islām ti Ọlọhun ẹ adehun iya ẹlẹta elero lori ẹ, ti O sí tun gbe awọn ijìyà tí o le koko le e lori ní ayé, iyẹn ni pipa apaayan ayaafi ti awọn èyàn ẹnití wọn pa ba ẹ amojukuro, Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا...﴾^(٣٢)
[المائدة: 32]

{Nítorí iyẹn, A sì ẹ é ní ọfin fún àwọn ọmọ 'Isrō'īl pé dájúdájú ẹnikẹni tí ó bá pa ẹmí (èniyàn) kan láijẹ nítorí pípa ẹmí (èniyàn) kan tàbí ẹṣiṣe ibàjẹ kan lórí ilẹ, ó dà bí ẹni tí ó

---

²⁴ Muslim gbe e jáde: Iwe "Daada ati siso ẹbi pọ ati awọn ẹkọ", ojuponna "ṣiṣe abosi ni eewọ" (16/132).

²⁵ Bukhārī gbe e jáde: Iwe "Awọn nkan abosi ati gbigba nṅkan ni tipa", ojuponna "Ran ọmọ-iyá rẹ alabosi ati ẹnití wọn bo si lọwọ". (3/168).

pa gbogbo èniyàn pátápátá. Ẹnikèni tí ó bá sì mú èmí (èniyàn) şemí, ó dà bí ẹni tí ó mú gbogbo èniyàn şemí pátápátá.} [Suuratul Māidah: 32].

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 93]

{Ẹnikèni tí ó bá mọmọ pa onígbàgbọ òdodo kan, iná Jahanamọ ni ẹsan rẹ. Olùşegbére ni nínú rẹ. Allāhu yóò bínú sí i. Ó máa fi şébi lé e. Ó sì ti pèsè iyà t’ó tóbi sílẹ dè é.} [Sūratun Nisā’: 93]

5- Ẹlẹkarakun: Itayo àlà lori awọn eeyan nibi dukiya wọn.

Boya pẹlu ole jija ni, tabi gbigba ni tipa, tabi owó ẹyin, tàbí şíşe gbájúè, tabi nkan ti o yatọ sí iyẹn, Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ [المائدة: 38]

{Olè lọkùnrin àti olè lóbinrin, ẹ gé ọwọ àwọn méjèèjì. (Ó jẹ) ẹsan fún işẹ ọwọ àwọn méjèèjì. (Ó sì jẹ) ijìyà láti òdò Allāhu. Allāhu sì ni Alágbára, Ọlọgbón.} [Sūratul Mā'idah: 38]

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ ...﴾ [البقرة: 188]

{Ẹyin kò gbọdò fi èrú jẹ dúkiá yín láààrin ara yín.} [Sūratul Baqarah: 188].

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا﴾ [النساء: 10]

{Dájúdájú àwọn t'ó n jẹ dúkiá ọmọ òrukàn pèlú àbòsí, Iná kúkú ni wọn n jẹ sínú ikùn wọn. Wọn sì máa wọ inú Iná t'ó n jò.} [An-Nisaa: 10]

Islām gbe ogun ti ikoja ààlà lori awọn dukiya ẹlòmíràn gidigan, o sí lekoko nibi iyẹn, o si tun gbe kalẹ lori olutayo ààlà àwọn iya ti o lekoko ti yíò máa jẹ oludena fún ùn ati fún àwọn tó jọ ọ ninu awọn ti wọn n da ètò ati ifayabale àwùjọ rú.

6- Ẹlẹkẹfa: Irejẹ ati itanjẹ ati ijamba.

Ninu gbogbo ibara-ẹni-lopọ bii káràkátà, ati awọn adéhùn, àti nkan ti o yatọ sí iyẹn, o jẹ awọn ìròyìn eebu eléyìí ti Islām kọ ti o si tun sọ ni lara kuro níbẹ.

Olohun Oba ti o la Re ga so pe:

﴿وَيَلِّ الْمَطْفَيْنِ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾﴾ [المطففين: 1-5]

{Ègbé ni fún àwọn olùdín-òṣùwọ̀n-kù, * àwọn (òntajà) t'ó jẹ pé nígbà tí wọ̀n bá wọ̀n n̄nkan lódò àwọn ènìyàn, wọ̀n á gbà á ní èkún, * nígbà tí àwọn (òntajà náà) bá sì lo iwọ̀n fún àwọn (òntajà) tàbí lo òṣùwọ̀n fún wọ̀n, wọ̀n yóò dín in kù. * Sẹ́ àwọn wọ̀nyẹn kò mò dájú pé dájúdájú A máa gbé wọ̀n dide * ní Ojọ́ nlá kan? * Ní ojọ́ tí àwọn ènìyàn yóò dide nàrò fún Olúwa gbogbo èdá.} [Al-Mutaffiini: 1-5]

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“ÈNITI O BA RẸ WA JẸ KII ŞE ARA WA”.²⁶

Allah tun so pe:

﴿وَلَا تُجَدِّدْ عِنَ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٧﴾﴾ [النساء: 107]

{Dajudaju Allāhu ko fẹran ẹnikenì ti o jẹ onijanba, eṣeṣe.} [An-Nisaa:107]

---

²⁶ Hadiisi yii, Imaam Muslim gbe e jade ninu Kitaabul-Eeman, ojuponna "Oro Anabi (Èniti o ba re wa je, kii se ara wa)" (2/109)

7- Èlẹ̀ẹ̀keje: Títayọ ààlà lórí àwọn èniyàn.

nibi ije-omoluwabi won pelu bibu eebu ati sisọ orọ-eyin ati ofofo, ati keeta, ati erò burúkú, ati itopinpin, ati ifinişeyeye, ati nñkan ti o yatọ si iyen. Isilaamu n şe ojùkòkòrò láti gbe àwùjọ ti o mó dúró, ti ifẹ maa jọba nibe, ati ije omọ-iyá, ati irepọ, ati iran-ara-eni-lowo, torí naa ni o şe n gbógun ti gbogbo àisàn àwùjọ ti o le şe okunfa ki àwùjọ o tuka, ati hihan ikóriíra ati imotara-eni-nikan láàrin àwọn èniyàn re.

Ọlọhun Ọba ti ọla Re ga sọ pe:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُونَ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءِ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللُّقَبِ بِنِسِ الْأَسْمِ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾﴾ [الحجرات: 11-12]

{Eyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, àwọn èniyàn kan kò gbódò fi àwọn èniyàn kan şe yeye. Ó lè jẹ pé àwọn (tí won sọ di oniyeye) dara ju àwọn (t'ó n şe yeye). Àwọn obinrin kan (kò sì gbódò fi) àwọn obinrin kan (şe yeye). Ó lè jẹ pé àwọn (tí won sọ di oniyeye) dara ju àwọn (t'ó n şe yeye). Ẹ má şe búra yín. Ẹ má pe'ra yín lórikì burúkú léyìn igbàgbọ òdodo. Ẹnikeni tí kò bá ronú pìwàdà, àwọn wọnyen ni àwọn alábòsì. * Eyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ jinnà sí ọpọlọpọ àròsọ. Dájúdájú apá kan àròsọ ni ẹşe. Ẹ má şe topinpin ara yín. Kí apá kan yín má şe sọrọ apá kan léyìn. Şe ọkan nínú yín nífẹẹ sí láti jẹ eran-ara omọ iyá rẹ t'ó ti kú ni? Ẹ sì kórirá rẹ. Ẹ bẹrù

Allāhu. Dájúdájú Allāhu ni Olùgba-ìronúpìwàdà, Àṣàkẹ̀-òrun.} [Al-Huj'raat: 11-12]

Gégé bi o ɛ jé pé Isilaamu n gbógun ti ẹlẹyameya, ati àìbànilò lógboogba láàrin àwọn èyàn nínú àwùjò, bakan náà ni gbogbo èyàn ri lójú rẹ, ko si ọlá fun larubawa lóri ẹnì ti kii ɛ larubawa, funfun kan ko si ni ọla ju dúdú lọ àyàfi pẹlú nńkan ti o ba n bẹ ninu ọkan bii ẹsin ati ìpayà. Gbogbo ènìyàn yio maa fi iga gbaga bakan náà nibi awon iṣe rere, Olohun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَمُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ [الحجرات: 13]

{Ẹyin ènìyàn, dájúdájú Àwa ɛdà yín láti ara ọkúnrin àti ọ̀bínrin. A sì ɛ yín ní orílẹ̀-èdè orílẹ̀-èdè àti ìran-ìran nítorí kí ẹ̀ lè dára yín mò. Dájúdájú alápòn-ónlé jùlò nínú yín lódò Allāhu ni ẹnì t'ó bẹ̀rù (Rẹ) jùlò. Dájúdájú Allāhu ni Onímò, Alámòtán.} [Al-Huj'raat:13]

8- Ẹlẹkẹjo: Mima ta tẹtẹ, ati ọti mimu, ati mima lo oogun oloro:

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْحُمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رَجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَأَجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحُمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيُضِدَّكُمْ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾﴾ [المائدة: 90-91]

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, dájúdájú ọtí, tètẹ, àwọn òrìṣà àti iṣẹ yíyèwò, ègbìn nínú iṣẹ Èṣù ni. Nítorí náà, ẹ jìnnà sí i nítorí kí ẹ lè jèrè. * Ohun tí Èṣù n fẹ ni pé ó máa dá ọtá àti ìkórira sílẹ láààrin yín níbi ọtí àti tètẹ. Ó sì fẹ ẹ yín lórí kúrò níbi ìrántí Allāhu àti níbi ìrun kíkí. Ẹ ẹyin kò ní jàwọ (níbi iṣẹ Èṣù) ni?} [Al-Maa'ida 90-91]

9- Èlẹkẹsan-an: Jijẹ okunbete, eje, ati ẹran ẹlẹde:

Ati gbogbo awọn nnkan ẹgbìn ti o le fi inira kan eeyan, bakan naa ni awọn nnkan ti wọn dú lati fi sunmọ nnkan miiran ti o yatọ si Ọlọhun ti O ga julọ. Ọlọhun ti ọla Rẹ ga julọ sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ ءَلْغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾﴾ [البقرة: 172-173]

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ jẹ nínú àwọn ñnkan dáadáa tí A pèsè fun yín, kí ẹ sì dúpẹ fún Allāhu tí ó bá jẹ pé Òun nìkan ṣoṣo ni ẹ n jòsìn fún. * Ohun tí (Allāhu) ẹ ní èèwò fun yín ni òkùnbete, èjẹ, ẹran ẹlẹdẹ àti ohun tí wọn pe orúko miíràn lé lórí yàtò sí (orúko) Allāhu. Ẹ̀gbón ẹni tí wọn bá fi inira (ebi) kan, yàtò sí ẹni t'ó n wá èèwò kiri àti olùtayo-enu-

àlà, kò sí èşè fún un. Dájúdájú Allāhu ni Aláforjìn, Àşàké-òrun.} [Al-Baqorah: 172, 173]

10- Èlẹ̀kẹ̀waa: Sisunmọ agbere ati iwa ijọ Lût:

Agbere şişe je işe eleşbin, ti o si maa n ba iwa eeyan ati awujo je, o si tun maa n fa didapo ebi, ati rirare molebi, ati şişe afeku itoju ti o dara. Awon omọ agbere maa mo kikoro oran naa lara ati ikorira eni lawujo. Olohun ti o la Re ga so pe:

﴿وَلَا تَقْرُبُوا الزَّيْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ [الإسراء: 32]

{E ma şe sunmọ agberè. Dájúdájú o je iwà burúkú. Ó si burú ní ojú ònà.} [Al-Israa'i: 32]

Oun si ni okunfa fifonka aisan ibalopo ti o maa n pa awujo run. Ojise Olohun (ki ike ati o la Olohun maa ba a) so pe:

“AGBERE KO NII FONKA LAARIN IJO KAN TITI TI WON YOO FI MAA SE E NI GBANGBA, AYAFI KI AJAKALE ARUN O FONKA LAARIN WON ATI AWON AISAN TI KO TII SELE SI AWON TI WON SAAJU WON RI.”²⁷

Tori naa ni Islām se paşẹ didi gbogbo onà ti o ja sibè, o wa pa Mùsùlùmí laşẹ pelu rirẹ-oju won nilẹ tori pé wiwo nñkan eewo naa ni ibere ojú ona lo sí agberè, o si pa obinrin laşẹ lati bo ara ati ojú ati jije eni mimọ, titi ti won fi maa so awujo kuro nibi agbere. Ni idakeji ewe, o paşẹ şişe

---

²⁷ Hadiisi yii, Ibn Mājah gbe e jade ninu Kitaabul Fitān, ojuponna "Àwon ijiyà" {2/1333}, Albaaniy so nipa re pe: O dara (Saheehu ibn Mājah) (2/370).

ìgbéyàwó, o si ẹ ni lojukokoro lóri ẹ, kódà o ẹ àdéhùn laada ati ẹsan lóri adùn ibalopọ láàrin ọkọ-laya, ki mọlẹbi alapon-onle ti o mọ le jáde latara ẹ, ti yoo kúnjú iwọn láti ẹ ààyè ẹkọ fun ikókó òní ti yoo di ọkùnrin ni ọla.

11- Ẹlẹkọkanla: Jije owo-ele:

Ele maa n ko iparun ba isuna ni, o si tun ẹ ilo-anfaani bükátà ẹni ti o n bükátà si owó, boya o ẹ sowosowo ni ninu òwò ẹ, tabi ki o ẹ talika fún bükátà ẹ. Oun naa ni yiyani lowo di asiko kan pátó pẹlú alekun kan pátó nígbà ti wọn ba fe da owó naa pada. Ẹni ti n gba owó èlé maa n lo àhàfàní bükátà talika si owó, yoo wa di ẹrù awọni-lọrùn gbèsè ti yoo maa sarajọ ti yoo si le si owó idokowo rù ú

Ẹniti o n ya eeyan ni owo ele yoo lo anfaani bukata oluṣowo, tabi ọ̀ṣiṣé, tabi agbẹ ati awọn ẹniti o yatọ si wọn ninu awọn ti wọn o ẹ ki isuna o dúró sójú kan.

Yoo lo anfaani bukata wọn ti o pàtàkì si owó, yoo waa ẹ ni ọranyan le wọn lóri ipin kan ti o le ninu èrè nibi ǹkan ti o ya wọn, lai nii ba wọn pin ninu ewu àijèrè.

Ti sowosowo yii ko ba wa jèrè, gbèsè maa wọ ọ lọrun, olówó-èlé yii maa waa pa á run, ti o ba si ẹ pe wọn jọ da owo papọ ni nibi èrè ati òfò, èyí pẹlú wàhálà ẹ, èyí pẹlú owó ẹ, gẹgẹ bi Islām ẹ pa wa láṣẹ, isuna i ba maa ẹsiwaju ni ọ̀nà ti o gba maa ẹ anfaani fun gbogbo èyàn.

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾﴾ [البقرة: 278-280]

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ bẹrù Allāhu, kí ẹ sì fi ohun t'ó ẹ̀kù nínú èlé sílẹ̀, tí ẹ bá jẹ onígbaḡbọ̀ òdodo. * Tí ẹ ò bá ẹ̀ bẹ̀, ẹ lọ mọ pé ogun kan láti ọdọ Allāhu àti Ọjísẹ̀ Rẹ̀ (ń bọ wá ba yín). Tí ẹ bá sì ronú pìwàdà, tiyín ni ojú-owó yín. Ẹ ò ní ẹ̀bòsì (sí wọ̀n). Wọ̀n kò sì ní ẹ̀bòsì si yín. * Tí (onígbaḡbọ̀) bá jẹ ẹni tí ara ń ni, ẹ wò ó níran di àsìkò ìdẹ̀ra. Àti pé kí ẹ fì ẹ̀ sàràà (fún un) lóore jùlọ fun yín, tí ẹ bá mọ̀.}

[Al-Baqorah: 278- 280]

12- Ẹ̀lẹ̀kejila: Ẹ̀ṣiṣe ahun

Itọka ni o jẹ si imotara-ẹni-nikan, ahun yii ma maa ko owó jọ, ko si nii yọ Zakat rẹ fun àwọn talika ati awọn mekunnu, leniti o ti kọ àwujọ rẹ silẹ, ati ipilẹ iran-ara-ẹni-lọwọ ati ije omo-iya ti Ọlọhun ati ojísẹ Rẹ pàşẹ rẹ. Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا ءَاتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾﴾ [آل عمران: 180]

{Kí àwọn t'ó ń şahun pẹ̀lú ohun tí Allāhu fún wọ̀n nínú oore-àjùlọ Rẹ̀ má ẹ̀ lérò pé oore ni fún wọ̀n. Rára, aburú ni fún wọ̀n. A ó fí ohun tí wọ̀n fi şahun dì wọ̀n lórùn ní Ọjọ

Àjìnde. Ti Allāhu sì ni ogún àwọn sánmò àti ilẹ̀. Allāhu sì ni Alámòtán nípa ohun tí ẹ̀ ní ẹ̀ ní ẹ̀.} [Aal-Imraan: 180]

13- Ẹ̀lẹ̀kẹ̀tala: Iṛọ̀ àti ijẹ̀rii ẹ̀ké

Ati sọ síwájú ọ̀rọ̀ Anọ̀bi (ki ikẹ̀ ati ọ̀la Ọ̀lọ̀hun máa bá a) pé:

“DAJUDAJU IROPIPA A MÁA TI NI LO SÍ IBI IWA BURÚKÚ, DAJUDAJU IWÀ BURÚKÚ A SÌ MÁA TI NI LO SÍ INÚ INÁ NI, OMONIYÀN KO WÁÁ NÍI YE KÒ SÌ NÍI GBÒ LẸNITÍ YÓÒ MÁA PARỌ TÍ YÓÒ SÌ TÚN MÁA Ẹ ÀWÁRÍ IRO TÍTÍ TI WỌN YÓÒ FI KỌ SÍLẸ LODO ỌLỌHUN PÉ ÒPÙRỌ GBÀÀ NI”

Nínú àwọn ìran iṛọ̀ tí a kórira ni ẹ̀yítí ó bá jẹ̀ ijẹ̀rii ẹ̀ké, ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀la Ọ̀lọ̀hun máa bá a- sì ti dé ògónógó níbi lílénijinnà tefétefé kúrò níbi mímáa jẹ̀rii ẹ̀ké, o si kilọ̀ nípa àtúbòtán rẹ̀, o gbe ohun rẹ̀ sókè lẹ̀niti n sọ̀ fún àwọn saabe rẹ̀ pe:

“Ẹ TẸTI Ẹ JE KI N FUN YIN NI IRO NIPA EYI TI O TOBI JU NÍNÚ ÀWỌN ẸẸ ẸNLÁ: MÍMÚ OROGUN PÈLÚ ỌLỌHUN, ATI ẸẸ Ẹ OBI MÉJÈÈJÌ, O ROGBOKU TẸLE NI, NI O BA JÓKÒÓ, O WA SỌ PE: Ẹ TẸTI Ẹ GBO, ATI ỌRỌ IRÓ, Ẹ TẸTI Ẹ GBO, ATI IJẸRII ẸKÉ”²⁸

Anọ̀bi ko yẹ̀ kò gbò lẹ̀nití ní pààrà rẹ̀ lati jẹ̀ ikilọ̀ fún àwọn ijọ̀ mùsùlùmí láti má le kó sínú rẹ̀.

---

²⁸ Bukhari ni o gbe Hadiisi naa jade: Tira "Àwọn ijẹ̀rii", ojuponna "Ǹhkan ti wọ̀n sọ̀ nípa ijẹ̀rii ẹ̀ké" (3/225)

14- Eḷeḷeḷerinla: Igbéraga, àti ẹtanjẹ, àti motómotó:"

Igbéraga àti ẹtanjẹ jẹ ìròyìn burúkú ti a korira ninu ẹsin Isilaamu, Ọlọhun si ti sọ fun wa pe Oun ko nífẹẹ àwọn onigbeeraga, O sọ nípa wọn ni ile ikẹyìn pe:

﴿... أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ﴾ [الزمر: 60]

{Şe inu ina Jahnamọ kọ ni ibugbe fun awọn onigbeeraga ni?} [Suuratu- Zumar: 60]

Onigbeeraga, janujanu, onimotómotó èniyàn jẹ ẹni ikóriira ọdọ Ọlọrun àti ọdọ àwọn ẹda Rẹ"

c- Títúúbá níbi àwọn ohun tí a şe ní èèwò

Àwọn ẹşẹ ríá ati awọn nńkan eewọ ti a dárúkọ yii, o di dandan fun musulumi lati şóra ki o ma baa ko sinu rẹ, gbogbo işẹ ti ọmọniyan ba n şe pata ni wọn maa san an ẹşan lori rẹ ni ọjọ igbende alukiyaamọ, ti o ba şe rere, o maa gba ẹşan rere, ti o ba si jẹ aburu, o maa gba ẹşan aburu.

Ti Mùsùlùmí ba wa ko sinu nńkan kan ninu awọn nńkan ti a şe ni eewọ yii, ki o yaa tete tuuba kuro nibẹ, ki o si sádi Ọlọhun, ki o si wa aforijin Rẹ, ti tuuba rẹ ba dé ọkàn, o di dandan ki o jawọ kúrò nibi ẹşẹ ti o ko si, ki o si kabamọ lori nńkan ti o şe, ki o si pinnu pe oun ko nii pada sibẹ mọ, ti o ba gba nńkan lówọ ẹnikan pèlú abosi, ki o yaa da a pada fun un, tabi ki o wa amojukuro rẹ, igba yẹn ni tuuba rẹ maa jẹ ọdodo, Ọlọhun si maa gba tuuba rẹ, ko si nii fi iya jẹ ẹ lori

ẹ, ẹni tí ó bá tuuba kuro nínú ẹṣẹ da geṣe bii ẹni ti ko ni ẹṣe ni.

O wáá je dandan fún un lati toṣo àforínjìn loṣo Olorun loṣoṣo, o si je dandan fún gbogbo musulumi láti máa po ni itoṣo aforijin níbi àwọn ẹṣẹ kéékèkéke tábí nílánlá ti o ba na da, Olorhun ti o la Re ga so pe:

﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾﴾ [نوح: 10]

{ẹ toṣo àforíjìn ní òdò Olúwa yín, dájúdájú Ó n je Aláforíjìn.} [Nuuh: 10]

Pipọ ní títoṣo àforínjìn ati ìronúpiwàdà je ìròyìn àwọn mumini olùfokànbalẹ sòdò Allāhu, Olorhun ti o la Re ga so pe:

﴿قُلْ يٰٓعِبَادِىَ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ﴿٥٣﴾ وَاَنْبِيَاۗٓ اِلَىٰ رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوْا لَهٗ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاتِيَكُمْ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُوْنَ ﴿٥٤﴾﴾ [الزمر: 53-54]

{So pé: "Ẹyin ẹrúsin Mi, tí ẹ ti dẹṣe púpọ sí ẹmí ara yín lọrùn, ẹ má ṣe sòrètí nù nípa iké Allāhu. Dájúdájú Allāhu l'Ó n ṣàforíjìn gbogbo ẹṣẹ pátápátá. Dájúdájú Allāhu, Ọun ni Aláforíjìn, Àṣàké-òrun. * Ẹ ṣẹrí padà (ní ti ìronúpiwàdà) sí òdò Olúwa yín. Kí ẹ sì juwọ-jusẹ sílẹ fún Un ṣíwájú kí iyà náà t'ó wá ba yín. (Bí bẹẹ kọ) lẹyin náà, A ò ní ràn yín lọwọ.} [Az-Zumar:53-54]

d- Àkólékàn awọn mùsùlùmí pẹlu lilalaaḡa titan ẹsin yii ká"

Nigba ti àwọn ọ̀rọ̀ ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máá bá a- ati iṣẹ̀ rẹ̀ ati ifaramọ̀ rẹ̀ jẹ̀ nńkan ti n ṣàlàyé ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀hun ti ọ̀lẹ̀ Rẹ̀ ga, ti o n túmọ̀ àwọn àṣẹ̀ àti àwọn nńkan ti wọn kọ̀ nínú ẹsin Isilaamu, eyi ni o mu ki awọn musulumi ni akolekan nla si iní àlàáfíà títàn ká àwọn Hadiisi ti wọn gba wa lati ọ̀dọ̀ ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máá bá a- wọn si gbìyànjú gan láti ṣe afomọ̀ àwọn ẹ̀gbàwá yii kúrò nibi awọn alekun ti ko si nínú ọ̀rọ̀ ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máá bá a- ati nibi ṣíṣe àlàyé àwọn ọ̀rọ̀ ti wọn parọ̀ rẹ̀ mọ̀ ọ̀n- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máá bá a-, wọn wa gbe àwọn ilànà ati ètò ti o péye julọ̀ kalẹ̀ fun iye, èyí tí o di dandan lati woye si i nibi titan àwọn Hadiisi yii ka lati iran de iran.

A maa sọ̀rọ̀ ni ṣókí nipa imọ̀ yii (imọ̀ Hadiisi), titi ti yoo fi han si olùkà, àlámòrí yẹn ti ijọ̀ Islām fi da yàtò si awọn ẹsin to ṣẹku nibi nńkan ti Ọ̀lọ̀hun ṣe ni irọrun fun un, bii didaabo bo ẹsin rẹ̀ ni nńkan ti o wa ni mimọ̀ ti irọ̀ ati igbàgbọ̀ nínú ohun asán ko ropọ̀ mọ̀ ọ̀n lati igbà dé gbà.

"Egbàwá ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀hun àti ojìṣẹ̀ Rẹ̀- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máá bá a- ti gbarale awọn àlámòrí pàtàkì méjì kan, àwọn méjèèjì ni:

Hiha sínú igbaaya ati kikọ̀ silẹ̀, àwọn Mùsùlùmí àkókó wa ninu awọn ijọ̀ ti wọn ni ikapa lori hiha nńkan jù, ati agboye ti o fẹ̀; tori pe wọn da yàtò pẹ̀lú làákàyè ti o mọ̀, ati ìrántí ti o lágbara, nńkan ti a mọ̀ ti o han ni eléyí si ẹnì ti o ba ka nipa itan wọn, ti o si mọ̀ iròyìn wọn, saabe kan a maa gbọ̀ Hadiisi lẹnu ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máá bá a- yoo si ha a dáadáa, ọ̀n naa yoo gbe e lọ fun taabihy ti oun naa

maa ha a, lẹyìn naa oun naa maa sọ ọ fun ẹni tí o wa lẹyìn oun naa, bayii ni isnaad Hadiisi ẹ maa ẹsiwaju de ọdọ ọkan ninu awọn olumọ nipa Hadiisi ti o maa n kọ àwọn Hadiisi yii, yoo waa ha a sori, yoo tun ko o jọ sínú tira kan, yoo wa ka tira yii fun àwọn ọmọ akékòọ rẹ, àwọn naa maa ha àwọn Hadiisi yii, wọn si maa kọ ọ, lẹyìn naa wọn maa ka a fun àwọn akékòọ wọn, bayii ni o ẹ ma maa to tele ara wọn titi ti àwọn tira yii fi maa de ọdọ gbogbo àwọn iran ti wọn ba n wa lẹyin pẹlú ọnà yii.

Nitori ìdí èyí, wọn kò níí gba Àdíísii kankan láti ọdọ ojise ọlọhun ki ike ati ọla ọlọhun lo máa ba láì mọ àfiti rẹ láti ọdọ àwọn olùgbà ẹgbàwá tósepé wón sí Àdíísii yí ní pò wáá báwa"

Ìmọmíràn náà sì tún telé àlámọrì yi, eyitosewipe àwọn ijọ mùsùlùmí fi tayo awọn ijọ míràn, ohun náà ni imọ nípa isesi awon olùgbà ẹgbàwá Àdíísii ati iroyin wọn".."

Òhun sìni imọ tí o ni àkólékàn pẹlu mímọ isesí àwọn olùgbà wá tí wọn n gba àwọn Àdíísii ọjise ọlọrun kí ike àti ọla ọlọrun lo máa ba. Imọ yí wáá ni àkólékàn nipa mímọ pàápàá itan wọn, pẹlu itàn bíbí àti ikú wọn pẹlu mímọ awọn olukọ ati awọn akékòó wọn àti igbekele awọn onimimo ayé ọde òni fún àwọn àti ọpin díde nnkan moḷe wọn àti níní amọdaju lori wọn níbi nnkan híhá, àti àwọn ohun tí wọn fi gba ẹsá gege bi afokantan ati ije ije olódodo ati awọn awọn nnkan míràn nínú àwọn nnkan ti Onimo adisi ni bükáátà sí mímọ wọn lati le mo amọdaju níbi ilalafia Àdíísii tí ó bá gbà wá láti ipase awọn ikọ olùgbàwá wọn yi."

Dájúdájú ó jẹ imọ tí àwọn ijọ ìsíláàmù fi dáwà láti máa fi se ojùkòkòrò níbè lori ilalaafia ọṛọ ti a ba se àfiti rẹ lo sí ọdọ

anọbi rẹ, a kò sù rí nínú gbogbo itan patapata lati ijọ ti alaye ti dáyé wipe igbìyànjú nla kànkà yíí wá láti ibi níní àkólékàn pelu ọrọ ìkan ninu àwọn ọmọ̀niyàn gẹgẹ bi won se ni àkólékàn pelu ọrọ òjìşę ọlọrun kí ìkẹ àti ọlà ọlọrun lọ máa báa"

Dajudaju o je ìmọ kan tí ó fẹ púpọ tí a kójo sínu awọn Tírà kan ti o ni àkólékàn tó pé pelu egbàwá Àdíísìi, àwọn pàápàá ìtàn ti a fọsìwẹwẹ fún àwọn egbẹgberún olùgbàwá Àdíísìi tí dárúkọ wípé wón je alágàta níbi sísí adiisi nípò lati ọdọ ojìşę ọlọhun ki ikẹ ati ọlọhun lọ máa ba lọsí awọn ìran ti o telé wọn, kòsìsì ìpán ọrọ fún ẹnìkẹni níbi ìmọ yíí bíkòsepé ó dà gégébí oşuwọn níbi àrídájú àtakò tiwọn máa n sọ nípa ọ̀pùrọ ẹ̀niyàn wipe ọ̀pùrọ ni, àti olódodo wipe olododo ni, àti fún ẹnítí làákàyè rẹ lẹ ,àti fún ẹnítí làákàyè rẹ múnná dóko wipe gẹgẹ bẹẹ ni o se ri, wọn si se agbekalẹ awọn ọ̀pó tí ó şe pé àwọn tí wọn wá ní ojú ọ̀nà yíí nàà damo."

Àdíísìi kòsì leè je nnkan ti óní àlàáfíà lọdọ wọn àyàfí ìgbàtí apákan ninu awọn síşentelé olùgbàwá Àdíísìi bá sopọ mọ apámìrán-àn, ti isedeede ati isododo pelu ìmúnádóko làákàyè and ìdeńkanmáleşì sí n wáyé láàrin àwọn olùgbàwá Àdíísìi nàà."

Àlámàrí mìíràn ninu ìmọ Àdíísìi

Òhun ni níbi púpọ àwọn ọ̀níran-ìran síşentelé ìsàfítí fún Àdíísìi ẹyọkan soso, lònà tí adiisi ti a gbàwá lọdọ anọbi ní ojúponnà púpọ ninu àwọn síşentelé awọn olùgbà egbàwá adiisi yóò fi dé, ìsàfítí meji yóò wáá máa bẹ fún adiisi

eyokan, tabi isàfiti męta tabi męrin, nigbamiran o si le je męwa, ó si tún lẹ pojuyenlo nigbamiran

Gbogbo igbà tí sísentelẹ̀ isàfiti adiisi ba ti n posii ni adiisi yóò máa lágbara síi ti igbarale yóò sì máa lékún síi níbi şişe àfiti rẹ ọsı ọdọ ojise ọlọhun ki ike ati ọla ọlọhun lo máa ba. Adísii ti enití o po ju męwa ninu awon olugbarale ba gbawá ninu gbogbo awon ipele rẹ ni a n pé ni Mùtàwáátír, ohun si ni èyí tí o ga jùlo nínú àwon iran ohun tí a sínipò lodo awon mùsùlùmí, gbogbo igbà tí àlámorí idájọ bá tin je gbogboogbo ninu ęşin isiláàmù gegebi alaye nipa awon orígún isiláàmù lápepe, àwon ęgbawá ọrọ ti o wá fun-un yóò po síi, àwon isàfiti ęgbawá ọrọ yóò síi peka fún un , gbogbo igbà tí idájọ àlámorí náà bá si ti n wa ninu awon aketún ati awon nnkan ti a fe, awon isàfiti ęgbawá ọrọ fún-un yóò kéré síi, iní àkólékàn pelu rẹ yóò sì máa le síi."

Àkólékàn to gajulo pelu ęgbawá ọrọ ti àwon mùsùlùmí koo lekan níbi isínipòpadà ni titi kuraani lonà tósepé o se alabapade àkólékàn to gajulo níbi nnkan kíkọ ati híhá sí óókan- an àyà, ati mímo amodaju fún àwon ọrọ rẹ àti ibujáde awon aráfi i rẹ ati ojúpònà kikaa rẹ, ębeęberún ni ó wáá gbàá wá pelu isàfiti olùgbawá nipase awon iran díran tí n to teleraawon, nitori idí èyí ni itowobọ tabi ọwọ àyípadà ko fi leè wolé toọ fún àimoye moye ọdún, alukurani ni won n ké ní ibùwọ oòrún náà ni èyí tí won n ké ní ibùyọ oorun, ohun náà si ni èyí tí won n ké ní gbogbo awon oríşíríşii ààyè lóríle, lati fi je irinşe igbagbo sí ọrọ ọlọhun ọba àleké ọlá to sọpé :

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُو لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾﴾ [الحجر: 9]

{Dájúdájú Àwa l'A sọ Tírà Írántí kalẹ̀ (ìyẹn al-Kur'ān).
Dájúdájú Àwa sì ni Olùşọ̀ rẹ̀.} [Al-Hijr: 9]

e- Lẹ̀yìn náà:

Eleyi ni ẹ̀şin ìsiláàmù eyitosepe óún kéde ìmú ọ̀lọ̀hun ọ̀ba àleké ọ̀lá ni ọ̀kan soso níbi ijọ̀lọ̀hun rẹ̀, àmì ìdámò rẹ̀ ni (kosi eniti ijọ̀sìn òdodo tósi, àyàfi ọ̀lọ̀hun), eleyi ni ẹ̀şin ìsiláàmù eyitosepe ọ̀lọ̀hun ọ̀ba yonu síi fún àwọ̀n ẹ̀rúsin rẹ̀ láti máa jẹ ẹ̀şin."

﴿...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾ [المائدة: 3]

{Mo parí ẹ̀şin yín fun yín lónìí. Mo sì ẹ̀ şe àşepé ìdẹ̀ra Mi fun yín. Mo sì yónú sí 'Islām ní ẹ̀şin fun yín.} [Al'Maa'idah: 3]

Eleyii ni ẹ̀şin ìsiláàmù tosewipe ọ̀lọ̀hun konii tẹ̀wọ̀gba ẹ̀şin mírán tó yàtò síi lọ̀wọ̀ ẹ̀nikẹ̀ni

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾ [آل عمران: 85]

{Ẹ̀nikẹ̀ni tí ó bá wá ẹ̀şin kan şe yàtò sí 'Islām, A ò níí gbá á lọ̀wọ̀ rẹ̀. Ní Ọ̀jọ̀ Ìkẹ̀yìn, ó sì máa wà nínú àwọ̀n ẹ̀ni òfò.} [Aal-Imraan: 85]

Eleyi ni ẹṣin ìsiláàmù tosewipe ẹrití o bá n'igbagbo pẹlu rẹ, to sì se dáadáa, yóò máa bẹ ninu awọn olujere ninu ọba alujanna oníḍera".

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٨﴾﴾ [الكهف: 107-108]

{Dájúdájú àwọn t'ó gbàgbọ ní òdodo, tí wọn sì ẹ àwọn iṣẹ rere, àwọn ogbà Firdaos ti wà fún wọn ní ibùdésí. * Olùṣegbère ni wọn nínú rẹ. Wọn kò sì níí fẹ kúrò nínú rẹ.} [Suurat kahf : 107-108].

"Eleyi ni ẹṣin ìsiláàmù, kíi ẹ ẹṣin àdáníkàanse fún àwọn iṣẹ kan ninu awọn oṣoṣo, bẹẹ sì ni kii se ohun tí a dá sàlẹsà pẹlu awọn iran kan pátó nínú àwọn èlẹran ara, bíkòsepé enitóbá n'igbagbo pẹlu rẹ, tósì tún pepe sibe, yóò máa jẹ ẹrití o lẹṣọ si jù, yóò sì máa jẹ ẹrití óní àpónlé julo lodo ọlọhun ọba àleké ọlá:

﴿...إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾﴾ [الحجرات: 13]

{Dájúdájú aláṣòṣò-ónlé jùlọ nínú yín lódò Allāhu ni ẹni t'ó bẹrù (Rẹ) jùlọ.} [Suuratul Hujirōt: 13].

O wáá jẹ dandan fún wa láti ta olùkà alaponle jí lori awọn aláṣòṣò to pandandan ti máa n bẹ sílẹ láàrin àwọn oṣoṣo àti ẹṣin ìsiláàmù yí, tí ó sì máa n kọdii wọn láti mále wọ ibè:"

Àkọkọ : Síse aimọkan pẹlu esin ìsiláàmù nititi adisọkan ati ofin ati awọn ẹkọ -awon oṣoṣo sì máa n je ọta fún ohun tí wọn bá saimọkan nipaa rẹ- Nítorí idí èyí, o jẹ dandan

fún ẹ̀nití o bá ni àkólékàn pẹ̀lu mímọ̀ ẹ̀sìn ìsíláàmù lati kàà ní àkàtúnkà tíítí yóò fi ni ìdámò sí ẹ̀sìn yii láti ibi awọn ibùsẹ́wá rẹ̀ ti ipilẹ̀, kí kíkà sì jẹ̀ pẹ̀lu èmi tó mọ̀kangá to jẹ̀ ti déédéé ti yóò máa wá otitọ̀ fún gbogbo aisedeede."

"Eleেকেji: síse ẹ̀leyameya fún ẹ̀sìn ati awọn isesi ati awọn ọ̀laju tósepé olukuluku a máa dá sílẹ̀ láì ronú jù àti làákàyè níbi lilalaafia ẹ̀sìn tosewipe òhun ni o dàgbà lèé lóri, ẹ̀leyameya titi ijo náà a sì máa lojo níbẹ̀, ni gbogbo ẹ̀sìn bá kọ ẹ̀sìn mírán yàtọ̀ sí ẹ̀sìn awọn bàbá rẹ̀ àti àwọn baba ñlá rẹ̀, Síse ẹ̀yàmeya a máa kun ojú méjèèjì ní oorun, a sì tún máa di awọn etí, o sì tún máa n kọdí awọn làákàyè, Nitori ìdí èyí, ọ̀mọ̀niyàn ko gbọdọ̀ máa ronú nípa òmìnira ati àìní àfọ̀júfòru , kòsì tún gbọdọ̀ máa ẹ̀ ipinya laarin òkùnkùn àti imọ̀lẹ̀ ."

Ẹ̀lẹ̀kẹ̀ta" : ifẹ̀ ẹ̀mí àti àwọn ojúkòkòrò rẹ̀ ati àwọn adùn rẹ̀ , nitoripe dájúdájú ifẹ̀ inú a máa mú ìròrí ati èròngbà rin lo sí ààyè tó bá wúú, o sì máa n darí ọ̀mọ̀niyàn lati ààyè ti ko lérò, o sì máa n kọdí rẹ̀ pẹ̀lu agbara kúrò níbi gbigba òdodo àti ijupajuse sílẹ̀ fún un."

Ẹ̀lẹ̀kẹ̀rin : Rírí apákan ninu àwọn àṣìṣe àti àwọn àyípadà lojo apakan ninu awọn mùsùlùmí ati ìsàfiti èké àti iró sí ibi ẹ̀sìn ìsíláàmù, ìsíláàmù sì má kangá kuro níbẹ̀ , kí gbogbo ọ̀mọ̀niyàn yaa mọ̀pé Dájúdájú ẹ̀sìn ọ̀lọhun kí ẹ̀ ohun tí à n béèrè nipa àwọn àṣìṣe ẹ̀lẹ̀ran ara."

Dájúdájú ojú ònà tí ó rọ̀rùn jù fún mímọ̀ òdodo àti ọ̀nàámà ni kí ọ̀mọ̀niyàn dojuko ọ̀lọhun pẹ̀lu ọ̀kàn rẹ̀ lẹ̀nití yóò gbára lée lẹ̀nití yóò máa tijú rẹ̀, yóò máa fara gbolẹ̀ lojí ọ̀dọ rẹ̀, yóò máa tọ̀rọ̀ lojọ rẹ̀ wipe kí o fi ọ̀nà mọ̀ò lojí ojú ọ̀nà tó

dúró şinşin àti eşin tó tọ eyitosewipe olohun oḃa ni ife sí, ti o sì yonusi pẹlu, kí oḃọ ẹrusin olohun sì tẹ irorun ati orifire láílái eyitosewipe konii konii soriibu mọ léyìn in rẹ, kí ó sì le baà mọ wipe Dájúdájú olohun a máa tẹwoḃba ipepe olupepe nígbàtí ó bá ké pèè, olohun oḃa àleké olá sọ báyií pé :

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ [البقرة: 186]

{Nígbà tí àwọn ẹrúsin Mi bá bi o léèrè nípa Mi, dájúdájú Èmi ni Olùsúnmọ. Èmi yóò jẹpè àdúà aládùúà nígbà tí ó bá pè Mí. Kí wọn jẹ'pè Mi (nípa itèlẹ àşẹ Mi). Kí wọn sì gbà Mí gbọ nítorí kí wọn lè mọnà (gbígba àdúà).} [Al-Baqara: 186]

"Ó parí pẹlú oníran ìran ọpẹ lọwọ olohun oḃa".

Awọn akoonu:

ORỌ IŞAAJU	3
A- LEYIN IGBA NAA..	3
OLÙKÀWÉ MI ỌWỌN:	7
1- GBOLOHUN IMỌ ALLAAHU NI ỌKAN (LAA ILAAHA ILLA ALLAHU).....	9
B- KILODE TÍ ỌLOHUN FI DÁ WA?	20
2- MUHAMMAD OJIŞE ỌLOHUN N:	23
A- KINI ÌTUMỌ OJIŞE? TANI MUHAMMAD? ÑJÉ ÀWỌN OJIŞE MÍRÀN WA YÀTỌ SI I?	23
B- ÀKÓKÓ ÀWỌN OJIŞE NI BÀBÁ WA ADAM (KI ỌLÀ MAA BA A).....	25
C- NUUH- KI ALAAFIA MAA BA A-:	27
D- OJIŞE ALLAHU HUD (KI ALAAFIA MAA BA A)	31
E- OJIŞE ALLĀHU TO N JẸ SOOLIH, KI ALAAFIA MAA BA A	33
F- OJIŞE TII ŞE IBRAAHIM (KI ALAAFIA ỌLOHUN MAA BA A)	36
G- OJIŞE ỌLOHUN LÛT (KI ALAAFIA ỌLOHUN MAA BA A)	38
H- OJIŞE TI NÍ ŞE SHUAIB (KI ALAAFIA ỌLOHUN MAA BA A) A	40
I- OJIŞE ALLAHU, MUSA (KI ALAAFIA MAA BA A)	42

J- OJIŞE ALLAHU, ISA (KI ALAAFIA MAA BA A)."	52
3- MUHAMMAD OJIŞE ALLAHU (İGBÈYÌN ÀWỌN ANỌBI ATI AWỌN OJIŞE)	60
A- IRAN RE ATI IYI RE	60
B- AWỌN IROYIN RE	61
C- KURAISHI ATI AWỌN LARUBAWA.	62
D- IGBEDIDE ANỌBI MUHAMMAD (KI IKÈ ATI ỌLA ỌLỌHUN MÁA BÁ A)	62
E- KIKUN ANABI (KI IKÈ ATI ỌLA ỌLỌHUN MAA BA A) LÓWÓ PẸLU ÀWỌN IŞÉ IYANU.....	75
F- AWỌN SAABE ALAPON-ONLE:	78
4- AWỌN ORIGUN ISILAAMU.	80
A- ORIGUN AKỌKỌ: JIJERII PE KO SI ỌLỌHUN KANKAN TI IJOSIN ODODO TO SI AYAFI ỌLỌHUN ỌBA ALLAAH, ATI PE DAJUDAJU MUHAMMAD OJIŞE ỌLỌHUN NI.	80
B- ORIGUN KEJI: GBIGBE IRUN DURO	81
C- ORIGUN KĘTA: ZAKAAT.....	82
D- ORIGUN KĘRIN: AAWĘ RAMADAN"	83
E- ORIGUN KARÙN-ÚN: ŞIŞE HAJJ LỌ SI ILE ỌWỌ (KA'BA)"	84

5- AWỌN ORIGUN IGBAGBỌ "	85
6- AWỌN ẸKỌ ISILAAMU ATI AWỌN IWA RE	95
A- AWỌN NKAN TI WỌN PA WA LAŞE LATI ŞE"	95
B- AWỌN NNKAN EEWỌ ATI AWỌN NÑKAN TI A KỌ"	112
C- TÍTÚÚBÁ NÍBI ÀWỌN OHUN TÍ A ŞE NÍ ÈÈWỌ.....	127
D- ÀKÓLÉKÀN AWỌN MÙSÙLÙMÍ PẸLU LILALAFIA TITAN ẸSIN YII KÁ".....	129
E- LẸYÌN NÁÀ:	133
AWỌN AKOONU:	137

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ